

yaşa

Sayı:14 Temmuz 2007

04 yöre: Çeşme 06 yönetici: Ahmet Zorlu 10 dans: Zeynep Tanbay 14 yaşam rehberi: golf 16 moda: Rifat Özbek 20 yaşam rehberi: land art 22 kültür: AKM 26 gezi 28 kültür: Dünya mirası Anadolu'da 32 müzik: Can Atilla 34 çevre: doğa casusları 38 sağlık: Filiz Meriçli 40 röportaj: Hugh Pope 44 yaşam rehberi: Frida 46 röportaj: Sedef Kabaş 48 fotoğraf: Alp Alper 54 yaşam rehberi: İstanbul Tulumbacıları 56 iş dünyası: Sibel Üney 58 yaşam rehberi: Marcel Duchamp 60 çevre 64 edebiyat: Buket Uzuner 66 estetik 68 sinema 70 tiyatro: Gazanfer Özcan 72 kitap 74 Yaşar kısımlar 76 english summaries

Kadınlar Türkiye için önemli

Yaşa, yaşamın içinden ve yaşama dokunan bir dergi. Yaşa her yaşı, kısaca herkesi kucaklayan bir yayın.

Türkiye yeni bir siyasi eşikte. Türk siyasetinde kadının yeri henüz istenilen düzeyde değil ancak gelecek için umitler artıyor. Kadınların toplumun karar verme süreçlerine dahil edilmesi önemli. Demokrasinin ancak bu eşitliği sağlayarak gerçekleşeceğini unutmamak gerekir. Eşit temsil her alanda yararlı olacaktır. İş hayatında yönetimde daha fazla kadının görev alması da bir çözüm olabilir. Bu yönde toplumsal görüş değişimi gerekiyor. Bu yeni yapılanmada karar verme süreçlerine katılım ve kadınların yepyeni bir vizyon ortaya koyacağına inanıyorum. Yö-

Birleşmiş Milletler'in araştırmalarına göre, küresel üretimin % 66'sı kadınlar tarafından gerçekleştiriliyor. Buna karşılık kadınların küresel gelirden aldıkları pay % 10'la sınırlı. Türkiye'de kadınların işgücüne katılımı % 24-27 seviyelerinde. AB ortalaması ise % 62'lerde. Türkiye'de her üç kadından ikisi çalışmıyor.

Türkiye'de kamu kuruluşlarında çalışan kadın oranı % 28. Akademisyenlerin % 36'sı kadın. Kadın profesör oranı % 25. Türkiye'de kadınlar Avrupalı hemcinslerinin 1960'larda ulaştığı seçme ve seçilme hakkını 1934'te elde etse de parlamentoda temsil açısından hala çok gerilerde.

Kadınlar siyasette nasıl orantısız bir temsile sahipse, ekonomiden aldıkları pay olarak da

Türkiye'de kadınlar Avrupalı hemcinslerinin 1960'larda ulaştığı seçme ve seçilme hakkını 1934'te elde etse de parlamentoda temsil açısından hala çok gerilerde.

netim liderlerine de bu konuda büyük görev düşmekte.

Türkiye'de kadının işgücüne, siyasete katkısı çok önemli. Bu konuda tabii ki olumlu pek çok gelişme yaşıyoruz. Fakat gelişmeler hala bütün kadınları aynı şekilde kucaklamıyor. Farklı bölgelerdeki farklı sosyo-ekonomik koşullar, gelenek-örf-adetler, yaşayış biçimleri kadının yaşamın içindeki statüsünü farklılaştırıyor. Eğitim bu konuda çözümlerin en can alıcı noktası. Her alanda eğitim, kadının eğitimi, ailenin eğitimi...

Kadınların iş hayatına ve siyasete katılma sorunu ne yazık ki yalnızca Türkiye'de değil bütün dünyada erkeklerin gerisinde... Ama bu konuda hızlı gelişme yapmış ülkeler de mevcut. İsveç'te % 47 kadın temsilci parlamentoda.

erkeklerle dengesiz bir paylaşım içindeler. Uluslararası Af Örgütü'nün 2004'te hazırladığı rapora göre kadınlar erkeklere göre % 20-50 arasında daha az ücret alıyor.

Peki kadınların iş yaşamındaki ve siyasetteki egemenliğini artırmak için neler yapmak gerekiyor? Ülkemiz genç nüfusa sahip, potansiyeli yüksek bir ülke. Zorunlu eğitimin sekiz yıla çıkması ve kızlarımızın eğitime özendirilmesi ile kadınlarımızın yakın bir gelecekte daha girişimci, lider ve etkin noktalara gelmeleri mümkün olacaktır. Tekrar ediyorum liderlere önemli bir görev düşmektedir. Hem iş hayatında hem politik alanda karar verenler bu konunun sahibi olmalıdırlar.

Sağlıklı bir yaz temennisiyle,
Sevgi ve Saygılarımla,

Feyhan Yaşar Kalpaklıoğlu
Yaşar Holding Yönetim Kurulu Başkanı

yaşa

Yaşar Holding A.Ş Adına Sahibi
Feyhan Yaşar Kalpaklıoğlu

Genel Yayın Yönetmeni (Sorumlu)
Yaprak Özer

İçerik ve Tasarım Uygulama
indeks:

indeks içerik-iletişim danışmanlık
Kore Şehitleri Cad. No:28 Atılım İş Merkezi
K:4 D:4 Zincirlikuyu-İstanbul
Tel: 0212 347 70 70 Faks: 0212 347 70 77
e-mail: indeks@indeksiletisim.com
web: www.indeksiletisim.com

04

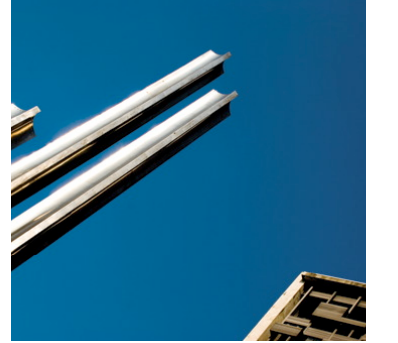
06

10

16

22

56

64

70

48

fotoğraf: Alp Alper

Yazı İşleri**Yayın Direktörü:** Fülay Yaşa**Editörler:** Berrin Türkmen, Taner Gezer,
Temel Karataş**Haber Merkezi:** Umut Bavlı, Demet Şeker,
Şervan Adar Avşar, Esra Melek Yiğitsözlü,
Emre Can Coşkun, Görgün Yılmaz**Çeviri:** Lucy Wood, Dara Çolakoğlu**Görsel Yönetmen**

Esen Ataman Kürklü

Grafik Tasarım

Serkan Bengin, Emre Alptekin

Fotoğraf: Dianet**Teknik Koordinasyon:** Çağlayan Bayıroğlu**İdari İşler:** Özge Yurtseven**Baskı**

Stil Matbaacılık

İbrahimkaraoğlu Cad.

Yayıncılar Sk. No: 5 Stil Binası

Seyrantepe/İstanbul

Telefon: 0212 281 92 81

Yayın türü

Yerel-Süreli-3 Aylık

Dergi Yönetim Yeri

Yaşar Holding A.Ş. İstanbul Temsilciligi

Setüstü Kabataş No: 23 İstanbul

Telefon: 0212 251 46 40**Faks:** 0212 244 42 00**e-posta:** yasadergi@yasar.com.tr

"Yaşa" Dergisi'nin içerik ve tasarımı İndeks İçerik İletişim Danışmanlık tarafından yaratılmış olup, Fikir ve Sanat Eserleri Yasası kapsamında eser olarak koruma altındadır. "Yaşa" Dergisi'nde yayınlanan yazı ve fotoğrafların yayma hakkı ve "Yaşa" markası ve logosu Yaşar Holding A.Ş.'ye aittir. Kaynak gösterilse dahi, hak sahiplerinin yazılı izni olmaksızın ticari amaçlarla kullanılamaz. Dergide yayınlanan yazılar, yazarların kişisel görüş, yorum ve tavsiyelerini içermektedir. İndeks İçerik İletişim Danışmanlık veya Yaşar Holding A.Ş., yazılarda yer alan bilgi, görüş ve tavsiyeler nedeniyle doğabilecek maddi veya manevi zararlardan hiçbir şekilde sorumlu değildir.

26

32

38

40

46

04 yöre: Çeşme 06 yönetici: Ahmet Zorlu 10 dans: Zeynep Tanbay 14 yaşam rehberi: golf
16 moda: Rifat Özbek 20 yaşam rehberi: land art 22 kültür: AKM 26 gezi 28 kültür: Dünya mirası Anadolu'da 32 müzik: Can Atilla
34 çevre: doğa casusları 38 sağlık: Filiz Meriçli 40 röportaj: Hugh Pope 44 yaşam rehberi: Frida 46 röportaj: Sedef Kabaş 48 fotoğraf: Alp Alper
54 yaşam rehberi: İstanbul Tulumbacıları 56 iş dünyası: Sibel Üney 58 yaşam rehberi: Marcel Duchamp 60 çevre 64 edebiyat: Buket Uzuner
66 estetik 68 sinema 70 tiyatro: Gazanfer Özcan 72 kitap 74 Yaşar kısımlar 76 english summaries

Batı'daki son nokta

Çok önceleri yalnızca sakız ağacıyla tanınan bir yöre olan Çeşme, son yılların yerli ve yabancı turist merkezi. Tarih, doğal güzellikler, güneş, kum ve denize bitmek bilmeyen renkli yaz geceleri de eklenince ortaya bugünün Çeşme'si çıkıyor.

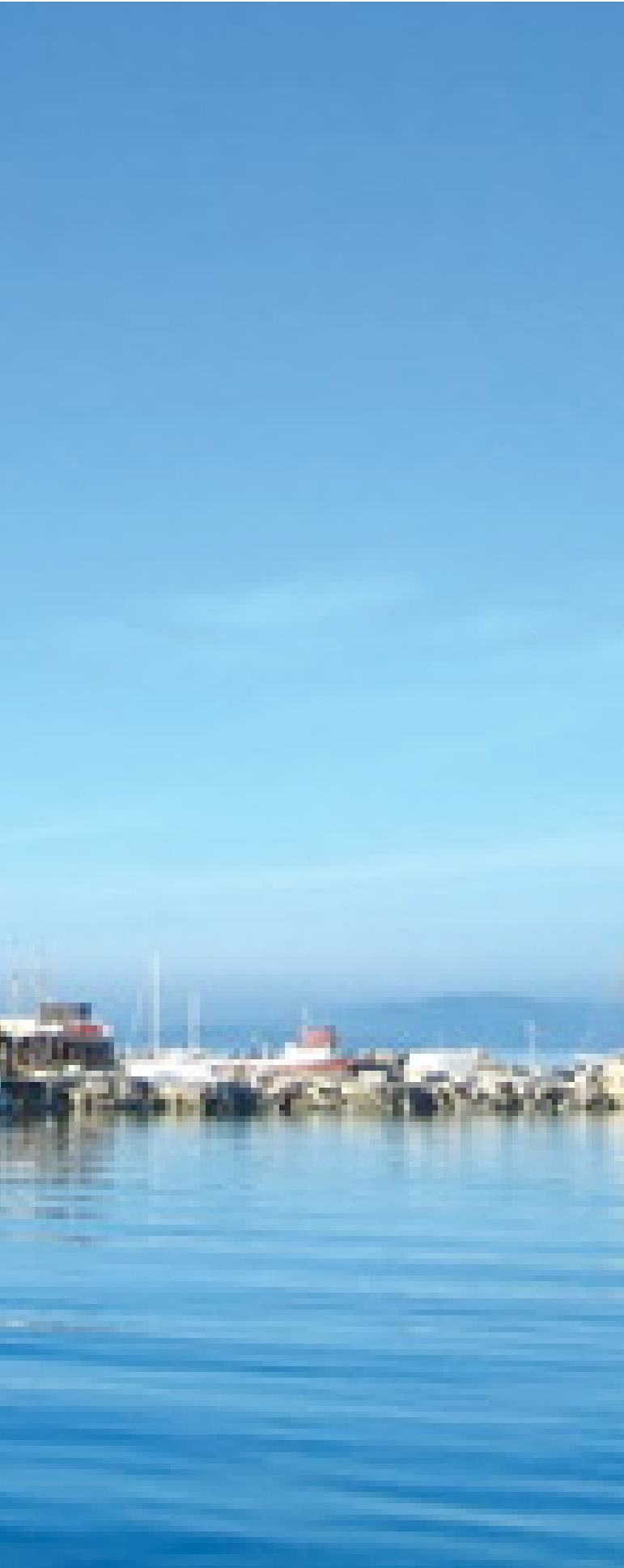
izmir'in batı ucuna doğru uzanınca, turizm açısından Türkiye'nin sayılı merkezlerinden birine, doğuda Urla, kuzeyde Karaburun, batı ve güneyde Ege Denizi'yle sınırlanmış Çeşme'ye varırsınız. 11. yüzyılın sonlarında büyük Türk denizcisi Çaka Bey sayesinde Türk egemenliği ile tanışan yöre, bugün hem yerli hem de yabancı turistin gözdesi. Yarımadanın ilk antik yerleşim yeri olan İldırı (Erythrai), ilçenin görülmeye değer tarihi zenginliklerinden biri.

İlçenin eski yerleşimi önemli ölçüde korunabilmiş. Dar sokaklar, küçük evler arasından geçerek deniz kenarına çıktığınızda şimdi otel olarak kullanılan Öküz Mehmet Paşa Kervansarayı'nı (1528) görüyorsunuz. Yazın en sıcak günlerinde bile serin iç avlusu ve odaları ile çok iyi durumda. Arka tarafında da Çeşme Kalesi yer alıyor. Kalenin üzeri güzel manzaralı bir lokanta, özellikle geceleri rakı-balık sofrası için uygun. Taverna havali işletmelerden hoşlanmıyorsanız denemeyin. 1508'de yapılan bu Osmanlı kalesi daha sonra onarım görmüş. Ön taraf-

taki anıt 1770 deniz savaşlarında ölenlerin anısına 1953'te yapılmış.

Çeşme'nin hemen karşısındaki Yunan adası Sakız, çıplak gözle görülebilecek kadar yakın. Çeşme Limanı'ndan İtalya seferleri yapan feribotlar kalkıyor, deniz yoluyla gelen turistlerin de giriş kapısı. İlçe merkezinin sahilinde oteller, lokantalar, kafeler bulunuyor ama denize girmek için biraz ileriye gitmek gerekiyor. Denizden önce, Çeşme'nin sokaklarını iyice gezmekte yarar var.

Çünkü, pek çoğu pansiyon olarak kullanılan küçük, şirin evlerin arasında, daracık sokaklarda gezmenin keyfi bir başka oluyor. Çarşı çok sayıda "turistik eşya" satan dükkanla dolu. Çeşmeliler ilginizi sakız reçeli, sakız, kekik ve anasonla beslenen arıların yaptığı güzel ballara çekmek istiyor. Çeşme'de bol sakız ağacı var ve sakızdan her türlü şey üretiliyor. Her yaz düzenlenen Uluslararası Müzik Festivali de burayı ayrıcalıklı kılıyor. İzmir'den Çeşme'ye, yeni otoyolla ulaşıyor. Otobüsle

gitmek isteyenler İzmir Üçkuyular terminalinden yaklaşık bir saat sonra Çeşme'ye varabiliyor. Muğla veya Aydın yönünden gelenler ise Selçuk-Gümüldür- Seferihisar yoluyla İzmir'e uğramadan Çeşme'ye ulaşabiliyor. Yolu yer yer virajlı, ama sahil boyunca ilerleyen güzel bir manzara sunuyor, fazla trafiği de yok.

Çeşme, yöresiyle güzel

Çeşme'de, doğal güzellikleri ve tarihiyle turist çekmeye devam eden birbirinden güzel köylerin yanı sıra bir de belde bulunuyor. Alaçatı beldesi, Çeşme'nin gününce gelişmekte olan bir turizm merkezi. Sahili, bölgenin sörf merkezi. Rüzgarı eksik olmayan Çeşme yarımadasında diğer köylere göre, iki kat daha sert esen rüzgar, Alaçatı iskelesini sörf meraklıları için çekici kılıyor. İskelede bir sörf okulu da var.

Çeşme'den 10 dakika uzaklıktaki Dalyan, yörede yaz gecelerinin en gözde yeri. Yatların ve balıkçı teknelerinin, kayıkların bağlandığı doğal limanı bir dere gibi ka-

ranın içine giriyor. Köyün Rumlar döneminden kalan eski evleri, sokakları oldukça iyi korunmuş durumda. Bazı evlerin pansiyon olarak düzenlendiği köyün daracık sokaklarının arasından geçip dalyana, deniz kıyısına çıktığınızda yörenin en güzel balıkları sizi bekliyor.

İzmir'in en gözde yazlık yeri olan Ilıca ve Çeşme'nin antik yöresi İldırı da turist cenneti. İldırı antik Erythrai'nin yerine kurulmuş. Antik kenti çeviren surlar iyi durumda ve güzel taş işçiliği örnekleri. İÖ 4. yüzyılın sonu ile 3. yüzyılın başlarında yapılmış. Köy kahvesinin yakınında Helenistik döneme ait çakıl taşı mozaiklerin bir bölümü de görülebiliyor. Eski bir Rum köyü olan İldırı, Ilıca'dan 15 km. uzaklıkta. Ilıca'dan sonra kıyı boyu dar bir asfalt yolla ulaşıyor. İldırı'ya 1924'deki mübadeleden sonra Selanik'ten gelen göçmenler yerleşmişler. Balıkçılığın yanında bol suları ile tarıma da elverişli bir yerleşim. Bol sebze yetiştiren köyün en ünlü ürünü enginar. Burada yetişen enginarın hiçbir yerde yetişmediği iddia ediliyor. Balıkla süslenmiş bir rakı sofrasında zeytinyağlı enginarı deneyip siz karar verin.

Bu yerleri görün

- Erythrai antik kenti kalıntıları • Çeşme Kalesi
- Kervansaray • Hacı Memiş Camisi • Hacı Mehmet Cami
- Alaçatı Pazaryeri Camisi (Ayios Konstantinos Kilisesi)

Yemeden gelmeyin

- Sakız dondurması • Sakız muhallebisi

Sakız ağacının sihri

Eski Yunan doktorları, sakızdan kuduza, yılan sokmalarına, mide rahatsızlıklarına, bağırsak ve akciğer hastalıklarına karşı çeşitli ilaçlar yaparlarmış. 10. yüzyıldan sonra sakızın ünü, Sakız Adası'nı, Çeşme'yi aşarak yayılmış ve dünyada meşhur olmuş. Sakız, çeşitli amaçlarla 25 milli ilaç firmasında kullanılıyor. Sakızın kendine özgü hoş bir kokusu var. Kronik öksürük için çok elverişli bir ilaç olduğu biliniyor. Günümüzde sakızdan altı çeşit ürün elde ediliyor. Ayrıca sakız, ülsere çok iyi geldiği gibi kan basıncını azaltıyor, kolisterin ve şeker hastalığı için de kullanılıyor.

06 yönetici: Ahmet Zorlu

röportaj: fülây yaşa fotoğraf: özgür güvenç

“Enerjinin kaynağı hayal”

Zorlu Holding Yönetim Kurulu Başkanı Ahmet Zorlu, satın aldığı Karayolları Arazisi, kısa bir süre sonra gireceği Petkim İhalesi ile yine gözleri üzerine çevirdi. “Vestel’i aldığım dönemde bizi izlemeye devam ediniyordum, şimdi de aynısını söylüyorum” diyen Zorlu, bu enerjisini kurduğu hayallerden alıyor.

Zorlu Holding Yönetim Kurulu Başkanı Ahmet Zorlu’nun son dönemde iki büyük heyecanı var. Her ne kadar kendisi içinde buldukları tüm sektörler ve şirketler için aynı heyecanı beslediğini belirtse de, Zorlu Grubu’nun büyüyen iki yeni sektörü gayrimenkul ve enerji, zamanının büyük bölümünü alıyor.

Karayolları arazisinin parasını peşin ödedi, tapuyu aldı, peki ya davalar? İETT ihalesi iptal olursa tekrar girer mi? Karayolları ve Deva arazisine ne yapılacak? Son dönemde yapılan yatırımlar, turizmde de olacaklarının işareti mi?

Petkim ihalesinden beklentisi ne? Petkim alınırsa Zorlu’da ne tür bir değişim yaşanacak? Enerjide beklentiler ne? Nükleer enerji ile ilgili ne düşünüyor?

Her iki sektörle ilgili sayısız soruyla kapısını çaldık, tüm enerjisiyle sorularımızı yanıtladı. Röportajın sonuna doğru “peki ya sizin enerjinizin kaynağı ne” sorusuna dakikalarca güldü, ardından aynı soruyu yöneltti “gerçekten enerjik mi görünüyorum.”

Aslında soruların yanıtlarında bulunan sayısız projeyi okuduğunuzda bu sorunun yanıtını siz de verebilirsi-

niz... Ancak ısrarla sorunun yanıtını isteyince iki kelimeyle yanıt verdi; “hayal ve heyecan”.

Sizi en çok gayrimenkul mü heyecanlandırıyor şu aralar?
Hayır. Bizi her iş heyecanlandırır. Bir seyahate giderken, bir işi yaparken, bir randevun varsa... Heyecan olmazsa bir şey yapamazsın. Onun için, tabii ki gayrimenkul de heyecanlandırıyor beni. Ancak gayrimenkul bizim için çok yeni değil, bizim hazırlığımız dünden bugüne değildi, birkaç yıldan beri vardı. Türkiye’de ciddi bir yeniden yapılanma var, inşaat sektörü en hızla büyüyen sektörlerden biri. Pek çok kentsel dönüşüm projesi gerçekleştiriliyor. Türkiye, eğer Avrupa Birliği’ne girecekse, AB standartlarında bir ülke, bir şehir, bir kent yaratmak lazım. Biz Zorlu Grubu olarak “Bugün yaptıklarımız, yapacaklarımızın da teminatı” diyoruz. Karayolları ihalesini aldık. Orada İstanbul’un simgesi olacak bir proje gerçekleştiriyoruz, her gün bu proje ile haşır neşiriz. İnşallah bu projeyi yüzümüzün aklıyla bitiririz, işte bu nedenle heyecanlıyım tabii.

Karayolları arazisi için şu anda hangi süreçtesiniz?

Burada yapacağımız otel projeleri, konferans salonları, rezidanslar, çarşı vs. için bir danışmanlık şirketiyle çalışmalarımız başladı. Buraya hangi firmaları getiririz, otele hangi markaları getiririz çalışması içindeyiz. Bura-

sı Zorlu Grubu'nun, gayrimenkule ilk adım attığı nokta, bir anlamda prestij. Bu nedenle dünyaca konuşulan bir proje olacak. Bundan kimsenin şüphesi olmasın.

Zamanlama nedir?

2010 yılına yetiştirmek için çalışmalarımız devam ediyor. İnşallah Ekim ayının 15'inde konsept projeler bitmiş olacak. Yılbaşında da kazmayı vuracağız.

Karayolları arazisi ile ilgili projelerinizi ilk açıkladığınız dönemde, ağaçların bir tanesini bile kestirmeyeceğinizi söylemiştiniz. Bu sözü tutabilecek misiniz?

Kesinlikle. Birincisi, ben Ahmet Zorlu olarak yeşil meraklısıyım. İkincisi oradaki ağaçları 50 yılda zor yetiştirirsiniz, satın almanız mümkün değil. Biz oranın yeşilliğini daha da fazlaştıracacağız. Bir beton yığını haline getirmeyeceğiz. Beton yığını haline getirerek, kamuoyunun önünde mahçup duruma düşmek istemeyiz. Şehrin güzelliğini önce yeşil gösterir. Biz de orayı yemyeşil bir park haline getireceğiz. Bundan da kimsenin şüphesi olmasın.

Bugün İstanbul'un pek çok yeri yeniden yapılandırılıyor. Siz Avcılar'a Plaza'yı yaptığınızda bu bölgede hiçbir şey yoktu. Burada da büyük bir değişim yarattınız.

Şimdi bizim bulunduğumuz ada, 25000 dönüm arazidir, etrafına bir bakın, bir de bizim iki adım ötemize gidin bir bakın. Olay bir bina yapmakla kalmaz, çevreyi de düşünmek mecburiyetindedesiniz. Çevreyi düşünmezseniz, kendi kendinizi baltalamış olursunuz. Ayrıca orayı güzelleştirebilirseniz, sizin değeriniz daha çok artar. Ben buradan ne kadar rant yaparım, benden sonrası tufan olmaz. Biz Zorlu Grubu olarak sanayide bunu yaptık, gayrimenkulde de bunu yapacağız. Biz inşaat şirketi değiliz. Biz kentsel dönüşümün içinde bir parçayız.

Gayrimenkulle ilgili herkes sizi büyük bir merakla izliyor. Ne yapacaksınız, nasıl yapacaksınız diye. Bu nasıl bir duygu?

10 yıl önce Vestel'i aldığımızda, "bizi izlemeye devam edin" demiştik. Yine aynı şeyi söylüyorum, "bizi izlemeye devam edin".

Gayrimenkuldeki yatırımlarınız Karayolları ile sınırlı değil. Hayır. Şu anda İstanbul'da Deva arazisinde, Marmaris'te, İzmir'de turizm ile ilgili projelerimiz var. Bu projeler devam edecek.

Turizme de girdiğinizi mi anlamalıyız?

Hayır. Turizme değil. Örneğin, burada 5 yıldızlı şehir oteli yapılacak. Dünyanın en iyi markalarını getireceğiz ve kiraya vereceğiz. İşletmesini de düşünebiliriz. Bakacağız, tam net değil. Şimdilik yapacağımızın en iyisini yapacağız diyebilirim. Yurtdışından markalar gelip, "Burada ben de yer alayım, burası çok güzel" demeli. Biz, böyle projeler üretmek istiyoruz. Biz burayı yapalım, paramızı alalım, çikalım, gerisi ne olursa olsun gibi bir düşüncemiz yok.

Sizin dışınızda da pek çok grup, son 1-2 yıl içinde gayrimenkule giriş yaptı. Siz rakiplerin çoğalmasını nasıl görüyorsunuz?

Türkiye bir yapılaşma içerisine giriyor. Yapılaşma içerisine girdiği vakit, burada gayrimenkul şirketlerinin ço-

ğalması Türkiye için bir avantajdır. Çünkü, önceleri bireysel şirketler vardı. "Bir apartman yapayım, 2-5 katlı bir yer yapayım" anlayışı hakimdir. Ama şimdi yaşam alanları yapılıyor. Bunlar çok güzel, hiç korkmamak lazım. Bu, kentsel dönüşümün bir lokomotifidir. Odanın penceresinden dışarı baktığım zaman, gördüğüm manzaranın köyden hiç farkı yok. Ama yeni yapılan yerlere baktığınız zaman, her şeyi ile yaşam alanları kuruluyor. Bu da çok güzel.

Çok kısa bir süre önce 800 milyon Dolar'ı nakit olarak ödediniz. Bu kadar yüklü bir meblayı verirken insanın biraz olsun eli titremez mi?

Hayır. Ben kendi ülkem için yatırım yapıyorum. Kendi ülkenin güzelleşmesi için, kendi ülkem insanlarının kullanacağı ve faydalanacağı yatırımlar yapıyorum. Artı olarak bir de bu ülkede yarattığın eserlerle turizmi çekeceksin. Dünya bize bakacak. Ben ülkeme yatırdığım hiçbir paradan pişman olmam, korkmam, bilhassa haz duyuyorum.

Arazi üzerindeki davalar hala devam ediyor mu?

Tabii. Dava var.

İETT arazisini alan Şeyh Maktum, arazi üzerindeki davalar nedeniyle, ödemesini yapmadı ve ek süre istedi... Yabancıdır. Çekinebilir. Ben onu saygıyla karşılıyorum. Ödemeyi yaptığım gün gazeteciler "Ahmet Bey bu kadar parayı verdiniz, seçim var, korkmuyor musunuz?" dediler. Bu ülkeye, milyar Dolarlık yatırımlar yaptık. 30 bin çalışmamız var. Güvenmeseydik, 15-20 tane fabrikamızı başka ülkelerde kurardık. Ben haksız bir yeri gasp etmedim ki çekineyim. Ayrıca kamuoyunun, televizyonların önünde, yaklaşık 15 firmanın girdiği şeffaf bir ihaleydi. Oradan birinci olduk çıktık. Benim bundan çekincem olmaz. Ben Türk hukukuna güveniyorum. Hukuka aykırı bir iş olsa zaten girmem. Ben ülkemden

kazandım, bu kazancımı, son kuruşuna kadar ülkeme yatıracam.

Peki, Şeyh Maktum vazgeçti diyelim, İETT arazisine tekrar talip olur musunuz?

Düşünürüz. O günkü şartlara bakarız.

O gün fiyatın yükselmesinin sebebi de sizsiniz.

O gün için oydu, bugün için başka bir fiyat olabilir. Daha düşük ya da daha yüksek fiyata satılabilir. Ticarete her şey olur. Babamın bir hikayesi vardı: Küçük çocuk babasıyla birlikte pazara gitmiş, bir deveyi 1 akçeye satıyorlarmış. Babasına gidip, bir devenin 1 akçe olduğunu söylemiş, babası pahalı demiş. Çocuk ısrarla devenin 1 akçe olduğunu söylemiş, babası da pahalı olduğunu. Aradan 15 gün geçmiş, baba oğul yine pazara gitmişler. Devenin değeri 1000 akçe olmuş, çocuk babasına devenin 1000 akçe olduğunu söylemiş, babası da al demiş. Çocuk şaşırılmış ve sormuş. "1 akçeye pahalı dedin, o zaman almadın, 1000 akçeye mi alacağız?" Babası da "O zaman 1 akçem yoktu ki" diye yanıt vermiş. Şimdi 1000 akçem var, alma gücüm var, alırım. Olay bu.

Verdiğiniz 800 milyon Dolar'ın İstanbul ya da Türkiye için nasıl kullanılmasını istersiniz?

Bizim parayı yatırdığımız gün, Bayındırlık Bakanı açıklama yaptı. Bu para, kuruşuna kadar Karayolları'na, Türk halkı için harcanacak. Bu da çok güzel bir şey.

“Karayolları arazisi için ödemeyi yaptığım gün gazeteciler “Ahmet Bey bu kadar parayı verdiniz, seçim var, korkmuyor musunuz?” dediler. Bu ülkeye, milyar Dolarlık yatırımlar yaptık. 30 bin çalışanımız var. Güvenmeseydik, 15-20 fabrikamızı başka ülkelerde kurardık. Haksız bir yeri gasp etmedim ki çekineyim.”

Son bir buçuk yıldan beri sizi ihalelerde görmeye alıştık. Sizi görene kadar da çok fazla patronu, o masada görmüyorduk. Petkim ihalesinde de olacak mısınız? Neden olmayayım? Arkadaşlar benim olmamı istiyorlar. Orada bir ihaleye giriyorsunuz, bir kurumu, bir araziyi satın alıyorsunuz, tabii ki orada o heyecanı görüyorsunuz. Biraz önce de söylediğim gibi heyecansız bir şey olmaz.

O anı sevdiniz mi?

Tüpraş ihalesine girdim. Petkim, DenizBank ihalelerine girdim. 6 ihaleye girdiysek, 4 ihaleyi aldık, 2 ihaleden çekildik. Demek ki sevmişim.

Geçtiğimiz günlerde basına yansıyan bir haberde, 10 yıldan kısa bir süre içinde Koç'un Sabancı'ya oranla 3 misli büyüdüğü belirtiliyordu. Bunun arkasındaki itici güç olarak da Tüpraş ve Opet görünüyor. Petkim'i alırsanız, Zorlu nereye gider?

Zorlu koşmaya devam ediyor. Zorlu Grubu Vestel'i aldıktan sonra başka bir yere gelmiştir. Gayrimenkulde, Türkiye'nin en büyük gayrimenkul şirketlerinden birisi haline geldi. İnşallah Petkim'i de alırsak, Zorlu birkaç çita daha atlar. Birkaç çita derken, Petkim'in büyüklüğüyle değil, buraya yapılacak yatırımlarla ilgili söylüyorum. Orada 4-5 milyon Dolar'lık bir yatırım öngörüyoruz. İnşallah o 4-5 milyon Dolar'lık yatırımı öngördüğümüz vakit, tabii ki Zorlu Grubu birkaç çita daha yükselecek.

Tüpraş'ı alamamak sizi üzdü mü?

Biz almamalık yapmadık. İhale iptal edildi. Biz gidenin arkasından bakmayız, ileriye bakarız, arkamızı dönüp bakmayız.

Enerjide de büyük yatırımlar yapıyorsunuz. Zorlu Enerji'nin 14. kuruluş yılını kutladınız. Ama iki yıl öncesine kadar Zorlu'nun enerjide olduğu bile bilinmiyordu. Oradaki fırsatı da öngörmüş müydünüz?

Biz 14 yıl önce enerjide kurarken, elektrik kesintisi gibi durumlar çok oluyordu. Kendi ihtiyacımız için başlamıştık. Sonra Zorlu Enerji büyümeye başladı. 2000 yılında halka açtık. Zorlu Enerji'de çok daha büyümemiz gerekirdi, Türkiye'deki enerji politikalarıyla da ilgili sorunlar vardı. Şu anki durum da haklı olduğumuzu ortaya çıkardı. Maalesef Türkiye'de iyi bir enerji politikası izlenmedi. Bugün Zorlu Enerji küçümsenecek bir boyutta değil. Yalnız yurtdışında 2 milyar Dolar'lık yatırım var. Önümüzdeki beş yıl içinde Zorlu Enerji, yurtdışı yatırımlarıyla beraber 4-5 bin megawattlara ulaşacak. Bu küçümsenecek bir rakam değil.

Önümüzdeki günlerde ilk kez Trakya Bölgesi'ne gaz dağıtımını yapacaksınız, diğer yandan rüzgar santralleri kuruyorsunuz. Başka projeler var mı?

2009-2010-2011'de hidrolikler faaliyete geçecek. Gaz aramaları yapıyoruz. Geçen yıl yeni bir kuyudan gaz bulmuştuk. Bugün yarın yine böyle bir haber bekliyo-

ruz. Trakya doğalgaz dağıtımını biz yapacağız. Şu anda borular döşeniyor.

Peki nükleer enerji ile ilgili planlarınız var mı?

Nükleer için yasa henüz çıkmadı. Türkiye, enerji darboğazına her gün biraz daha yaklaşmakta. Tabii ki nükleer çok ülkede var. Fransa, nükleer enerjinin yüzde 25-30'unu üretiyor. Bugün hidrolik santraller, 3-4-5 yılda faaliyete geçiyor. Şu anda bile bir doğalgaz santralini kurmak 1,5-2 yıl sürer ve tribün yok. Onun için Türkiye'nin bir yerden başlaması lazım. Çünkü Türkiye büyüyor. Büyümek mecburiyetinde. Bu enerjiyi yalnız hidroliklerden elde edemezsiniz. Enerjiyi çeşitlemeniz lazım. Çeşitlenirse, Türkiye bundan karlı çıkar. Ben, açık ve net olarak nükleer santralin bugün başlaması gerektiğini söylüyorum. Çünkü nükleer santrale, bugün evet denilse, yapımı 8-10 yıl sürüyor.

Genelde özel sektör temsilcileri verdikleri demeçlerde, bunun tek başlarına değil, mutlaka devletin ortaklığıyla yapılması gerektiğini söylüyorlar.

Devletin ortaklığını değil, alım garantisi istiyorlar. Çünkü 4-5 milyar Dolar'lık bir yatırım gerekiyor.

Siz yakından takip ediyor musunuz nükleer konusunu? Kesinlikle.

Peki siz bu enerjiyi nereden buluyorsunuz?

Çalıştıkça çalışıyorum. İşleri yaparken de bunlardan bilgi sahibi olmanız lazım. Yeni bir şeyler öğreniyor olmak keyifli. Öğrenmenin yaşı yoktur. Bir insan, beyninin altında birini kullanıyormuş. Tamamen kullanırsan o zaman çok daha fazla çalışır.

Her yerde konusu geçiyor. Gerçekten üniversite kuracak mısınız?

İnşallah. Kafamızda oluşturmaya çalışıyoruz. Bölge

olarak nereye kurabiliriz, nasıl yapabiliriz? Tabii ki üniversite işi kolay bir olay değil. Ama Zorlu'nun sloganı "Yapacaksan en iyisini yap." Biz en iyisini yapmak için çalışıyoruz. Mehmet Zorlu Vakfı olarak yapacağız. Diğer sektörlerde büyük projelerimiz var, bunlar şekillendiğinde üniversite konusu daha da ağırlık kazanacak.

Çok ciddi yatırımlar yapıyorsunuz. Bugün 30 bin kişiyi istihdam ediyorsunuz, yarın çok daha fazlasına ihtiyacınız olacak.

Keşke yatırım yapılsın da istihdam yaratılsa. Bugün Türkiye'deki işsizlik sorunu çözülemezse diğer problemlerimizi de çözemeyiz. Bana bu ülkeden başka yerde yaşar mısın diye sorsan "Kesinlikle hayır" derim. Hiç tereddüt etmem. Kuşu altın kafese koymuşlar, ah vatan, vah vatan demiş.

Bizim ciddi bir işsizlik sorunumuz var ama nitelikli işgücü sorunumuz da var.

Nitelikli işgücü azlığı büyük problem. Fabrikalarda, enerjide, her yerde bu sıkıntıyı çekiyoruz. Nüfusumuz çok ama onu eğitememişiz. Eğitemediğimiz zaman da ondan ne isteyebiliriz. Bu da ülkeye büyük paralara mal oluyor. Biz, öncelikle ülkemizde istihdam yaratacağız ama eğitime de çok önem vermek zorundayız.

Üniversite projesinin nedeni bu mu?

Devletin de katkısı olmalı. Üniversiteyi ben yapacağım,

şunu ben yapacağım demekle ne yazık ki olmuyor. Devlet de diyecek ki, sen üniversite yapacaksan, sen bu kadar koy, ben de bu kadar koyayım, böylece al yap üniversiteyi. O zaman her şey çok daha güzel olur. Yurtdışından öğretmen de getirirsin, lisan bilen çok sayıda öğrencin de olur, bilinçli insanların da olur. Bu, birden bire de olmaz, bir nesil gerekir buna. O zaman okuyan insanlar da çocuklarını daha iyi yetiştirir. Ülke bilinçlendiği vakit, kalkınmamız daha kolay olur ve refahı daha çabuk yakalarız.

Peki Ahmet Bey, nereye oynuyorsunuz? Türkiye'ye mi, bölgeye mi, Dünya'ya mı?

Biz, Zorlu Grubu olarak, globalleşen bir grubuz. Global rekabetin içinde, rekabetçi bir grup olmanız lazım. Konu biz en zengin olacağız, biz en büyük olacağız konusu değil. Globalleşen Dünya'da, rekabet edebilir ve ayakta durabilir bir grup olmamız çok önemli. Oynadığımız yer budur.

Bir röportajınızda "Hiç hayalsiz olmaz" demiştiniz. Fakat hayalin bir ölçeği var mıdır? Bugünkü ölçekte bir Zorlu'yu mu hayal etmiştiniz, yoksa biraz daha mütevazı mıydı? Hayalin ölçeği olmaz. Şimdi yine hayallerimiz var. Örneğin, diyorsunuz ki, "Gayrimenkul için en iyi yerde bir yer alayım, orada onu yapayım, orada bunu yapayım." Bunlar hayal işte. Hayalin sonu yoktur. İyinin sonu var mı? Yok. Heyecan ve hayalin de yok.

10 dans: Zeynep Tanbay

röportaj: berrin türkmen

Söz biter dans başlar

İçindeki sese kulak verdi. Diğerlerini hiç duymadı. Dans etmek istiyordu. Hayatının büyük bölümü parmak uçlarında geçti. Dünyanın en önemli topluluklarında dans etti. Bugün kendi grubu Zeynep Tanbay Dans Projesi ile karşınızda...

Mahallede çete kuran bir kız çocuğudur aslında Zeynep Tanbay. Bir gün annesi elinden tutup bale stüdyosuna götürür. Kapıdan içeri girer ve kararını verir, dansçı olacaktır. "Uzun boylusun, fiziğın klasik dans için uygun değil" derler, dinlemez. Buna kendisi karar verecektir. Durup dinlenmeden çalışır. Ailesi, "Eyvah kızımız kendini dansa verdi. Hayatı boyunca yapamayacağı bir işe girdi" diye endişelidir. Ama kızlarını dans eğitimi için ABD'ye göndermekten de geri kalmazlar. Dansçı olamaz denilen Tanbay, 17 yıl kaldığı ABD'de burslar kazanır, dünyanın en önemli dans okullarında hoca olur, başdansçı olarak dans eder. 1997'de de Türkiye'ye geri döner.

Tanbay, sevdikten ve çalıştıktan sonra her şeyin üstesinden gelinebileceğini anlatıyor insana. "Benim için sözün bittiği yerde dans başlar" diyor. Yönetici, kore-

ograf ve dansçı olarak yer aldığı Zeynep Tanbay Dans Projesi'yle Türkiye'de modern dans alanında bir ilke imza atıyor.

Zeynep Tanbay Dans Projesi nasıl ortaya çıktı?

2000 yılında Zeynep Tanbay Dans Projesi başladı. Ancak o zamanlar proje bazında toplanıp sonra dağılan bir gruptuk. Her projede genelde Avrupa'dan gelen değişik dansçılar oluyordu. İlk beş yılımız böyle geçti. Bu arada çok güzel bir seyirci kitlesi oluşturduk. Belki de daha önce sürekliliği olan dans topluluklarının olmaması nedeniyle ilgi çektik. 2006 yılından itibaren sürekliliği olan, hep beraber bir çatı altında toplanıp repertuar oluşturabileceğimiz, turnelere çıkabileceğimiz bir topluluğa dönüşün diye Akbank'a teklif verdim. Onlar da onayladı ve bu şekilde Zeynep Tanbay Dans Projesi bir topluluğa dönüştü.

Zeynep Tanbay Dans Projesi Topluluğu

Bu projeye Türkiye'ye neler kazandırdı?

Topluluğun oluşması Türkiye açısından çok önemli. Çünkü Türkiye'de dans, özellikle bale ve klasik bale, daha çok devletin tekelinde. Bizim özel sektör çatısı altında bir topluluğa dönüşmemiz, modern dansın profesyonel bir meslek olarak görülmesinin yolunu açtı. Bence böyle toplulukların kurulması için örnek oldu. Ben Akbank'ın Zeynep Tanbay Dans Projesi'yle 10 dansçıyı bir çatı altında maaşla çalıştırmasını dans toplulukları kurulması açısından bir mihenk taşı olarak görüyorum.

Nerelerde dans ettiniz? İlgisi nasıldı?

2006 projemiz olan "Dört Ayak"la açılışımızı 2006 İstanbul Uluslararası Tiyatro Festivali'nde yaptık. Sonra Ankara, İzmir, İzmit, Edirne ve Antalya'ya gittik. Tüm gösterilerimizde yoğun bir ilgiyle karşılaştık. Ben toplu-

luktan önce Zeynep Tanbay olarak Diyarbakır, Batman ve Viranşehir'e gittim. Hayatında ilk defa modern dans gören insanlar karşısında dans ettim ve çok güzel tepkiler aldım. İnsan çok mutlu oluyor.

Zeynep Tanbay Dans Projesi ile ilgili hedefleriniz ne?

Türkiye'nin dört bir yanını dolaşmaya niyetliyiz. Yurtdışından ilk teklifimizi Almanya'daki bir festival için aldık. Geçen yıl Tiyatro Festivali'ne gelen bir eleştirmen Almanya'da bizimle ilgili güzel bir eleştiri yazmış. Bu sa-yede teklif geldi. Sonra tanıtım filmimizi izleyen ve Brezilya'da festival düzenleyen bir organizatör Brezilya'ya davet etti. Yavaş yavaş fark edilmeye başladık. Aslında benim düşündüğüm, ilk üç yılda Zeynep Tanbay Dans Projesi olarak yurtiçinde tanınmak, sonra yurtdışına açılmaktı ama tanınmamız düşündüğümüzden çok daha hızlı gerçekleşti.

12 dans: Zeynep Tanbay

“Dans beden, ruh ve zihnin birleşiminden oluşuyor. Dans belki de bu üçünün birleştiği tek sanat dalı. Dansta beden de tıpkı bir sporcuda olduğu gibi, aynı yoğunlukta işin içine giriyor. O yüzden dansçılık için dünyanın en zor mesleği dendiğini biliyorum.”

Siz dans etmek için mi doğdunuz?

12 yaşında, ki o zamanlar geç sayılabilecek bir yaşta, annem elimden tuttu ve beni Ankara'daki Kuğu Bale Stüdyosu'na götürdü. O gün bugündür dans ediyorum. Dans benim için hayatın ta kendisi. Benim için sözün bittiği yerde dans var. Ve bugün dünyaya baktığımda sözün bittiğini görüyorum.

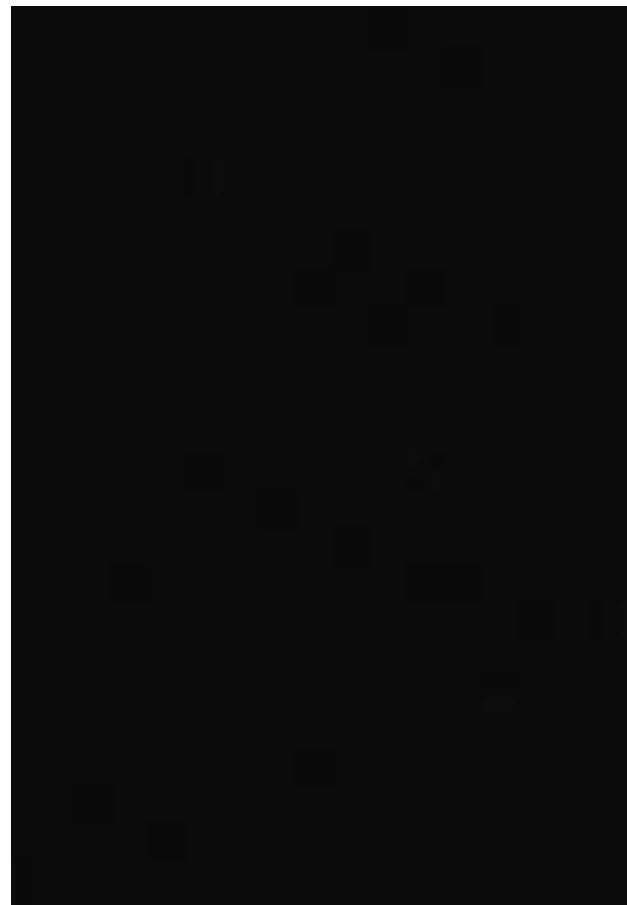
Yaptığınız hareketlerle bedeninizin sınırlarını zorladığınızı düşünüyor musunuz?

Kesinlikle. Hem bedenimizin hem zihnimizin hem de ruhumuzun sınırlarını zorladığımızı düşünüyorum. Dans beden, ruh ve zihnin birleşiminden oluşuyor. Dans belki de bu üçünün birleştiği tek sanat dalı. Bir müzisyen için ruh ve zihin önemlidir, ama beden fark etmez. Tiyatroda bile beden danstaki gibi değildir. Resim dersiniz aynı şekilde. Ama dansta zihin ve ruhun dışında,

beden de, tıpkı bir sporcuda olduğu gibi, aynı yoğunlukta işin içine giriyor. O yüzden dansçılık için dünyanın en zor mesleği dendiğini biliyorum.

Dans yalnızca yetenek işi mi?

Yetenek çok önemli. Ama ben yetenek kadar çalışmanın da çok önemli olduğunu düşünüyorum. Benim hayatımda en büyük desteğim çalışmaktı. Çalışmak, çalışmak ve çalışmak. “Olamazsın, mümkün değil” dendiğinde, yanımdaki kişi üç kere çalışırsa, ben 15 kere çalıştım. Başkalarının olamazsın demesi beni aşırı çalışkanlığa itti. Ailem beni 18 yaşında ABD'ye gönderirken bu işin olmayacağını anlamamı umut ediyorlardı. Gittiğim yılın sonunda burs kazandım. Sonra başka burslar geldi. Başkalarının olamaz demesi benim için yeterli değildi. Olamayacağına kendim karar vermek istedim. Bugün beni arayıp “Zeynep Hanım, bir kızım var, gör-

menizi istiyorum. Acaba bu yolda ilerlesin mi?" diyorlar. Ben de "Buyurun gelin, derse de girsin" diyorum ama hiçbir şekilde onun bu işi yapıp yapamayacağına karar veremem, böyle bir hakkım olduğunu düşünmüyorum ve onlara söylüyorum. Hayatta başkasının geleceği hakkında karar verme gücüne sahip olmadığımı öğrendim. Zamanında benim hakkımda da bir karar verildi ve hiçbir işe yaramadı. Kendim yapıp yapamayacağıma karar vermek istedim ve yapabileceğimi gördüm.

Dansta başarı ne demek? İyi dansın kıstası nedir?

Başarı benim hayatta hiç kullanmadığım bir kelime. Başarı nedir ki? Başarı, yalnızca bir insanın kafasına koyduğunu yapmasıdır diye düşünüyorum. Bana göre bugün saat 16.00'da sinemaya gitmeyi planlayıp, 16.00'da sinemada olmak başarıdır. 16.00'da sinemaya gidememek de başarısızlık olabilir. Yani böyle basit

bir şey benim için. Hayatım boyunca başarı gibi bir kelimeye takılmadım. Başarı, insanı başarısızlığa iten bir şeydir. Bir dansçı ne zaman başarılı olur bilmiyorum. Bence dans etmek istiyorsa ve dans ediyorsa başarılıdır. Bir rolü dans etmek isteyip de etmişse ne güzel. Buna birileri başarı diyor, ama ben kullanmıyorum bu kelimeyi.

Kaç yaşına kadar dans edilir?

46 yaşındayım. Dans ediyorum ama eskisi gibi gecede beş ayrı dansta çıkmam söz konusu değil. Örneğin Zeynep Tanbay Dans Projesi'nin yeni gösterisinde de iki küçük bölümde dans edeceğim. Dansçılar var, çok uzun süre gidebiliyor; dansçılar var daha önce bitiyor. Bir tiyatrocuyu, müzisyeni, piyanist gibi değilsiniz, 80 yaşında hala dans edemezsiniz. Zaten böyle olmasını da istemem.

Kaynaklar: www.golfeurope.com, www.golfsupport.com, www.turkeyandgolf.com

Yüzyılların prestij sembolü

Gentlemen Only Ladies Forbidden

(Yalnızca centilmenlere, bayanlara yasak)

Fotoğraf: Sina Ataman

Bugün dünyada 50 milyondan fazla insanın oynadığı golf, kökleri 15. yüzyıl İskoçya'sına dayanan bir spor ve o günden bugüne prestijini koruyor. "Golf" kelimesi halk etimolojisine göre, "yalnızca centilmenler için, bayanlara yasak" anlamına gelen "Gentlemen Only Ladies Forbidden" kelimelerinin baş harflerinden geliyor. Erkek oyunu olarak bilinen golf, artık kadınlar tarafından da benimseniyor.

Golf, bir spor ya da oyun olmanın ötesinde, giyimi, kitle si ve kurallarıyla kendi kültürünü de oluşturmuş bir etkinlik. Sayıca az görünen ama birçok ayrıntıya ve farklılığa sahip olan golf malzemeleri kadar, golf oynarken giyilen kıyafetler de önem taşıyor. Birçok terimi ve görgü kuralları içeren golf, yarattığı kültürle son yıllarda Türkiye'de de hızla gelişiyor; yalnızca "yabancı"ların ilgilendiği bir spor olarak algılanmaktan uzaklaşıyor. Milli sporcuları, eğitmenleri, sahaları, hatta üniversitede uzmanlık bölümüyle giderek daha fazla ilgi çekiyor ve gelişiyor.

Peki golf nasıl bir spor? Diğer sporlardan ayrılan, onu özgün kılan yanları neler? Öncelikle, golfün bir yaş sınırı yok. Yediden yetmişe, eli ayağı tutan herkes oynayabiliyor. Gloria Golf Club Müdürü Ali Şahin, golf sporunda işin sırrının yaşta değil, "swing"de olduğunu söylüyor. Yani topa vurmak için sopanın savrulmasında. Swing'in temel kuralları uygulandığında top, hava şartlarına bağlı olarak 10 ila 300 metre gidebiliyor. Golf oy-

namak için gereken en önemli malzeme olan sopaya "club" da deniyor. Vuruşlarda sopa değiştirilerek farklı sopalar kullanılabilir, ancak swing tekniği değişmiyor. Sopa dışında golf oynamak için gerekli sayıda topa, top altlığına ve malzemeleri taşımak için çantaya gereksinim duyuluyor.

Golf sporunda temel amaç, topu başlama yerinden (tee ground), yeşil alandaki (green) deliğe en az vuruşla sokabilmek. Golfün iki farklı oynama şekli var: Maç oyunu ve vuruş sayısı oyunu. Maç oyunu (Match Play) kazanılan ve kaybedilen deliklere göre oynanırken, vuruş sayısı oyununda (Stroke Play) hedef, oyunu en az sayıda vuruşla bitirebilmek. Golf sahalarının uzunluğu genellikle 100 ila 600 metre arasında değişiyor ve temelde 9 ya da 18 delik bulunuyor. 18 parkurluk sahaların uzunluğu 7 bin metreye kadar varabiliyor.

Görgü sabit kıyafet değişken

Diğer oyun ve sporlarda olduğu gibi golf oynamak için de yalnızca malzemeleri edinmek yeterli olmuyor. Bir golf oyuncusu olmak, zorunlu terim ve kuralları bilmeyi gerektiriyor. Golf sporunda kurallar; oyun kuralları, davranış kuralları ve kıyafet kuralları olarak üçe ayrılıyor. Davranış kuralları, temelde golfün bir centilmen gibi oynanmasını kapsıyor ve "görgü kuralları" ya da "etiquette" olarak adlandırılıyor. Oyuncular partnerlerine,

Dünyanın bir numaralı golfçüsü kabul edilen ve asıl adı Eldrick olan Tiger Woods, 32 yaşında ve 3 yaşından beri golf oynuyor. 1984 yılında henüz 8 yaşında olmasına rağmen, 9-10 Yaş Dünya Gençler Golf Şampiyonası'nda ilk birinciliğini aldı. 1996 yılında profesyonel olan Woods'un, büyük şampiyonalarda 11 birinciliği var. Final turlarında mutlaka kırmızı ya da kırmızı tonlarında tişört giyen Woods, bu rengin iddialı ve agresif bir renk olduğuna inanıyor.

Kökeni 6 yüzyıl öncesine dayanan ve dünyada 50 milyonun üzerinde oyuncu bulan golf, Türkiye'de de yaygınlaşıyor. Türk golfçülerin sayıları ve elde ettikleri başarılar arttıkça golf sahaları da çoğalıyor.

rakiplerine ve doğaya saygılı olmak zorunda. Kalkan çimin yerine konması, oyun öncesi rakiple el sıkışılması, sırayı takip etme, oyuna geç kalmama ve son yıllarda da cep telefonu ile konuşmama görgü kurallarının başında geliyor. Oyun kuralları ise daha çok teknik kuralları içeriyor. Tüm bu kurallar yüzyıllardır özenle korunmuş ve çok az değişikliğe uğramış. Oyun ve davranış kurallarına oranla en çok değişimi ise kıyafet kuralları.

Golf sporunda kıyafet çok önemli görülüyor. Polo yaka t-shirt, altı çivili deri ayakkabı golf kıyafetinin değişmez parçaları. Kıyafet kuralları oldukça eskilere dayansa da, çok az golfçü tarafından sıkı şekilde uygulanıyor. Çünkü kıyafetler değişiyor, buna istekli modacılar giderek artıyor. Örneğin, ünlü tasarımcı Johan Lindeberg, 1996 yılından bu yana hazırladığı golf koleksiyonları ile golf sporunda devrimler yapıyor. Lindeberg, dünyayı değiştirebilmek için önce golf sporunun değiştirilmesi gerektiğine inanıyor. Bunun nedeni, golf oynayanların büyük kısmının önemli kararları alan insanlar olmaları. Lindeberg bu nedenle golf kıyafetleri tasarımlarında alışılmışın dışına çıkıyor.

Golf kıyafetlerinde değişiklik yapmaya çalışan bir diğer modacı ise Heather Dixon. Dixon kadın golfçüler için kıyafet tasarlıyor. Bunun asıl nedeni Dixon'un golfe başladığında kıyafet almak için gittiği mağazadaki ürünlerin tümünün erkekler için olduğunu görmesi.

Bir de sponsor çoğalsa...

Baştan ayağa her şeyiyle seçkin olan bu sporun turnuvaları amatör ve profesyonel olarak ikiye ayrılıyor. Amatör yarışmalar genelde tecrübe kazanmak için oynanıyor ve yarışma ödülü 500 Sterlin ile sınırlı. Profesyonel yarışmalar ise para ve onur için oynanıyor. Golfçüler, Türkiye'de profesyonel golf turnuvalarının yeterli olmadığını, bunun nedeninin de sponsor eksikliği olduğunu söylüyor. Fakat İstanbul'da birçok amatör turnuva düzenleniyor.

Golf Federasyonu Başkanı Ahmet Ağaoğlu, son dört yıldır, milli takım kurmak için çalışmalar yürütüyor. Bu çalışmaların meyvelerini de bir süredir topluyor. 1996'da kurulan Golf Federasyonu, o zamanlarda yurtdışındaki turnuvalarda 70 civarında sporcuyla yarışırken, bugün bu sayı 500'lerde. 10 yıl önce antrenör ve hakem bulunmazken, bugün 48 antrenör, 13 hakem golf için çabılıyor. Türk milli takımının Avrupa'da 26 sıra birden yükselmesi de son yıllardaki başarıyla ilintili. Ancak takımın 2004 yılında Avrupa Golf İkinci Ligi Şampiyonası'nda birinci olması, böylece milli takımın ikinci ligden birinci lige yükselmesi en önemli başarı. Milli takımın, geçtiğimiz yıl Slovenya'da düzenlenen Avrupa Büyükler Şampiyonası'nda da ikinciliği bulunuyor. Aynı şampiyonada bireysel yarışlarda milli takım oyuncusu Hamza Sayın 218 vuruşla üçüncü olarak bronz madalya aldı.

Doğum yeri İskoçya

Günümüzde oynanan şekliyle golfün 1457 yılında İskoçya'da doğduğu ve "gowf" olarak adlandırıldığı biliniyor. Doğal ortamda, insanların ilkel golf sopalarıyla çakıl taşlarına vurma-sıyla oynanan oyun, zamanında diğer tüm sporlar gibi savaş tehdidinden dolayı yasaklanmış.

Yasakların kalkması ile tekrar canlanan golf için kurulan ilk kulüp, 1744 yılında Leithli Golfçü Beyler Kulübü (The Gentlemen Golfers of Leith) olmuş. Edinburgh yakınlarındaki Leith'te ilk golf sahasının kuruluşu da bu tarihlere denk geliyor.

İngiltere dışında ilk golf sahasının kurulduğu ülke ise, o zamanlarda İngiliz egemenliği altında olan Hindistan. 1820'de Bangalore'da açılan ilk golf sahasını Hindistan'ın diğer şehirlerinde kurulanlar takip etmiş. 1867 yılı ise kadınlara özel ilk golf kulübünün kurulduğu ve kadınlar için ilk golf yarışmasının düzenlendiği yıl.

Zaman içinde teknolojinin ilerlemesiyle el yapımı malzemelerden seri üretime geçilmesi, ulaşım olanaklarıyla insanların hareketliliğinin artmasıyla birçok yere golf sahaları açılmaya başladı. Golf yaygınlaşmaya bugün de devam ediyor.

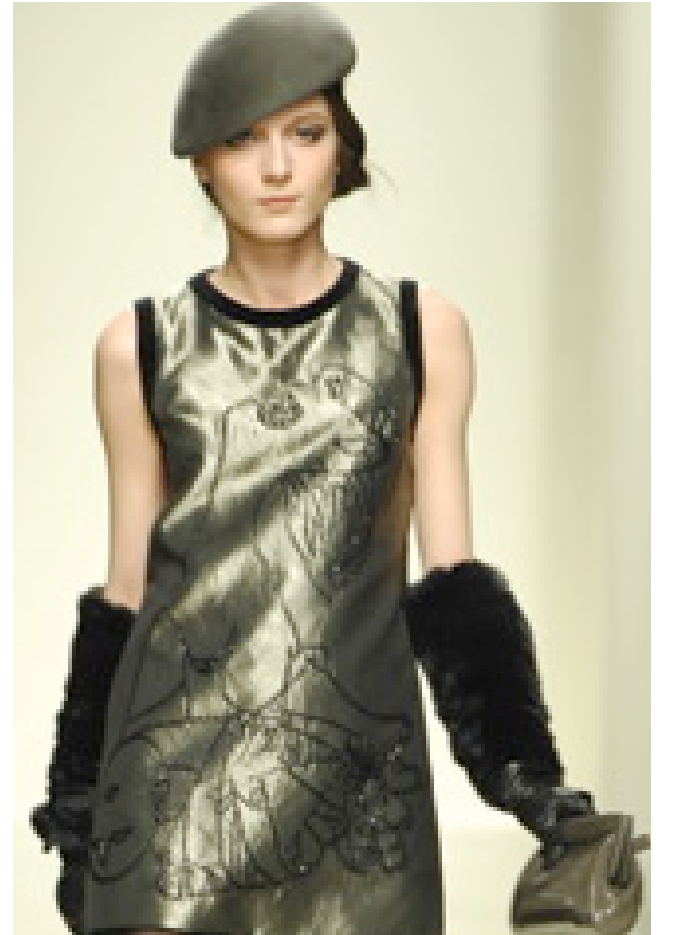
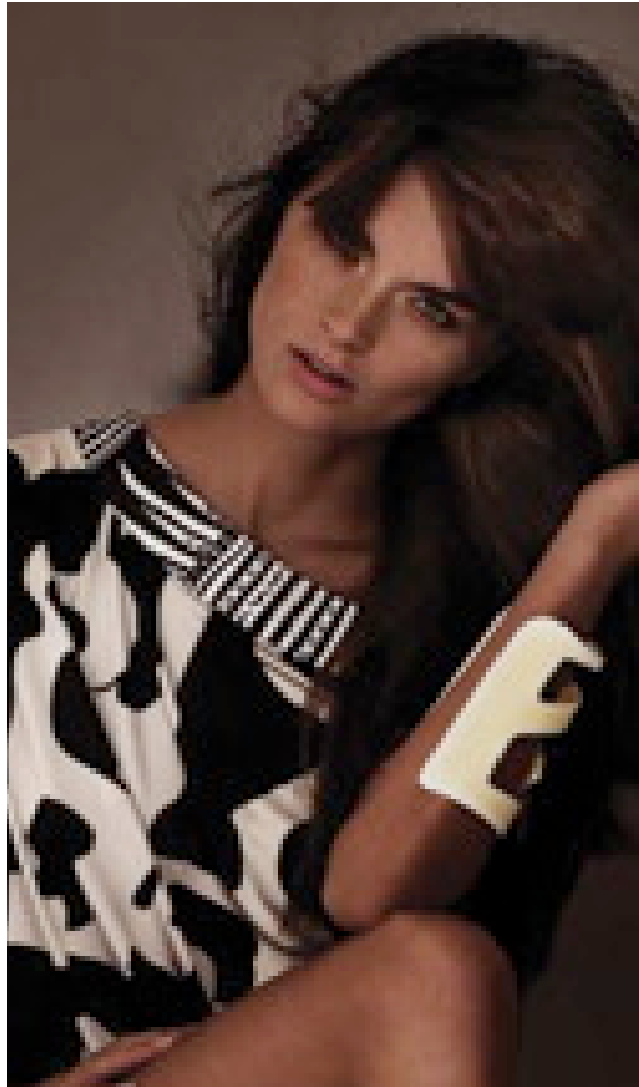
16 moda: Rifat Özbek

röportaj: esra melek yiğitsözlü

“Giyilmeyecek kıyafeti tasarlamam”

Dünyaca ünlü moda tasarımcısı Rifat Özbek, seyyah gibi geziyor, tasarımı “giyilebilirlik” kriteriyle yapıyor ve her seferinde başarıyı yakalıyor. “Moda haftası düzenleyip bekleyerek bir yere varılmaz” diye seslendiği Türk modacılar da mesajı var: “Tasarım uzaktan kumandayla yapılmaz!”

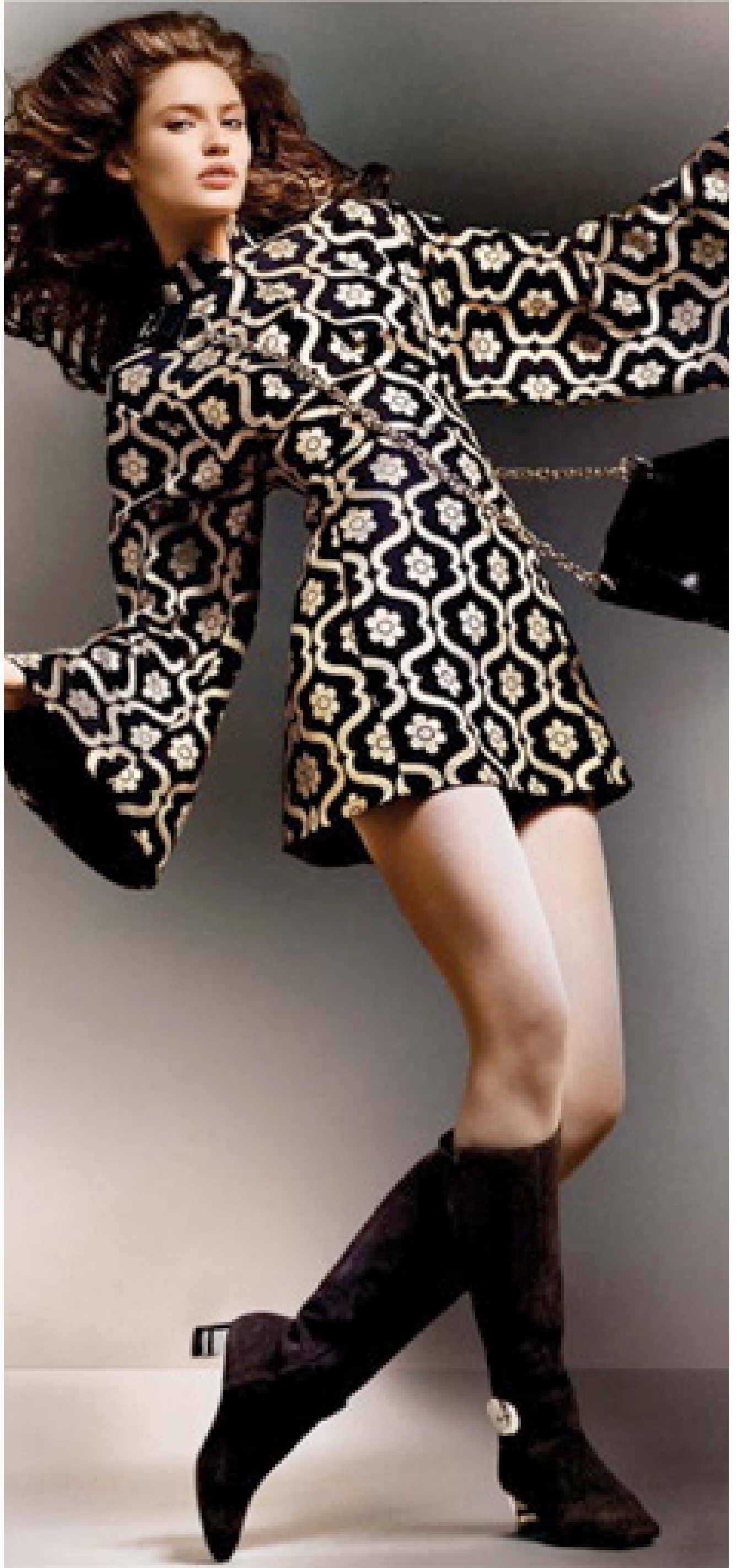
Rifat Özbek moda dünyasında Türk adını duyuran ilk isimlerden. 1970'te mimarlık eğitimi almaya gittiği Londra'da, prestijli moda okullarından St. Martin School of Art'a geçti ve üstün başarı derecesiyle mezun oldu. Özbek'in moda serüveni de burada başladı. Mezuniyetinden sonra birkaç yıl "Monsoon" adlı İtalyan hazır giyim firmasında çalıştı ve kısa sürede tüm dünyada ismini duyurmayı başardı. Başarısında yurtdışında okumasının faydasını yadsımıyor. Her zaman doğru algılanmasını ve onu tanıyanlardan, çalışmalarını bilen pek çok kişiden destek görmesini şans olarak görüyor.

Tasarımlarınız her defasında farklılığıyla dikkat çekiyor, bu gücü nereden buluyorsunuz?

Değişik renkler bulmaya, değişik temalardan ilham almaya çalışıyorum. Kendimi tekrarlamayı sevmiyorum. Özümme sadık kalarak silüetleri değiştiriyorum. Hazır giyim yaptığımdan, benim için en önemli kriter tasarımlarımın giyilebilmesi. Hiçbir zaman giyilmeyecek kıyafetler tasarlamam. Detaycı ve titizim. Tatmin oluyorum, ama yeterli görmüyorum. Her defasında kendimde kusurlar buluyorum, kendimi sürekli eleştiriyorum ve daha çok çalışıyorum. Kusurlarımı düzelterek kendimi yeniliyorum. Bunlar da bir sonraki koleksiyonumun daha iyi olmasını sağlıyor.

Çalışma sürecinizden söz edebilir misiniz?

Altı kişilik bir tasarım ekibim var. Tasarım sürecinin her aşamasında yer alıyorum. Bir temaya karar verdikten

sonra ekip olarak bir silüet tasarlıyoruz. Eski tasarımlara, kitaplara bakıyoruz. O temayla ilgili dünyanın çeşitli müzelerindeki sergileri ziyaret ediyoruz. Ardından hangi renkleri ve kumaşları kullanacağımızı belirliyoruz. Tüm aksesuarları benim ilgim ve beğenim doğrultusunda seçiyoruz. Ancak koleksiyonları ekip olarak hazırlıyoruz. Ardından defilenin hazırlıklarına başlıyoruz. Dekorun hazırlanmasından kullanılacak müziğe kadar tüm detayları düşünüp ciddi bir hazırlık yapıyoruz.

Kendinizi ait hissettiğiniz bir coğrafya var mı?

Yurtdışında yaşamaya ve çalışmaya çok alıştım. Uzun yıllardır Pollini'ye tasarım yapıyorum. Pollini ailem gibi oldu. Yurtdışında çalışmak daha rahat. Dünya insanıyım ben. Her yer evim gibi. Ne Türk, ne İngiliz gibiyim. Dünyayı dönüp dolaşıyorum. Bugüne kadar bir yere adapte olmadım. Bu hem beni daha mutlu ediyor hem de tasarım gücümün sağlam kalmasını sağlıyor. Türkiye'yi de ihmal etmiyorum, sık geliyorum.

Teması olan koleksiyonlar ön plana çıkıyor. Neden, trendleri neler belirliyor?

Her modacı aynı anda, aynı şeyden sıkılıyor. Yeni şeyler istiyor. İnsanlar da modadan çok çabuk bıkmıyor. Hızlanan bir dünyanın sonucu olarak moda da altı ayda bir değişiyor, yenileniyor. Bu nedenle modacılar bu hız ayak uydurmak için değişik temalara yöneliyor. Bunda tüketici beklentilerinin de etkisi oluyor. Farklı temalar insanların ilgisini çekiyor.

Koleksiyonlarınızda da farklı kültürlerin izlerini, değişik renk ve kumaşları görüyoruz. Sizin için değişik kültürler, renkler ne ifade ediyor?

Farklı kültürleri renkli oldukları için tercih ediyorum. Her zaman farklı kültürlerden, çok renkli insanlardan ilham aldım. Renkli desenleri ve işlemleri olan kıyafetleri çok

seviyorum. Kıyafetlerdeki renkliliğin insanları mutlu ettiğini düşünüyorum.

Hangi kültürlerden ilham alıyorsunuz?

Kızılderili, Osmanlı, Tayland ve Tibet kültürlerinden çok etkilendim. Bunlar tasarımlarıma da yansıyor. Sık sık seyahat ediyorum, farklı kültürleri araştırıyorum. Hem keyif hem de tasarımlarım için ilham alıyorum. Ayrıca benim için müzik, sanat, sinema, modern hayat, kütüphaneler, kitaplar ve tüm dünyayı takip etmek de çok önemli.

Moda dünyasında gelecek temaları bugünden görebiliyor musunuz?

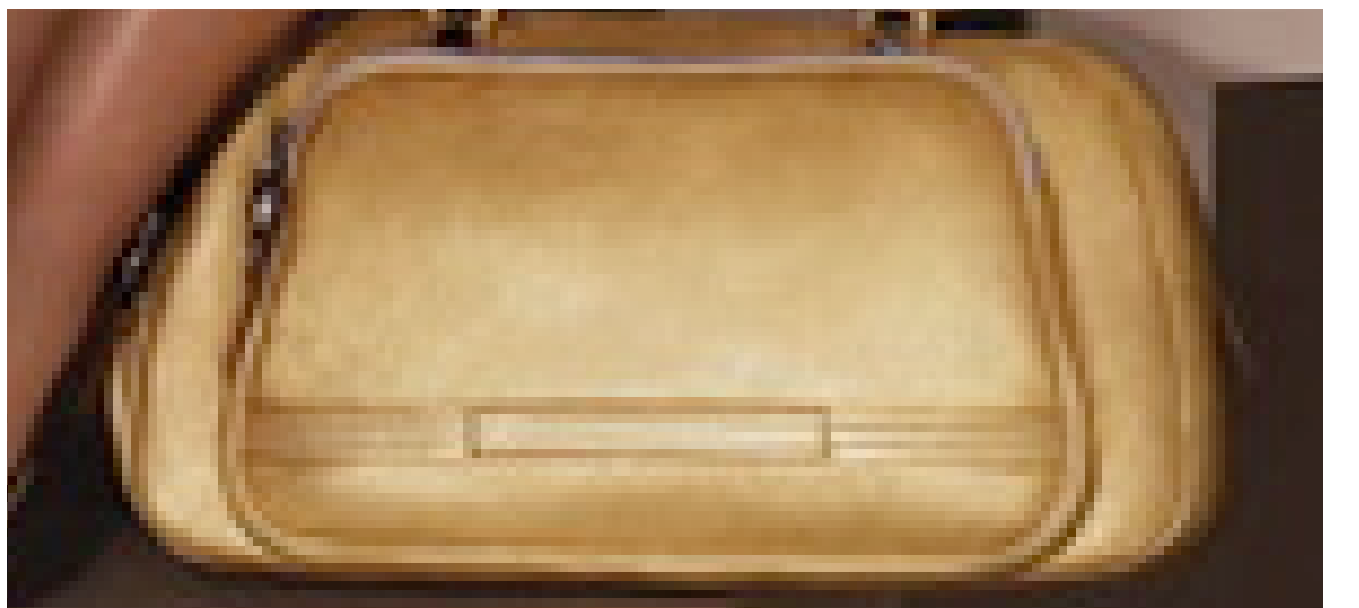
Gelecekte ne gibi temalar olacağını bilemiyorum. Bunu bilsem çok zengin olurum. Şu an kafamda ilginç bir tema yok. Ekip arkadaşlarımla her zaman neler yapabileceğimizi düşünüyoruz. Beyin fırtınaları yapıyoruz. Değişik şeyler üretmeyi seviyoruz, bu bize heyecan veriyor.

Yurtdışında başarılı olan genç Türk tasarımcıların sayısı arttı. Kimleri beğeniyle izliyorsunuz?

Bora Aksu ve Hakan Yıldırım'ın tasarımlarını çok beğeniyorum. Çünkü daha modern bir akım takip ediyorlar. Fazla oryantalist olmadan, modern bir dünya içinde çalışıyorlar.

Türk modasını ve modacılarını değerlendirmenizi istesek neler söylediniz?

İyi gidiyor. Türkiye'nin marka yaratma çabasına inani-

yor ve destekliyorum. Ancak yeterli görmüyorum. Biraz daha sosyal olmak gerekiyor. Bu konuda hükümetin desteğine de ihtiyaç var. Yurtdışına açılmak için moda'nın merkezinde olmak gerekiyor. Örneğin Japonlar 1980'lerde Paris'te ünlü oldular. Ülkelerinde bir moda haftası yapmak gibi bir ısrarları da olmadı. Dışarıda neresi moda üssüyse orada oldular. Türkiye'de genç modacıları destekleyen gruplar daha çok para yatırıp onları New York, Milano, Paris gibi moda merkezlerine göndermeliler. Yalnızca İstanbul'da bir moda haftası yapıp dünyaya açılmayı beklemek doğru değil. Japonlar Tokyo'da moda haftası yaparak ünlü olmadı. Türk modacıları dışarıya açık olmalı, moda'nın merkezlerine gitmeli. Hatta orada yaşamalılar. Türkiye'de oturarak yurtdışında ünlü ve başarılı olmak çok zor. Bu iş uzaktan kumandayla olmaz.

Dünyaca ünlü markaların İstanbul'da mağaza açtığını görüyoruz. Bazıları "İstanbul moda üssü" oluyor diyor. Potansiyeli var mı?

İstanbul gittikçe büyüyor ve kozmopolit bir şehir haline geliyor. Onun için de yurtdışının ilgisini çekiyor. Potansiyel olduğunu düşündükleri için buraya yatırım yapmaktan çekinmiyorlar.

Geçen yaz Bodrum'da "Yastık" firmanızı açtınız, fikir nasıl doğdu? Neden yastık?

Bodrum Yalıkavak'ta altı yıl önce yarım bir taş ev satın aldım. Mimarlık da okuduğum için mimarisinin yarısını ve iç dekorasyonunu ben yaptım. Evi yaparken istediğim gibi yastıklar bulamadım. Dışı güzel olsa içi elyaftı, içi güzel olsa dışları kötüydü. Ben bulamıyorsam kimse bulamayacak diye yastık yapmaya karar verdim. Defilelerimde kullandığım kumaşların parçaları ve dünyanın çeşitli köşelerine yaptığım seyahatlerde topladığım egzotik ve şık kumaşlarla yastıklar yaptım. Türkiye'deki

pazarlardan aldığım basmaları da kullandım. Port Bodrum Marina'da "Yastık" ismini verdiğim mağazayı ortağım Erdal Kayalar ile açtım. Geçen yıl çok da ilgi gördü. Bu yıl yeni bir koleksiyon hazırladık. Bu benim için tamamen bir eğlence, kafamı dağıtmak için yapıyorum.

Şubelerini açmak istiyor musunuz?

Şubelerini açmak isteyenler oluyor, ama tanımadığımız kişilere bu işi vermek istemiyoruz. Kendimiz yapmak istiyoruz. Önümüzdeki yıl İstanbul'da açmayı düşünüyoruz.

Türkiye'de ilk defa Mavi Jeans için tasarım yaptınız. Türkiye'de iş yapmak ve ilk defa blue jean tasarlamak nasıl bir deneyim oldu?

Pollini'yle kontratım var. Pollini blue jean yapmadığı için Mavi Jeans'ten gelen teklifi kabul edebildim. İlk defa Türkiye'de bir iş yaptığım için önce çekindim. Mavi Jeans firmasıyla çalışmaktan çok zevk aldım. Çok Avrupalı ve ciddi bir kurum olduğunu gördüm. Blue jean tasarlamak ise ayrı bir keyif oldu.

Bugüne kadar pek çok ödül aldınız. Bundan sonrası için hayaliniz nedir?

Var tabii. Çok güzel bir ev koleksiyonu yapmak istiyorum. Mobilya ve ürün tasarımı yapmayı planlıyorum. Bu konuda yalnızca yastık tasarımı yapıyorum, ama yakın zamanda farklı girişimlerde bulunmayı hedefliyorum. Ev tasarlamak fikri çok keyifli geliyor.

Doğa için doğa içinde sanat

Amerikalı sanatçı Robert Smithson ve arkadaşlarının doğaya sanat eserleri armağan ederek teşekkür etmek isteği, 1960'larda yepyeni bir sanatın doğmasına yol açtı. Smithson ilk olarak 1960'larda modüler birimleriyle çoğunlukla kristal yüzeyleri anımsatan minimalist çelik heykellerle dikkat çekti. 1970'te ise en ünlü yeryüzü eseri haline gelecek olan Spiral Jetty'yi (Spiral Dalgakıran) Utah'taki büyük Tuz Gölü'nün kuzeydoğusundaki kıyılara inşa etti. Smithson bu devasa eseri göle kilometrelerce uzaktan tonlarca taş getirerek tamamlayabildi.

Yeryüzü sanatı adı verilen bu akım, Amerikan minimalizminin temsilcileri Walter de Maria, Dennis Oppenheim, Michael Heizer gibi isimlerin de katılımıyla yaygınlık kazandı.

Yeryüzü sanatında bütün doğa, sanatçının sergi alanını oluşturuyor. Doğanın geniş alanlarında insan müdahalesiyle gerçekleştirilen yeryüzü sanatında, doğadaki tüm materyaller kullanılıyor. Her türlü doğal objenin kullanıldığı sanatın uygulama biçimi ise doğada hendekler açma, toprağa gömme, galeri mekanı içinde toprak, gübre, taş ya da insan ürünü çevresel nesnelere yerleştirme biçiminde çeşitlilik gösteriyor.

Bu eserler sergilenemez!

Doğaya uyumlu çalışmada sanatçılar, "sanat doğa içindir" düşüncesiyle birlikte sanatsal biçimlendirme yolunu seçer. Sanatçı ortaya koyduğu esere doğanın zaman içerisinde müdahalesini de eserin bir parçası olarak kabul eder. Bir başka deyişle sanatçı ve doğa, eseri birlikte biçimlendirir. Ortaya konan sanat eseri zaman içeri-

sinde doğanın müdahalesiyle şekillenir, hatta büsbütün yok olabilir. Bu sanat anlayışında doğaya, onu eksiltmeden ve artırmadan bırakılan eserler yine doğa tarafından yeni sanatçılara yer açmak amacıyla silinebilir.

Yeryüzü sanatı, aynı zamanda galerilerde gerçekleştirilen sanatsal çalışmalara karşı duran bir sanat akımı. Yeryüzü sanatının eserlerinin pek azı galerilerde sergileniyor. Eserler galerilerde sergilense bile ticari açıdan bir değer taşıyor.

Çünkü bu sanat akımının eserleri, akımın önemli temsilcilerinden Andy Goldsworthy'nin "Çamur Kaplı Taş" ve kar, buz gibi materyaller kullanarak oluşturduğu diğer heykeller gibi zamana karşı koyamayarak yok oluyor. Ya da Richard Long'un "Wyoming Çemberi" adlı ese-

Türkçe’de yeryüzü ya da arazi sanatı olarak adlandırılan “land art” akımı 1960’ların sonunda ABD’de ortaya çıktı. Taş, toprak ve birçok doğal malzemenin kullanılmasıyla gerçekleştirilen yeryüzü sanatı “sanat doğa içindir” yaklaşımını benimsiyor.

rinde olduğu gibi sanatçının gerçekleştirdiği düzenleme, bir başka mekanda aynı biçimde tekrar edilemiyor.

Doğadan geldi, doğaya dönecek

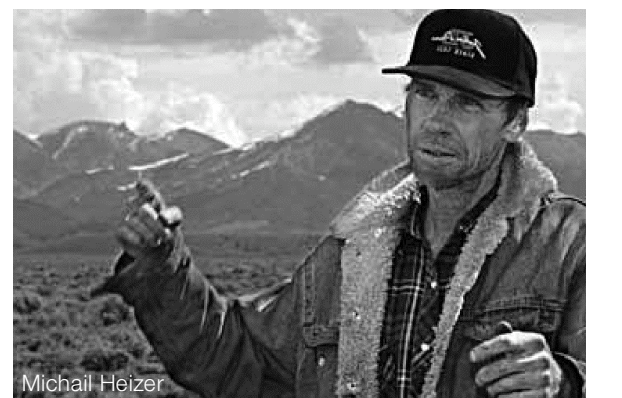
Yeryüzü sanatçıları, sanat eserinin ölümsüzlüğü fikrine de pek kulak asmıyor. Zaten izlenmek gibi bir amaçları da bulunmuyor. Yaratılan eserler fotoğrafı ya da video görüntüsü alındıktan sonra ait olduğu yere, yani doğaya bırakılıyor. Bu açıdan çöl, yeryüzü sanatçıları açısından uygun bir ortam sağlıyor. Çöl, üzerindeki değişiklikleri çok kolay yutabiliyor ve eski haline rahatlıkla geri dönebiliyor. Bu da yeryüzü sanatçılarının, “eseri doğaya kurban etme” isteğini tatmin ediyor. Bu yolla sanat eseri gözden kaybolursa da sanat asla yitirilmiyor. Doğa, yaşanan değişim içerisinde kendisine armağan edilen sanatı özümseyerek, yeni bir sanat eserine şekil veriyor.

Spiral Jetty

Robert Smithson’ın ünlü yapıtlarından Spiral Jetty, dağınık dizilmiş kayalık bir alandan oluşuyor. Kendi etrafında sarmalanarak bir çıkmazla son buluyor. Eserin gerçekleştirilme aşamasını fotoğraf ve video kaydıyla ölümsüzleştiren Smithson, eserin tamamlanmasının ardından spirallerin arasında kırmızı yosunların ortaya çıktığını gördü. Doğa, Spiral Jetty’yle iletişime geçerek dev spirali kanayan bir canlıya dönüştürmüştü.

Kompleks Kent

Michail Heizer, Nevada Çölü’nde kazılan ve içi betonla kaplanan dev yataklar oluşturdu. Yatakların içine dağlardan kestiği dev boyutlu üç granit parçayı yerleştirdi ve eserine “Yerinden Edilen-Yeniden Yerleştirilen Kütle” adını verdi. Heizer’in yakın zamana kadar, yapımını Nevada Çölü’nde sürdürdüğü Kompleks Kent (Complex City) ise dünyanın en büyük boyutlu sanat eserlerinden biri olarak kabul ediliyor. Kompleks Kent, beş farklı yapıdan oluşuyor. Bugüne kadar üçü tamamlandı, dördüncüsü ise bitmek üzere.

Michail Heizer

22 kültür: AKM

yazı temel karataş fotoğraf emre can coşkun

Yansa kültü, yıkılsa fotoğrafları kalır

Yapıldığı dönemde dünyanın dördüncü büyük kültür merkezi olan Atatürk Kültür Merkezi (AKM), yıkılsa bile, birçok mmardan övgü alan kendine özgü çizgisi, teknik yapısı ve grafiksel hatlarıyla eski fotoğraflarda yaşıyacak.

Anli şanlı Taksim Meydanı'na öyle bir bina kon-
durulacak ki, opera, bale, tiyatro, sinema, ser-
gi, kongre gibi türlü etkinliklere mekan olsun...
Bu da yetmez! Mimarisiyle dünyada adı geçsin, ülkeye
sembol olsun. İşin hoş yanı tüm bunlar oldu da. Tak-
sim Meydanı'na bakan öyle bir bina yapıldı ki, dünya-
nın dördüncü, Avrupa'nın ikinci büyük sanat merkezi
unvanını aldı. Aldı almasına da, hakkında Meclis'ten yı-

kim kararı çıkan ve belki de bir gecede yıkılacak olan o
anıt-bina bir gecede dikilmedi. Çalışmaları 1930'larda
başladı. Amaç önce büyük opera merkezi inşa etmek-
ti. Ve temeli 1946'da atıldı. İlk proje çok değişikliğe uğ-
radı. Mimar Hayati Tabanlıoğlu'nun yaptığı değişiklik-
ler, bugünkü Atatürk Kültür Merkezi'ni oluşturdu. Bina-
nın özgün mimarisi, kimilerince soğuk, kimilerince ola-
ğanüstü bulundu. Zamanla herkes tarafından benim-

24 kültür: AKM

sendi. Günümüze gelindikçe, yapıldığı dönemin tasarım, mimari ve teknoloji anlayışını yansıtması açısından mimari değere sahip olduğu kabul edildi. "Erken Cumhuriyet", dönemlerinin tasarım anlayışını yansıttığı ve bu açıdan önemi, mimarların çoğu tarafından doğrulandı. AKM'nin bu anlamda modern kültür merkezi yapıları arasında yadsınamayacak bir yeri olduğunun altı hep çizildi. İşte bu bina, 1969 yılında ünlü Aida aryasıyla açıldı.

AKM yanıyor

Gerçekten de göz kamaştırıcı bir binaydı ve dillere destan bir açılışı oldu. 1960'lar Türkiye'sinde opera için yapılan ve dünyanın en ünlü aryalardan biriyle açılan bir bina... Ancak öyle bir olay yaşandı ki, sanatseverlere rüyanın erken bittiğini düşündürdü: 1970 yılı... Arthur Miller'ın Cadı Kazanı sahneleniyor. Oyun sırasında her yer alev alev... AKM yanıyor!

AKM, çıkan yangında büyük tahribat gördü. Yeni değişiklikler, sıkı güvenlik ve yangın önlemleriyle yapı 1978'de yeniden açıldı. Bugünkü AKM, bir bakıma o yangından sonra yeniden doğan AKM aslında. Bin 300 kişilik büyük salon, 500 kişilik konser salonu, 200 kişilik tiyatro salonu, 250 kişilik sinema salonunun yanı sıra büyük bir sergi salonuna da sahip olan bina, İstanbul Devlet Tiyatrosu Opera ve Balesi, Devlet Senfoni Orkestrası'nın da daimi sahnesi. Bu kurumların yönetim birimleri ve merkez gişeleri de AKM bünyesinde.

Bugünkü değeri

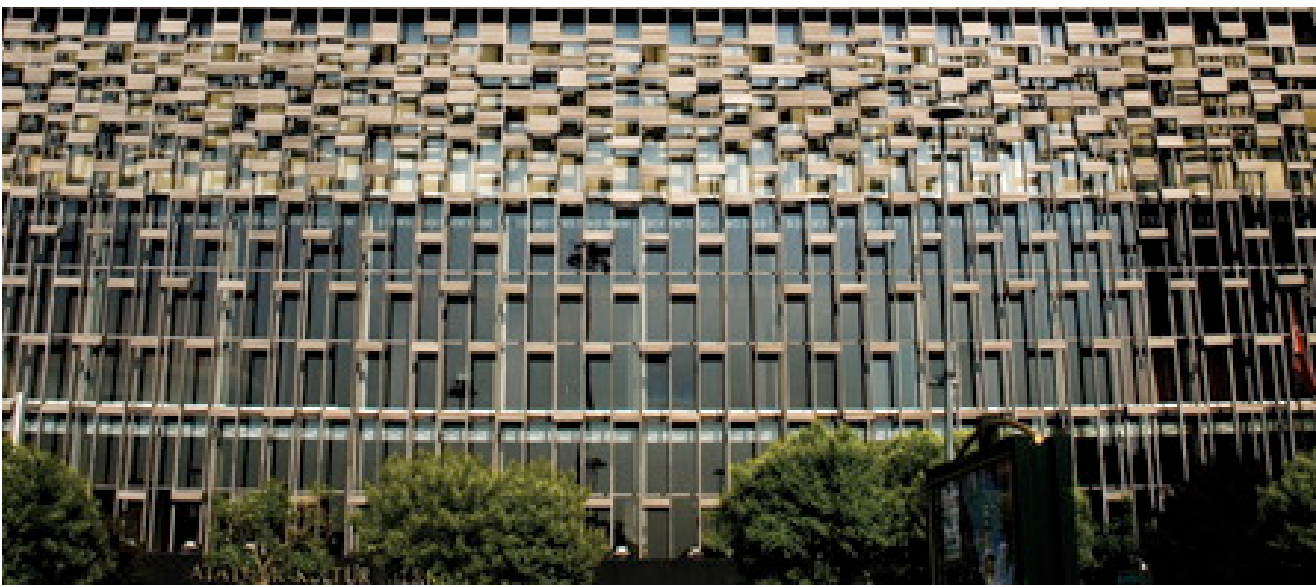
AKM'nin Türkiye'nin 1970'li yıllarda, kültürel etkinliklerin en yoğun olduğu kentinde, toplumun kültürel gereksinimlerinin karşılanması için tasarlanan bir yapı olması, bir tasarım anlayışını yansıtması, dönemin yapı teknolojilerine sahip olması, yani toplumun kültürel yaşamını mekana yansıtması nedeniyle belge değeri bulunuyor. Fiziki olarak İstanbul'un belleğinin bir parçası olmasından dolayı da kimlik değerine sahip.

AKM yalnızca İstanbul kent sakinlerinin değil, tüm ülke insanların belleğinde olan, çeşitli nedenlerle tüm toplum katmanları tarafından kullanılan ve bilinen bir yapı. Ayrıca toplumun gereksinimlerini halen karşılayabilmesi işlevsel oluşunu ve ekonomik değeri bulunduğunu da gösteriyor. 40 yıldan fazla süredir kendisine çağdaş toplumda bir yer bulabilmesinden kaynaklanan süreklilik değerini de unutmamak gerekiyor. AKM'nin kültür varlığı olması tartışılmayan birçok yapıdan çok daha fazla belleğimizdeki değişik olaylarla ilişkisi bakımından anı değeri, bunun da ötesinde çok önemli bir simge değeri var. AKM yalnızca bu değerleri ile "kültür varlığı" olma niteliğini birçok başka yapıdan daha fazla hak etmiş bir bina aslında.

Gelen gideni aratacak mı

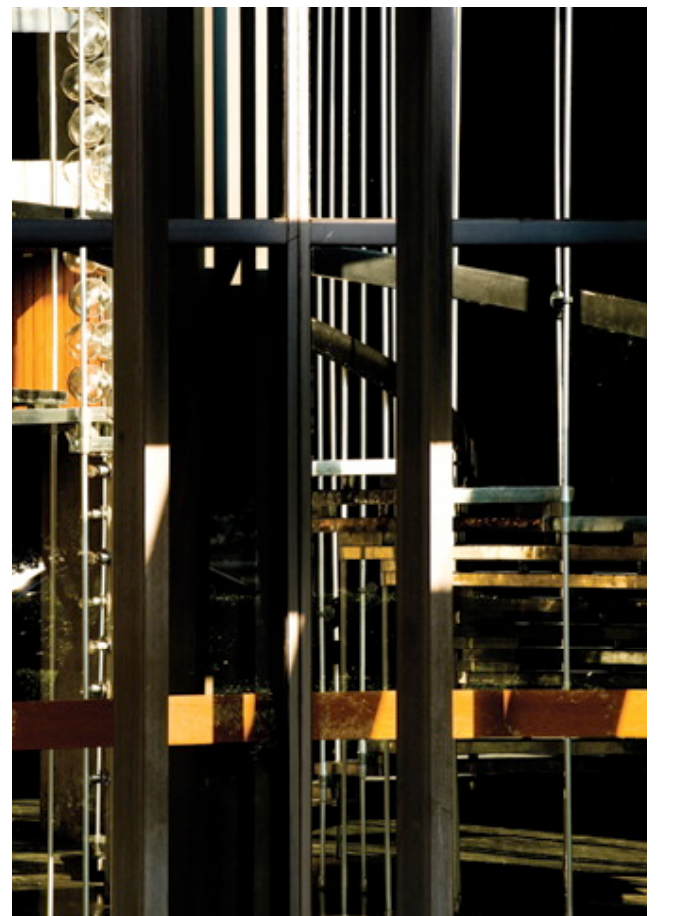
2010 Avrupa Kültür Başkenti hazırlığında olan, dünya metropolü İstanbul'un Cumhuriyet Dönemi mimarisinin önemli eserlerinden olan AKM'nin, 1999 yılında Kültür Bakanlığı İstanbul 1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu tarafından tescil edilmesine karşın yıkımına karar verildi. Karar, binayı anılara ve fotoğraf karelerine hapsedecek gibi görünüyor.

Ve şimdi, anlı şanlı Taksim Meydanı'na öyle bir bina kondurulacak ki, opera, bale, tiyatro, sinema, sergi, kongre gibi türlü etkinliklere mekan olsun... Bu da yetmez! Mimarisiyle dünyada adı geçsin, ülkeye sembol olsun. Olur mu dersiniz?

50'lerin mimarisi

Hayati Tabanlıoğlu'nun son şeklini verdiği AKM projesi, 50'lerin yalın ve işlevsel mimari anlayışının tipik bir örneği. Özellikle Büyük Salon'un yüksek sofitası, derin ve geniş sahnesi, yine bu sahnenin çeşitli asansörlerden oluşan gelişmiş mekanik kapasitesiyle farklı kullanımlara imkan vermesi, AKM'yi Türkiye'nin en gelişmiş gösteri sanatları mekanı yapıyor. Kültür sanat meraklıları için hayati önem taşıyan mekanlardan biri olan AKM İstanbul'un en ünlü buluşma noktası.

26 gezi: Fatih Türkmenoğlu

röportaj: umut bavlı

Televizyon, radyo ya da gazetede yer alan her haberinde insan unsurunu ön plana çıkaran Fatih Türkmenoğlu, mesleğini soranlara buna uygun bir cevap veriyor: “Bugüne dek birçok hikayenin peşinden gittim. Ama politik ve sosyal içerikli birçok haberde bile insan ögesini öne çıkardım. Anladım ki ben en çok insan hikayesi anlatmayı seviyorum ve en iyi bu işi yapıyorum.”

Boğaziçi Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık Bölümü'nün ardından New York Üniversitesi'nde insan kaynakları yönetimi ve işletme konusunda lisansüstü eğitim alan Türkmenoğlu, 1994'te adım attığı gazetecilik yaşamında 45 ülkeyi gezdi. Bu gezilerdeki izlenimlerini de “Üç Kuruş Olsun, Kırmızı Olsun” adlı kitabında aktardı.

27 hikayeden oluşan bu kitabın yayınlanmasının ardından, ABD'deki University of Michigan'dan kazandığı uluslararası gazetecilere verilen “Knight Wallace Journalism Fellowship” bursunu değerlendirerek eşiyile birlikte Ann Arbor'a yerleşti. Türkmenoğlu, bir buçuk yıllık öğrenciliğin ardından ikinci kitabı “Amerikan Rüyası Tabirleri” ve kızıyla Türkiye'ye döndü. NTV'de “Sesler ve Renkler”, “Yolcu” gibi programları hazırlayan Türkmenoğlu, CNN International'ın da Türkiye temsilcisi ve 2005'ten bu yana Milliyet Gazetesi Pazar ekinin gezi sayfasını hazırlıyor.

Birçok ilgi alanınız ve unvanınız var. En çok hangi ilgi alanınız hakkında konuşmaktan keyif alıyorsunuz?

Gazetecilikte konuşacak birçok farklı konu var. İlgi alanlarım arasında öne çıkan da gazetecilik. Diğerleri ise bu başlık altında birer parantez sayılabilir. Bütün hikayeler, anılar, öğrenilen her şey gazetecilikle başlıyor. Yazarlık, eğitimlik, gezi, televizyon çok güzel alanlar. Ama hiçbir gazetecilik kadar doyurucu değil.

Tekrar gitmek istediğiniz yerler olduğunu sanıyorum. Özellikle neresi?

Bugüne kadar 45 ülkeye gittim. Birçoğuna tekrar gitmeyi istiyorum, ancak öncelikle hiç gitmediklerimi görmeyi isterim. Yakın olduğu halde henüz Çek Cumhuriyeti'ni görmedim. Oysa Prag'ı çok merak ediyorum. Onun dışında Mısır'ı bir günde gezdim, bir iş için gittim ve hemen geri döndüm. Hiç sevmedim. Orayı tekrar görmek isterim, ancak zaman ve enerjimi Mısır için harcamalı mıyım bilemiyorum. Çünkü gitmeden önce Mısır hakkında kitaplar okumak, ciddi bir araştırma yapmak ve bir koşuşturmanın içine girmek gerekiyor. Bunları düşününce Mısır'a gitme fikrim kayboluyor. Kanada'ya da çok kısıtlı bir zaman dilimi içerisinde gördüm. Kanada'da daha çok vakit geçirmek istiyorum. Bu yaşıma gelince kesin sınırlarımı daha iyi kavradım. Güney Afrika Cumhuriyeti dışında Afrika'ya ve Uzakdoğu'yu sevmiyorum.

Hillary Clinton, Glafkos Klerides gibi isimlerle röportaj yapma sürecini anlatır mısınız?

Bu röportajlarda şansın da büyük bir önemi var. İnanılmaz şanslı olduğumu düşünüyorum. Güney Kıbrıs'a Türkiye'den hiç kimse gitmezken, 1998'de Yunanistan Büyükelçiliği'ne bir yazı yazdım. İsteğimi kabul edip davet ettiler. Oraya gitmek için Atina üzerinden uçmak lazım. Yaklaşık üç ay işlemlerin sürmesinin ardından “İzin çıkıyor” dediler ve Atina'ya gittim. Çünkü Türk pasaportuyla Güney Kıbrıs'a giremiyor ve izin almak gerekiyor. Giriş iznim havaalanına fakslandıktan sonra uçağa bindim. Uçaktan indiğimde çok büyük bir organizasyonla karşılaştım. O gün Klerides'le röportaj yaptım. Yaşlı bir adam, tıkana tıkana geldi. Çok kibardı. “Röportajdan önce ne içerirsiniz?” dedi. “Şampanya” dedim, şaşırıldı. Şampanya aldırdı ve şampanya gelmeden röportaja başlamadım. Böyle kaprisler yaptım.

Gitme hissi hiç bitmiyor

Pek çok insan dünyayı gezme hayalini kurarken bunu çok azı başarabiliyor, bunun sırrı nedir?

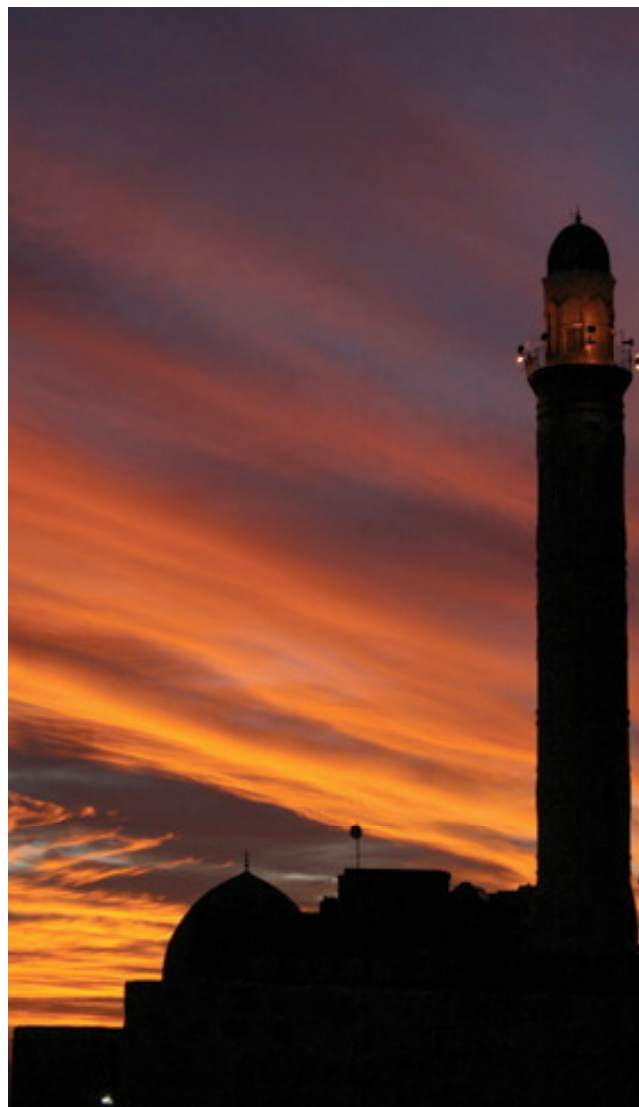
Tamamiyle gitme tutkusuyla ilgili. 1995'te, gazeteciliğe başladığım ilk yıllarda bile, henüz kimse bir yerlere gitmezken bir yolunu bulup gidiyordum. Gezmeyi çok seviyorum ve beni gezilere davet eden hiçbir kurumu da “geliyorum” deyip kandırmadım. Şu anda bir sürü daveti zaman yokluğundan kabul edemiyorum. Evlilik ve çocuktan sonra çok değiştim. Hayata bakışım değişti. Nerede akşam orada sabah tarzı artık beni çok mutlu etmiyor.

İnsan eninde sonunda yerleşmek mi istiyor?

Bende gitme hissi hiç bitmedi. Gitme isteği bazen 30 yıl bile gitseniz geçmiyor. Hiçbir şey yapamasam da 06.30 vapuruyla Eminönü'ne gidiyorum, Mahmutpaşa'da dolaşıyorum.

Turist olarak gitmekle gazeteci olarak gitmek arasında fark vardır şüphesiz...

Kesinlikle gazeteci olarak gitmeyi tercih ederim. Turist olarak gidip çok ciddi biçimde gezen kişiler tanıdım. Ancak turist olarak gitmek çoğunlukla tam olarak gitmek sayılmaz. Gazeteci olarak gitmenin birçok avantajı var. Televizyon kamerasıyla gidiyorsanız birçok kapı önünüzde açılıyor. Gittiğiniz ülkenin cumhurbaşkanıyla ya da bakanlarıyla tanışma, görüşme şansını yakalayabiliyorsunuz.

Şampanya geldi, açıldı, içtik, güldük ve röportaj çok iyi gitti. Böyle bir güveni kendimde bulduğum zaman daha iyi hissediyorum. Ama tabii ki bu her zaman böyle olmuyor.

New York'ta CNN binasındaiken Hillary Clinton'ın o gün kendi partisiyle ilgili bir dernekte konuşması olduğunu öğrendim. Basın danışmanının cep telefonunu buldum. Yalnızca bir soru ve üç dakika için izin verdi. Ancak konuşmamız ayakta, 10 dakikaya yakın sürdü. Çok heyecanlandım. Koskoca Hillary Clinton. Belki de ABD'nin ilk kadın başkanı olacak. Çok sıcak davrandı. İnsanlarla bir şekilde elektriği tutturup röportajı uzatabilmeyi seviyorum. Bunun için hazırlıklı olmak ve ne konuştuğunu bilmek de önemli. “Bir dünya ünlüsü buldum, bir şeyler sorayım” diyerek yaklaşmak anlamsız olur. Ulaşılması zor insanlara ulaşmak ve rahat iletişim kurmak konusunda psikolojik danışmanlık eğitimimin büyük etkisi olduğunu düşünüyorum.

Kimlerle röportaj yapmayı isterdiniz?

Belli bir yerden sonra büyüğü kayboluyor. “Bir başka dünya ünlüsüyle konuşsam ne olacak ki?” diye düşünüyor insan. Beni gerçekten mutlu eden neyse onu yapıyorum. Gazeteciliği çok seviyorum, gezi yazıları yazıyorum ve arada sırada özel büyük röportajlar yapıyorum. Yaşıyor olsaydı Bette Davis'le röportaj yapmak isterdim.

27 gezi: Saffet Tonguç

röportaj: umut bavlı

Yüzden fazla ülkeye birçok kez giden Saffet Emre Tonguç geziyor, fotoğraf çekiyor ve yazıyor. Tonguç, kendisi gibi gitme tutkusuna sahip, üniversite yıllarından da arkadaşı olan Fatih Türkmenoğlu ile hem profesyonel bir rehber hem de keşfetmeyi seven bir gezgin olarak Türkiye deneyimini "Türkiye'de Görülmesi Gereken 101 Yer" kitabında topladı.

"Türkiye'de görülmesi gereken 101 yer", antik kentlerden plajlara, efsanelerden kültürel dokuya, konaklamadan alışveriş olanaklarına, yöresel lezzetlerden doğal güzelliklere, mavi yolculuk rotalarından trekking parkurlarına kadar turizm cenneti Türkiye'ye ilişkin deneyimlerin aktarıldığı bir rehber kitap.

Gitme tutkusunu tarif edebilir misiniz?

Bu tutkunun insanın kişiliğiyle ilgili olduğunu düşünüyorum. Gitme tutkusu kişinin genetik kodlamasında var. Bu istek benim açımdan vizyonumu açan, ufkumu genişleten bir unsur oldu. Rehberlik eğitimimin de gereği olarak dünyayı bir uçtan bir uca dolaştım. Hem seyahat edip hem para kazanmanın mümkün olduğunu görmek, gitmek konusunda motivasyonumu artıran bir etken oldu. Bir insanın gitme tutkusunu taşıyabilmesi ve bu isteği duyabilmesi için dünyayı merak etmesi gerekiyor. Dünyanın farklı köşelerinin, kültürlerinin olduğunu bilmesi ve dünya coğrafyasını bir yap-boz gibi görebilmesi gerekli. Her seyahat bu yap-bozun bir parçasının tamamlanmasını sağlar.

Rehber olarak gezilerinizde dünyayı dolaşan Türklerle karşılaştınız mı?

Arjantin ve Şili'nin güneyinde yer alan ve dünyanın bir ucu sayılan Patagonya'da ilginç biriyle karşılaştım. Gezi sırasında Türkçe konuştuğumuzu duyan biri geldi ve Türkiye'de üst düzey bir yöneticiyken işten ayrılıp yola

suz etkileyen bir meslek. Tabii yine de dünyayı dolaşabilmek güzel.

Dünyanın birçok noktasını görmüş biri olarak sizce Türkiye'nin gerçek potansiyeli nedir?

Bunu bir Türk olarak değil tüm samimiyetimle söylüyorum, kesinlikle ilk beş içerisinde. Türkiye çok güzel, çünkü inanılmaz bir doğaya sahip. Binlerce yıldır köprü görevi üstlenmiş. Mesafe, coğrafya ve iklim şartları açısından daha uygun bir geçiş noktası yok. A ile B arasındaki en kestirme yol Türkiye. Bu nedenle de inanılmayacak kadar çok sayıda uygarlık izlerini Türkiye'de bırakmış. Kültürel açıdan bakıldığında büyük bir mirasa sahip. En güvenilir rehber kitaplardan "Lonely Planet"ın Türkiye bölümünde; "Yunan kalıntılarını görmek istiyorsanız Yunanistan'a değil Türkiye'ye; Roma kalıntılarını görmek istiyorsanız İtalya'ya değil Türkiye'ye gidin" diyor. Bu çok doğru bir tespit.

Türkiye dışında görülmesi gereken ülkeler hangileri?

Benim ilk beşim Avustralya, İtalya, İspanya, Norveç ve Arjantin.

Batı şehirlerini seviyorsunuz.

Etnik olanları da seviyorum. Ancak gittiğim yerlerde medeniyet de arıyorum. Bu arayış yaşla da ilgili. Yirmili yaşlarımda, sırt çantasıyla dolaştığım dönemde olsaydım farklı ülkeler söyleyebilirdim. Ancak kırklı yaşlarda insan konfora daha fazla önem veriyor ve sorunsuz tatil yapmak istiyor. Kandırılmayacağı, güvenebileceği yerleri tercih ediyor.

Siz tatil için nereye gidiyorsunuz?

Benim için en büyük tatil evde kalmak. Yılda 15 kez seyahate gidiyorum. Dolayısıyla evde olabilmek benim için çok büyük bir ayrıcalık.

Keşfetme tutkusu genlerimde var

koyulduğunu anlattı. Bütün Amerika kıtasını gezmek üzere yola çıkmış. Altı ay boyunca, konforundan hiç ödün vermeden, yalnızca 10 bin USD harcayarak Kanada'dan başlayıp ABD'yi gezmiş ve Orta Amerika'ya kadar gelmiş. Böyle bir seyahati çok daha ucuza yapmak mümkün. Özellikle Tayland, Vietnam gibi ülkeler keşif açısından uygun maliyetli yerler. Dünyayı bir uçtan bir uca dolaşırken çantasını alıp çıkan kişilere rastlamak mümkün.

Gıpta edilecek bir yaşam olarak gözüküyor.

Rehberlik aslında dışarıdan görüldüğü kadar gıpta edilecek bir yaşam değil. Avantajlarının yanı sıra birçok dezavantajı da beraberinde getiriyor. Dışarıdan bakılınca "rehberlerin hayatı tatil" gibi gözüküyor. Ancak sonuçta iş yapıyorum. Gittiğim ülkelere daha önce defalarca gitmiş oluyorum. Tura katılan kişilerin sorumluluğunu taşıyorum. Her an yanlarında olmak zorundayım. Hiç özgür bir anınız olamaz. Sabah kahvaltıyla birlikte başlar ve akşam odalara çekilene kadar hep beraber olursunuz. Gece bile tura katılan kişilerin, özellikle dil bilmemekten kaynaklanan birtakım sorunları olabiliyor ve çözüm bulmak zorundasınız. Rehber her an ihtiyaç oluyor. Ayrıca özel yaşamınızdaki birçok sosyal olayı kaçırabiliyorsunuz. Arkadaşlarınızın düğününe, yaş günlerine gidemiyorsunuz ve bir süre sonra insanlar sizi aramaktan vazgeçiyor. Dolayısıyla iletişimimin koptuğu birçok arkadaşım oldu. Aslında sosyal yaşamı olum-

Türkiye'de tatil için önerdiğiniz yerler nereler?

Türkiye, çok geniş bir kültürel zenginliğe sahip olduğundan hepsinin önemi çok fazla bilinmiyor. Gitmekten büyük keyif aldığım antik kentler var. Ayrıca Alaçatı, Assos ve Göcek tatil için tercih ettiğim ve önerebileceğim yerler.

"Türkiye'de Görülmesi Gereken 101 Yer" projesinin öyküsünü anlatabilir misiniz?

Yaklaşık beş yıldır Hürriyet Gazetesinin seyahat ekinde yazıyorum. Dolayısıyla hem yurtiçi hem de yurtdışı yazılarda belli bir birikimim oldu. Bunu bir kitaba dönüştürmeyi arzu ediyordum. Boğaziçi Üniversitesi'nde öğrencilik yıllarımdan bu yana dostluğumuzun sürdüğü Fatih Türkmenoğlu ile beraber bu kitap yolculuğuna çıktık. Fatih de böyle bir kitap yazmayı düşünüyormuş ve projeyi birlikte değerlendirmeye karar verdik. Seçtiğimiz 101 yeri paylaşarak kitabı yarı yarıya yazdık. Paylaşımı yaparken herkes en iyi bildiği yeri seçti. En popüler yerleri seçerek, Türkiye'de daha önce yapılmamış bir projeyi yapmaya çalıştık. Herkese hitap edebilecek tarzda bir kitap oldu.

101 adının anlamı nedir?

"101" adını seçmemizin nedeni üniversitelerde ilk sınıfın 101 ile başlaması. 101 ile başlar ve ardından zorlaşarak devam eder. Bu doğrultuda Türkiye'nin başlangıç kitabını yazmak istedik.

Dünya mirası Anadolu'da

Insanoğlunun hayatında geleceğe yani bilinmeze olan ilgi hep büyük oldu. Kahinler, falcılar hep bu merakın sonucu. Tarih ise geleceğe olan ilginin gölgesinde kaldı, neredeyse tarihçilerden başka kimseyi ilgilendirmede geçmişte olanlar. Ama gün geçtikçe anlaşılıyor ki, tarih aslında geleceğe ışık tutan bir alan. Tarihi eserler ise insanlığın geçmişin derinliğini gösteren aynası ve dünyanın mirası. Onları yitirdikçe, korumadıkça aslında kendi geçmişimizi ve geleceğimizi elimizden uçurmuş oluyoruz.

Tüm bunların anlaşılması, tarihi eserlerin dünya çapında değerlendirilmeye alınarak bütün insanlığın ortak mirası olarak kabul edilmesi aslında çok da eskiye uzanmıyor. Evet, dünya mirasının korunmasına dair bir evrensel sözleşme var ama bunun imzalanması yalnızca 35 yıl öncesine dayanıyor.

Birleşmiş Milletler'in eğitim, bilim ve kültür örgütü olan UNESCO, evrensel değerlere sahip kültürel ve doğal sitleri dünyaya tanıtmak, toplumda söz konusu evrensel mirasa sahip çıkacak bilinci oluşturmak ve çeşitli nedenlerle bozulan, yok olan kültürel ve doğal değerlerin yaşatılması için gerekli işbirliğini sağlamak amacıyla 17 Ekim-21 Kasım 1972 tarihleri arasında Paris'te toplanmıştı. Bu genel konferansta sorunun uluslararası bir sözleşme konusu yapılmasına karar verilmişti. "Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme" de 16 Kasım 1972'de kabul edildi. Türkiye'nin bu sözleşmeyi onaylama tarihi ise 23 Mayıs 1982. Dünya Miras Listesi de burada belirlendi.

Yani özel olarak koruma altına alınması gereken tarihi eserler ve yerler...

2000 yılı sonu itibarıyla dünya genelinde Dünya Miras Listesi'ne kayıtlı 690 kültürel ya da doğal varlık bulunuyor. Bunların 530 tanesi kültürel/arkeolojik sit, 137 tanesi doğal sit. 23 tanesi ise karma (kültürel/doğal) sit sınıfında. Nitelikleri açısından çok daha fazlasına sahip olmasına karşın, Türkiye şu anda UNESCO Dünya Miras Listesi'nde dokuz yerle temsil ediliyor. Dünyanın yedi harikasından ikisinin, Artemis Tapınağı ve Mausoleum'un Türkiye topraklarında bulunduğunu da anımsatmak gerekiyor!

Beş yer tehlike listesinde

Buraya kadarki gelişmeler olumlu aslında. Ancak, Dünya Miras Listesi'ne alınması için çalışmalar yapılan 16 yerden en azından birkaçının daha listeye girmesi beklenirken, Dünya Anıtlar Fonu (WMF) geçtiğimiz ay dünyada en fazla tehlike altında olan 100 tarihi yerden beşinin ülkemizde bulunduğunu açıkladı. Yani bir yandan listede daha fazla sayıyla temsil edilmeyi umuyoruz, öte yandan tarihi zenginliklerimizi koruyamıyoruz. Tehlike altında görülen yerlerden biri de İstanbul surları. Bu bölge Dünya Miras Listesi'nde de yer alıyor. Görünen o ki, Dünya Miras Listesi'ne sokmayı başarılabildiklerimizi de koruyamıyoruz.

WMF tarafından tehlike altında görülen yerlerin ilginç bir ortak özelliği var: Bu beş yerin çoğu hakkında detaylı bir bilginiz bile yok! Dünya Miras Listesi'ne girmeye aday

yerler arasında bulunmayan bu yerlerin bir kısmını bu listede sayesinde duyduk. Çoğu hakkında ayrıntılı bilgiye ulaşmanın neredeyse mümkün olmadığı bu beş yer şöyle:

1. Çukur Han: Ankara'da Anadolu Medeniyetleri Müzesi yakınında ve Rahmi Koç Müzesi'nin hemen yanı başında bulunan kervansaray bakımsız ve terk edilmiş durumda, acil bakıma muhtaç. Bu kervansarayın tarihçesi hakkında kolay bulunur bir bilgi kaynağı yok. Tanıtımı turizm çalışmalarında yer almıyor.

2. Hasankeyf: Hasankeyf'in, Ilısu Barajı projesi yüzünden sular altında kalma tehlikesi altında olduğu hatırlatılarak, kentteki tarihi kalıntıların başka bir yere taşınması önerisinin bulunduğu, ancak bunun da kimi sorunlara yol açabileceği kaydediliyor. WMF acilen koruma altına alınmalı diyor, biz üzerine baraj gölü projesi yapmaktan çekinmiyoruz.

3. İstanbul surları: Dünya Miras Listesi'nde Türkiye'yi temsil eden 9 yer arasında bulunmasına karşın acil bakıma ihtiyacı var. Raporda, tarihi surların korunması için uzun dönemli ve kapsamlı bir planın hazırlanması gerektiği ifade ediliyor.

4. Meryem Ana ve Kızıl Kilise: Bu yerler hakkında da toplum olarak bilginiz sınırlı. Göreme-Kapadokya bölgesinde bulunan Meryem Ana Kilisesi'nde yapısal hasarlar bulunuyor. Güzelyurt bölgesinde bulunan Kızıl Kilise'nin ise kubbesinde yapısal hasar bulunuyor ve genel olarak iki kilisenin de bakıma ihtiyacı var.

5. Gazimağusa (KKTC): Raporda, kentin tarihsel zenginliğinden söz edilerek şu an Ada'daki siyasal durum ve izolasyon yüzünden Gazimağusa'daki tarihsel yerlerin yeterince bakım göremediği kaydediliyor.

Dünyanın her yerinden her yıl milyonlarca turist ağırlayan Kapadokya, Hattuşaş, Nemrut Dağı gibi yerler yalnızca Türkiye'nin değil dünyanın da mirası. UNESCO'nun Dünya Miras Listesi'nde Türkiye'yi 9 bölge temsil ederken Dünya Anıtlar Fonu, birisi bu listede de yer alan 5 yeri korunamayanlar listesine aldı.

1. İstanbul ve Tarihi Alanları
Listeye alınma tarihi: 06.12.1985

Sıra: 356

Niteliği: Kültürel

İÖ. 7. yüzyılda kurulan İstanbul'un kuzeyde Haliç, doğuda İstanbul Boğazı ve güneyde Marmara Denizi ile çevrilen kısmı günümüzde "Tarihi Yarımada" olarak anılıyor. Bu bölge, Avrupa ve Asya'yı birbirine bağlayan stratejik konumu nedeniyle tarihi boyunca kentte hüküm süren uygarlıklar için daima çok önemli oldu. Bu özellikleri ile Roma, Bizans ve Osmanlı gibi büyük imparatorluklara başkentlik yaptı. UNESCO listesinde, İstanbul'un tarihi yerleri, Topkapı Sarayı, Yıldız Sarayı, Süleymaniye Camii ve Çevresi, Zeyrek Camii (Pantocrator Kilisesi) ve çevresi, Bozdoğan Kemerleri ve Haliç olarak tanımlanıyor.

Fotoğraf: Hakan Kürklü

2. Kapadokya-Göreme Milli Parkı

Listeye alınma tarihi: 06.12.1985

Sıra: 357

Niteliği: Doğal / Kültürel

Göreme Milli Parkı, Orta Anadolu'da Nevşehir ili ile Avanos ve Ürgüp ilçeleri arasındaki 40 kilometrekarelik alanı kaplıyor. Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından 10 Temmuz 1976'da yürürlüğe konan "Kapadokya Genel Koruma Projesi"nin ardından, 1985'de UNESCO Dünya Miras Listesi'ne dahil edilen Göreme Vadisi, eskiden etkin olan volkanik bölgede yer alan aşınmış bir plato. Geç Pliyosen Dönem'de özellikle Erciyes Dağı'nın volkanik patlamalarıyla 10 bin kilometrekarelik bir alan tuf tabakasıyla, Erken Pleistosen Dönem'de ise andezit ve bazalt lavları ile kaplanmış. Bunun sonucunda, yumuşak tabakalar, "peri bacaları" olarak adlandırılan oldukça düzgün konik tepeler ve hava etkisiyle oluşan değişiklere dayanıklı düzensiz kütleler biçimlenmiş.

30 kültür

3. Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası

Listeye alınma tarihi: 6.12.1985

Sıra: 358

Niteliği: Kültürel

Beş yapıdan oluşan bir külliyein ana yapıları olan birbirine bitişik Ulu Cami ve Darüşşifası, tarihçesi Hititlere kadar geri giden bir yerleşimde, Sivas'ın Divriği ilçesinde bulunuyor. Camide bulunan kitabelerden, caminin 1228-29 yılında, Selçuklu sultanı I. Alâeddin Keykubad zamanında, Mengüceklî beyi Ahmed Şah; Dârüşşifa'nın aynı tarihte, eşi ve Erzincan beyi olan Fahreddin Behramşah'ın kızı Turan Melek tarafından Ahlat'lı Muğis oğlu Hürrem Şah adlı bir mimara yaptırıldığı anlaşılıyor. Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, Selçuklu dönemi içinde küçük sayılabilecek yapı topluluklarından biri olmasına karşın, altı sanatçısı ile dikkat çekici. Bu bağlamda yapı topluluğu, Selçukluların yanı sıra Mengüceklî çevresinde de ekip çalışmasının varlığını gösteren önemli bir örnek.

4. Hattuşaş (Boğazköy)

Listeye alınma tarihi: 28.11.1986

Sıra: 377

Niteliği: Kültürel

Çorum, Boğazköy'deki Hattuşaş, Hitit İmparatorluğu'nun başkenti olarak Anadolu'da yüzyıllar boyu çok önemli bir merkez olmuş. Önceleri ilk sahipleri olan Hattiler tarafından "Hattuş" olarak adlandırılan şehir, Hitit egemenliğine geçtikten sonra "Hattuşa" adını almış. İÖ. 1700'lerde Kuşşara şehrinin kralı Anitta tarafından alınan Hattuşa, yine Anitta tarafından yıkılmış. Yazılı kayıtlarda Anitta ilk Hitit kralı. Yaklaşık yüzyıl kadar sonra şehir, I. Hattuşili tarafından tekrar kurularak 400 yıldan uzun bir süre hüküm sürecektir bir uygarlığın başkenti haline getirilmiştir.

5. Nemrut Dağı

Listeye alınma tarihi: 11.12.1987

Sıra: 448

Niteliği: Kültürel

Adıyaman'ın Kahta ilçesinde 2150 metre yüksekliğindeki Nemrut Dağı yamaçlarında İÖ. 69-36 yıllarında hükümdarlık yapmış olan Kommagene Kralı I. Antiochos'un tanrıları ve atalarına minnettarlığını göstermek için yaptırdığı mezarı, anıtsal heykelleri ve benzersiz manzarası ile Helenistik Dönem'in en görkemli kalıntılarından biri. Anıtsal heykeller doğu, batı ve kuzey teraslarına yayılmış. Doğu terası kutsal merkez ve bu nedenle en önemli heykel ve mimari kalıntılar burada bulunuyor. İyi korunmuş dev heykeller kireçtaşı bloklarından yapılmış ve 8-10 metre yükseklikte.

6. Xanthos-Letoon

Listeye alınma tarihi: 9.12.1988

Sıra: 484

Niteliği: Kültürel

Fethiye'ye 46 kilometre uzaklıkta, Kınık köyü yakınlarında bulunan Xanthos, antik çağda Likya'nın en büyük idari merkeziydi. İÖ. 545'te Perslerin egemenliğine girene kadar bağımsız olan kent, bundan yaklaşık olarak yüzyıl kadar sonra tamamıyla yanmış. Bu yangından sonra şehir tekrar inşa edilmiş, hatta İÖ. 2. yüzyılda Likya Birliği'nin başkenti olma görevini üstlenmiş. Daha sonra Romalıların kontrolüne giren kent, bundan sonra Bizans egemenliğine girmiş ve 7. yüzyıldaki Arap akınlarına kadar Bizans egemenliğinde kalmış. Xanthos'a 4 kilometre uzaklıkta bulunan Letoon ise, antik çağda Likya'nın dini merkezi konumundaymış. Bu kutsal alanda Leto, Apollon ve Artemis tapınakları ile birlikte, bir manastır, bir çeşme ve Roma Tiyatrosu kalıntıları bulunuyor.

7. Pamukkale – Hierapolis
Listeye alınma tarihi: 9.12.1988
Sıra: 485

Niteliği: Doğal / Kültürel

Pamukkale, pamuktan yapılan kaleleri andıran travertenleriyle tüm dünyayı büyüleyen bir miras. Bölgede suyun yüzeye çıktığı yerdeki sıcaklık 35 derece. İnsan bedeninin ısısına yakın olan bu su, çeşitli radyoaktif maddelerin yanı sıra erimiş maddeler, kalsiyum ve yüksek oranda karbondioksit içeriyor. Bu su belli bir süre aktığı yerde kireçli bir tortu bırakıyor. Pamukkale'nin ünlü travertenleri böyle oluşuyor. Hierapolis şehrinin kuruluşu da çok eskiye dayanıyor. Bergama Kralı II. Eumenes tarafından İÖ. 190 yılında kurulan şehre, efsanevi kahraman Telefos'un güzel karısı Hierapolis'in adı verilmiş. Hierapolis, 1210'da Gıyasettin Keyhüsrev zamanında Selçukluların eline geçmiştir. 1354'te meydana gelen şiddetli depremler yüzünden şehir harap olmuş.

8. Safranbolu Şehri

Listeye alınma tarihi: 17.12.1998
Sıra: 614

Niteliği: Kültürel

Karadeniz kıyılarını, Batı, Kuzey ve Orta Anadolu'ya bağlayan yol üzerinde yer alan tarihi Safranbolu, coğrafi konumu nedeniyle çok eski devirlerden beri yerleşim yeri durumunda. 14. yüzyılın başlarından bu yana Türklerin hakimiyetinde olan Safranbolu, özellikle 18. yüzyılda Asya ve Avrupa arasındaki ticaretin önemli bir merkezi olmuş. Türk kentsel tarihinin bozulmamış bir örneği olan bu şehir, geleneksel şehir dokusu, ahşap yığma evleri ve anıtsal yapılarıyla bütünü sit olarak ilan edilen ender kentlerden biri olarak Dünya Miras Listesi'nde yer alıyor.

9. Truva Arkeolojik Kenti
Listeye alınma tarihi: 2.12.1998
Sıra: 849

Niteliği: Kültürel

Truva, Homeros tarafından yazıldığı sanılan iki manzum destandan biri olan İlyada'da bahsi geçen Truva Savaşı'nın geçtiği antik yerleşim yeri. Günümüzde Türkiye sınırları içinde yer alan Troya kentinin adı Fransızca'nın etkisiyle, bu dildeki Troie kelimesinin okunuşundan Türkçe'ye Truva olarak geçmiş ve yaygınlaşmış. Truva, Antik İda Dağı'nın (Kaz Dağı) eteklerinde Çanakkale ili sınırları içerisinde yer alıyor.

Bugünkü Hisarlık mevkiinde bulunan Truva şehrinin kurucusu Dardanus, Çanakkale Boğazı'na da adını verdi.

Bir Alman keşfetti

1870'lerde Alman arkeolog Heinrich Schliemann tarafından keşfedilen antik şehrin kalıntılarında ondan daha sonra yapılan kazılar sonucunda, aynı yerde, farklı dönemlerde yedi kez kent kurulduğu ve farklı dönemlere ait 33 katman olduğu saptandı.

Schliemann Troya'da bulduğu hazineyi önce Yunanistan'a kaçırdı. 2. Dünya Savaşı'ndan önce Almanya'da olduğu bilinmekte olan hazine, daha sonra kayıplara karıştı ve yakın zamana dek hazine hakkında bilgi alınamadı. Fakat kısa zaman önce Ruslar bu hazinenin kendilerinde olduğunu açıkladılar.

Sultanlar aşkına

Tarihi kitaplardan öğrenebilirsiniz ama hissedebilir misiniz? Can Atilla'nın müziği ile evet. O farklı bir müzisyen. Tarihe son derece meraklı; okuyor, araŐtırıyor. Ardından ruhunu katıyor ve anlatmak istediğini notalar aracılığıyla aktarıyor. Son albümü "1453 Sultanlar AŞkına" da bunlardan biri.

Ey şah! Bu süslenmiş, yaratılırken özenilmiş görünüş sana Allah'tan gelmiş bir hediyedir... Senin güzelliğin arttıkça benim aşkım, senin cefa edişin, bana çektiğin arttıkça da benim sabrım artar, eksilmez, tükenmez, sana karşı aşkım ve sabrım sonsuzdur. Bu satırlar, Osmanlı döneminde yaşamış Zeynep Hatun isimli şaire ait. Şiire ilham veren kişi ise tarihe adını yazdırmış bir imparator; Fatih Sultan Mehmet. Zeynep Hatun, Fatih Sultan Mehmet'in çocukluk arkadaşıymış ve ona karşılıksız bir aşkla bağlıymış. Aşkını da bu satırlarla dile getirmiş.

Can Atilla, bu satırları ve daha fazlasını, yayınladığı albümle bugüne taşıdı. Osmanlı tarihinin farklı konularını ele aldığı üçlemenin ikinci albümü "1453 Sultanlar Aşkına"da, Fatih Sultan Mehmet ve İstanbul'un fethini konu alıyor. Fatih Sultan Mehmet, Atilla'nın bestelerinde yeniden hayat buluyor. "Sultanlar Aşkına"dan önce yayınlanan "Cariyeler ve Geceleler" isimli albümünde ise Osmanlı Sarayı'ndaki Harem'i ve orada yaşayan cariyelerin yaşamını konu aldı. Bu albümlerin çıkış noktası, Atilla'nın tarihe olan ilgisi ve yaptığı araştırmalar. Fatih Sultan Mehmet'in gerek devlet adamı gerekse şair kişiliğinden çok etkilenmiş; ona olan sevgi ve saygısı artmış. Bugüne kadar İstanbul'un Fethi ile ilgili birçok kitap yazıldı ama fetih şimdiki kadar ilk kez bir müzikal yapıtın teması oldu. Atilla, "Aslında bu, çok gecikmiş bir müzikal proje. Ben İstanbul'da yaşamadığım halde bu projeye imza attım. Bundan çok da mutluyum. Albümü dinleyen insanlar, böyle önemli bir konunun nasıl atlandığını kendi kendilerine soracaklar" diyor. Albümde yer alan beste, düzenleme ve keman kompozisyonları, "Zeynep Hatun'un Gizli Aşkı" hariç Atilla'ya ait. Albümde her şarkının bir öyküsü var.

Can Atilla

Bu müzik türü günümüzde, "çağdaş enstrümantal müzik" olarak da adlandırılıyor. Besteci, bestelerini orkestraya ihtiyaç duymadan enstrümanları kullanarak kendisi çalıyor.

Atilla, 1992 yılında yayınladığı "Bilinçaltı" isimli ilk solo albümüyle birlikte Avrupa'da sesini duyurmaya başladı. Sonrasında, "Bana dünyanın kapılarını açtı" dediği, "Tanrıların Arabaları" isimli albümünü Türkiye, Hollanda ve İngiltere'de yayınladı. Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı keman bölümünden mezun olan Atilla bugüne kadar yurtiçi ve yurtdışında 12 albüme imza attı.

"Her şey müzikle anlam kazanır"

Atilla, "Bir Zamanlar Amerika" filmi izledikten sonra, "Görüntüler için müzik yapmalıyım" demiş ve film müzikleri yapmaya başlamış. "Tanrıların Tahtı: Nemrut", "Sır Çocukları", "Kuruluş-Osmancık" müziklerini yaptığı filmler arasında yer alıyor. Son dönemde filmler için müzik değil, şarkı yapıldığını ve müziğin sözlerle sınırlandırıldığını söylüyor. Atilla, film müziğinin önemini de şu sözlerle açıklıyor; "Herkes yönetmeni ve oyuncuyu tanır. Ama, oyuncu ağlarken arkada ne çaldığını bilmez. Bir filmi izleyen 10 kişi ağlayabilir, ama müziği duyan 10 bin kişi duygulanır. Aradaki fark budur. Her şey müzikle anlam kazanır."

Atilla, son dönemde tiyatro müzikleri yapmaya ağırlık vermiş. Tiyatro oyunu için müzik hazırlarken, müziğinin gerçekten layık olduğu yüzyıla ait olduğunu hissettiğini söylüyor. Devlet Tiyatroları'nda sahnelenen ve dünyanın üç büyük tiyatro oyunundan birisi olan Antigone'nin müziklerini hazırlamış. Türkiye'de ilk tiyatro müziği al-

Sultanların aşkı; İstanbul

İstanbul, Türk ve yabancı birçok sanatçının, yazarın ve şairin hayran olduğu ve ilham aldığı bir şehir. Piyer Loti İstanbul için; "Dünyada bir cennet tasvir edebilseydik, o şehir ancak İstanbul olabilirdi" demiş. Tarihte de İstanbul, sultanların aşık olduğu ve fethetmek istediği bir şehirdi. Atilla da albüme isim verirken bu gerçekten yola çıkmış. İstanbul'da yaşayan insanların şehirdeki güzelliklerin farkında olmadığını söyleyen Atilla, albümü dinleyenlerin Rumeli Hisarı'nın önünden geçerken kendi müziğini duymasını istediğini belirtiyor. En büyük isteği, albümle birebir ilişkili olduğu için, Rumeli Hisarı'nda konser vermek.

Yeni çağ müziğini duydunuz mu

Atilla, "1453 Sultanlar Aşkına"dan önce Türkiye ve yurtdışında yayınlanan albümleriyle tanınıyor. Elektronik new age müziğin Türkiye'deki başarılı temsilcilerinden birisi. New age'in yükselişi 1980'lere rastlasa da, geçmişi daha eski dönemlere dayanıyor. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra teknoloji, bu müzik türünde kullanılmaya başlanıyor. Teknoloji devriminin gerçekleşmesinden sonra ise Almanya'da ilk elektronik müzik laboratuvarları kuruluyor ve Fransa'da geliştiriliyor. Bu teknolojik gelişmelerin bir müzik diline dönüştürülmesiyle birlikte new age müzik bugünkü halini alıyor.

bümünü Atilla yayınlamış. "Kuvayi Milliye" isimli tiyatro oyunu için bestelediği senfoniye bir albümde yer vermiş. Atilla, "Atatürk'ü Anlamak", "Cumhuriyet 75 Yaşında" ve "Dolmabahçe" gibi pek çok belgesel filmin müziğine imza attı. Belgesel film müziği hazırlarken o dönemin ruhunu yansıtabilmek için, öncelikle konuyla ilgili araştırma yaptığını ve ardından müziği yarattığını söylüyor.

"Beste yapmak, tanrısal bir yetenektir"

Atilla müziği, kendisini insanlara ve kendisine anlatma yolu olarak tanımlıyor. Müziğin kendisini bulmasını sağladığını ve ruhunun aynası olduğunu söylüyor; "Herkesin ruhunu besleyecek bir besine ihtiyacı var. Bebeklerin süte ihtiyacı varsa, ruhlarımızın da yaratıcı bir besine ihtiyacı var. Kimisi bunu dinden, kimisi resimden alır. Ben müzikten alıyorum." Atilla, beste yaparken müziği ve onun içinde yer alan enstrümanı duyduğunu söylüyor. Beste yapmanın, bir tohumun yaratılması, yağmurun yağması gibi tanrısal bir yetenek olduğunu ifade ediyor; "Enstrümanı çalan ellerin, bilgin ve becerin. Ama çaldırın ne?" Müziğinin, elinde kalem gibi olduğunu, sürekli bir şeyler ürettiğini ve bunların kendiliğinden bir bütün olarak ortaya çıktığını belirtiyor.

Doğa casusları

Dünyada bulunan 10 bin yabancı bitki türünün 3 bini yalnızca Türkiye'ye özgü. Birçok hayvan türü de yalnızca bu topraklarda yaşayabiliyor. Bizde bu doğal zenginlik tam olarak algılanamadığı ve korunamadığı için doğa casusları tarafından talan ediliyor.

Endemik Çekirge türü/Kaçkarlar

Trifolium sp. (Yabancı yonca) ve papatya/Ilgaz Dağları

Doğal güzellikler ve gen kaynakları bakımından dünyanın en zengin ülkeleri arasında yer aldığımız, bilinen ve kabul gören bilimsel bir gerçek. Ancak, bu değerlere sahip çıkma, gerektiği biçimde değerlendirme ve gelecek nesillere ekolojik dengeyi bozmadan miras olarak bırakma konularında ileri düzeylerde olduğumuz savunulamaz. Bunun temelinde birçok sosyo-kültürel sorun yatıyor. En önemli nokta, biyolojik zenginliklerimizin ekonomik ve sosyo-kültürel kalkınmadaki gerçek rolünü yeterince kavrayamamış olmamız. Tüm ekonomik faaliyetler temelinde doğal kaynaklara dayandığına göre, uzun vadeli gerçek kalkınmanın, ancak mevcut doğal kaynakların akılcı biçimde korunması yoluyla gerçekleştirilebileceği kesin.

Biyolojik zenginliklerin ekonomik değeri, tarım, tıp-eczacılık ve sanayi olmak üzere üç alanda özetleniyor. İşte bu çerçevede yaklaşık 100 yıldan beri Türkiye bitki örtüsü ve hayvan çeşitliliğine ait değerler, özellikle yabancılar tarafından farklı yöntem ve şekillerde yurtdışına taşınmış ve halen taşınıyor. Oysa bu zenginlikler bizim öz varlığımız, değerlendirme ve koruma hakkı da öncelikle bize ait. Ayrıca bu konular ulusal kanun ve yönetmelikler ve imzalamak suretiyle taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerin de güvencesi altında.

Ekoloji, ekonomiden sayılmıyor

Yerel çeşitler ve yabancı türler, ekolojik ve ekonomik değeri olan bitki ve hayvanların gen rezervi durumunda. Bilinen en önemli nokta, insanoğlunun bugün kaynak olarak kullandığı çeşitlerden ancak doğal sistemler sağlıklı olduğu sürece yararlanılabileceği. Biyolojik zenginlikler konusunda belki de en önemli konu, türlerin ve ekosistemlerin uzun vadede olan değeri. Kısa vadeli klasik piyasa ekonomisinde yeterince dikkate alınma-

yan bu değerler, dünyanın çeşitli ülkelerinde ekolojik ekonomi olarak giderek ön plana çıkıyor. Ancak ülkemizde belki de hala klasik ekonominin kuralları geçerli olduğundan, bu değerlerin ekolojik ve ekonomik önemleri sürekli göz ardı edilmiş ve beş yıllık kalkınma planlarında "doğanın yıpranma payı" bütçelere konulmamış. Avrupa Konseyi'ne üye ülkelerin, bütçelerinin yüzde 1-4 kadarı bu doğrultuda ayrılıyor.

Bu alanlarda yoğun uğraş gösteren ve çalışmalar yapan Prof. Dr. Barbaros Çetin, en önemli eksikliğimizi, bu değerleri sürekli takip edebileceğimiz bir gen bankası, eğitim bölümü, bilim adamlarının tam zamanlı çalıştığı araştırma birimleri ve halka açık sergi kısımları bulunan bir Devlet Doğa Bilimleri Müzesi'nin bulunmamasına bağlıyor. Oysa Batı'daki gelişmiş ülkeler doğalarındaki her türlü ekolojik gelişim ve değişimleri sürekli bu müze elemanları aracılığıyla 250-300 yıldır takip ediyorlar. Ülkemizdeyse bu konularla sürekli ilgilenmesi gereken biyologlar Devlet Planlama Teşkilatı'na göre yalnızca sağlık sınıfında yer alıyorlar.

Çiğdem bile tükeniyor

Ülkemizin biyolojik zenginliklerinin yurtdışına kaçırılmasının, 1903 yılında lale soğanlarının Hollanda'ya gitmesiyle başladığı iddia ediliyor. Son yüzyılda Türkiye'de doğal olarak bulunan 8 bitki türü yok olmuş. Aralarında siklamen, yabancı lale, iris, zambak, kardelen ve türkülerde adı geçen Anadolu bitkisi çiğdem de bulunduğu 46 tür bitki ise yok olma tehlikesi ile karşı karşıya. Aşırı toplama nedeniyle 183 türün zarar görmekte olduğu, 170'i çok nadir ve 331'inin de hakkında net bilgi olmadığı bilim adamlarınca dile getiriliyor. Prof. Çetin, ülkemizde daha önce varlığı bilinen 14 çiçekli bitki türünün neslinin tükendiğini, 172 türün neslinin ise "çok tehlikede" kategorisinde yer aldığını aktarıyor.

TIR'larla gen kaçakçılığı

Ülkeden ülkeye canlı hayvan götürmek belli yasalara tabi. Ancak yalnızca yasaklamanın geçerli olmadığını dile getiren Çetin'in verdiği ilginç bilgilere göre, 1996 yılında iki Fransız turist tarafından Baran engereğinin dört örneği yurtdışına kaçırılırken gümrükte yakalanmış. Dünyada yalnızca Niğde-Bolkar dağlarında küçük bir alanda yaşayan endemik bir kurbağa türü olan "Ra-

na holtzii"nin yurtdışına kaçırıldığı kayıtlarda yer almış. Polonyalı bir doğa casusunun 15 bin kaplumbağayı bir kamyonla doldurup ülkesine girerken yakalandığını ve yetkililerin ülkemize haber vermesiyle geri gönderildiğini anlatıyor Çetin. Ayrıca, 1987 yılında İsviçreli zoologların Türkiye'ye bir TIR ile gelip, İç Ege'den yakaladıkları binlerce kuş örneğini sınırdan rahatça çıkarmaları da anılmaya değer olaylardan biri.

Türkiye neden gözde

Prof. Dr. Barbaros Çetin'in verdiği bilgiye göre yabancı çiçekli bitkiler yaklaşık 10 bin türü ihtiva ediyor. Bunun 3 bin kadarı dünyada yalnızca Türkiye'ye özgü. Karşılaştırma yapacak olursak; İsveç'te 2 bin, Almanya'da 2 bin 700, tüm Avrupa'da ise 11 bin 500 civarında çiçekli bitki türü bulunuyor. Türkiye bitki örtüsünde, ciğerotları, karayosunları (755 tür), algler, mantarlar (2 bin makromantar), likenler (2 bin civarında) ve eğreltiotları (150 tür) ile birlikte 15 bin bitki çeşidi bulunuyor. Avrupa'da yaşayan 152 memeli hayvan türünün 90'ı, 354 tür balık, 106 sürüngen ve yaklaşık 459 kuş türünün 375'i; yani toplamda 80 bin hayvan türü ülkemizde yaşıyor. Kafkas engereğinde olduğu gibi birçok sürüngen ve memeli türü ülkemize özgü.

36 çevre

Kaçkar'ın sırrı

Türkiye'nin kuzeyinde Doğu Karadeniz sahili boyunca uzanan Kaçkar Dağları son yılların gözde coğrafyası. "Türkiye'nin ulaşılması güç olan yüksek bölgeleri hariç diğer alanları yaklaşık 100 yıldır uzman-araştırmacı, amatör ve profesyoneller tarafından sürekli talan edildiği için, belki de sıra bu alanlara geldi" diyor Çetin. Bu bölgelerde, yüksek dağ ve ormanlık alanların zor ekolojik şartlarına uyum sağlamış ve genetik açıdan dayanıklı, özellikle dar yayılışlı endemik bitki ve hayvan türlerinin bulunması, son yıllarda ilgiyi bu alanlara çekmiş.

Kaçkar Dağları bitki örtüsünde şu ana kadar 537 odunsu bitki, 46 ciğerotu, 270 karayosunu ve 25 eğreltiotu türü temsil ediliyor. Çiçekli bitkilerden 117'si endemik yani nadir. Çok önemli bir nokta da 3 ciğerotu türünün dünyada yalnızca bu bölgede yaşaması. Hayvan çeşitliliği ise 136 kuş, 30 memeli ve 21 sürüngenle temsil ediliyor. Kaçkar Dağları'nın en önemli noktalarından biri olan Fırtına Vadisi ormanları, WWF (Dünya Doğayı Koruma Vakfı) tarafından Avrupa'da acil korunması gereken 100 ormandan biri olarak ilan edildi.

Çetin, bölgeye ilişkin şu bilgileri veriyor: "2003-2006 yıllarında ben ve üç meslektaşım bir TÜBİTAK projesi çerçevesinde Kaçkar Dağları'nın bitki çeşitliliğini çalıştık. Bu çalışma sonucunda 2 karayosunu ve 1 ciğerotu türünü Türkiye'den ilk defa bu bölgede tespit ettik ve uluslararası bilimsel dergilerde yayınladık. Çetin, bölgeye gelen yabancı rehberlerin çoğunun tesadüf eseri botanikçi veya biyolog olduğuna dikkat çekiyor.

Türkiye'deki müthiş biyolojik zenginlik yaklaşık 150 yıldır birçok yabancı ülkenin dikkatini bölgeye çekiyor. BM raporlarına göre dünyanın en önemli gen kaynakları az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde yer alıyor. Çetin, "Bu zenginlikten daha çok faydalanan ve bu gen kaynaklarını ıslah edip tekrar bu ülkelere satarak önemli ekonomik girdi sağlayanlar G8 adını verdiğimiz zengin ve gelişmiş ülkeler olmuştur" diyor.

Ülkeden nasıl çıkarılıyor

Çetin, ilk yöntemin "bilimsel araştırma" olduğunu söylüyor. Yabancı bilim adamları, Dışişleri Bakanlığı izni ve ülkemizdeki bir üniversitedeki ilgili bilim adamlarının gözetimi ve işbirliğiyle belirli sayıda örneği ülkesine götürebiliyor. Bunun dışındaki tüm toplamalar yasadışı ve kaçakçılığa giriyor.

Diğer bir yol, ticari amaç güden doğa casusları... Bu kişiler turist havasında belirli araştırma merkezleri veya ticari kuruluşların yönlendirmesi ile belirli bitki veya hayvan türlerini toplamak için seyahat ediyorlar. En sıkça rastlanılan; yılan zehirlerinin arazide özel şişelere toplanması, yılanın canlı götürülmesi, kelebek ve önemli böcek türlerinin toplanması, nadir kuş yumurtalarının toplanması veya yavrularının canlı götürülmesi, endemik bitkilerin tohum, soğan, yumru gibi üreme çoğalma özelliği olan kısımlarının toplanması... Bu kişiler genellikle profesyonel biyologlar. Amatör koleksiyoncular da turist olarak gelip, nadir bitki veya hayvan türlerini az sayıda da olsa kendi hobileri çerçevesinde yurtdışına götürüyorlar.

Telokia speciosa/Kaçkar Fırtına Ormanları, 2500m

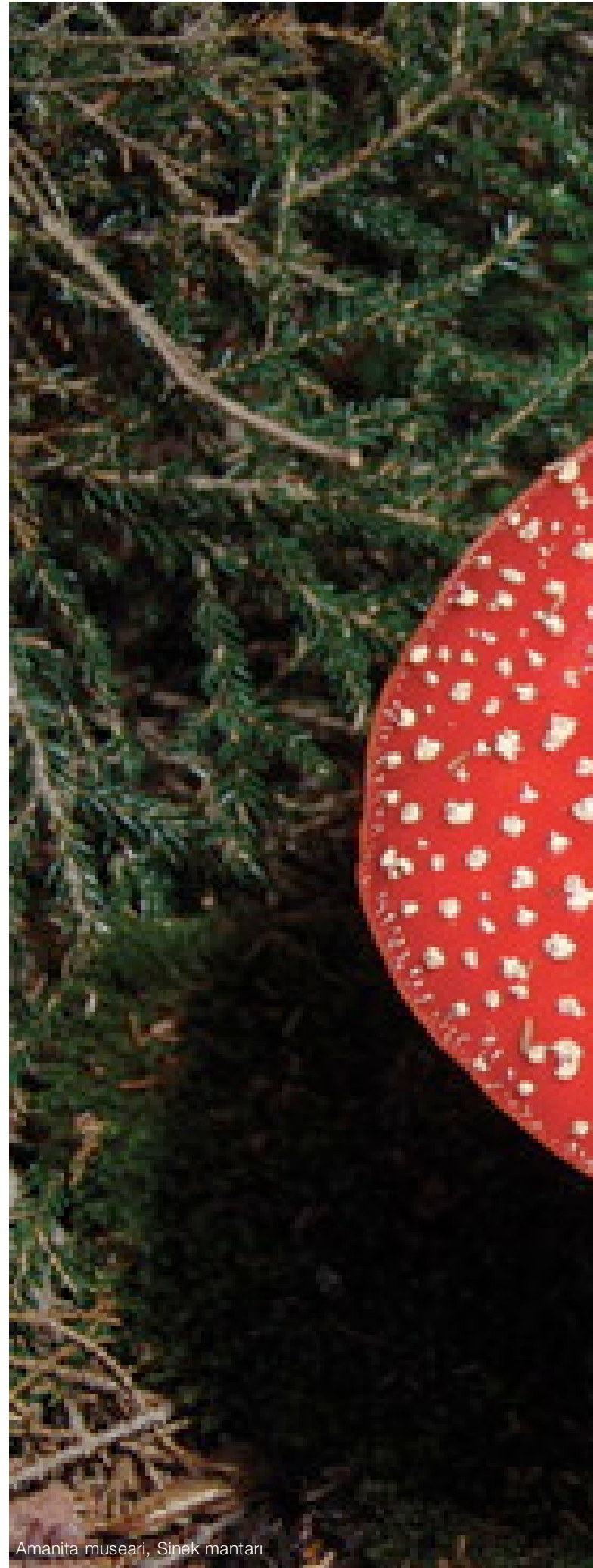
Rhododendron Caucasicum, Kafkas Orman Güllü/Kaçkar Dağları, 3100m

Papaver sp. Kaçkarlara özgü bir nadir gelincik

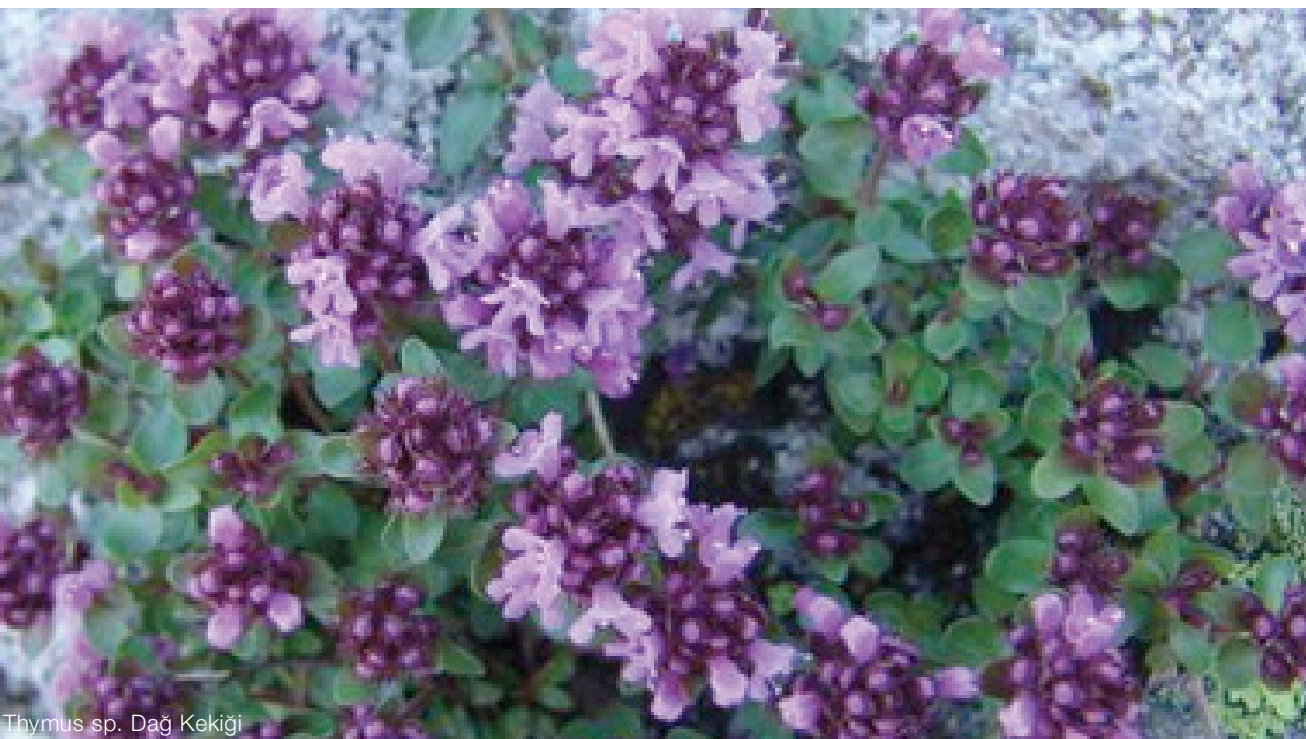
Prof. Dr. Barbaros Çetin

Amanita muscaria, Sinek mantarı

Prof. Dr. Barbaros Çetin kimdir

1981'de Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü'nden mezun oldu. Doktora tezini İsveç'te tamamladı. 1987-1990 arasında İsveç Bilim Enstitüsü ve İsveç Bilim Akademisi (Nobel) burslarıyla Almanya, Finlandiya ve İskoçya'da botanik çalışmaları yaptı. 1989'da İsveç Bilim Akademisi'nce Çevre ve Doğa Koruma Ödülünü aldı. 1990'da doçent oldu. 2000 yılında profesör unvanı aldı. 2001-2004 yılları arasında Ankara Üniversitesi'nde Botanik Anabilim Dalı Başkanlığı yaptı. Prof. Çetin çok sayıda bilimsel yayın ve çevre ödülü sahibi.

Thymus sp. Dağ Kekigi

Prof. Dr. Barbaros Çetin'in 1988'de Antalya Köprülü Kanyon'da topladığı bir karayosunu örneği. Bilim literatürüne Prof. Dr. Barbaros Çetin tarafından eklendi

Bitkilerle tedavi yanlış ellerde

İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Farmakognozi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Filiz Meriçli, 20 yılı aşkın süredir Türkiye'nin dört bir yanında dağ bayır geziyor ve bitki topluyor. Çocukluğundan beri doğa ve bitkilere ilgisi olan Meriçli, bugüne kadar Türkiye'nin 81 ilini ve çok sayıda köyünü gezmiş. Her gittiği yerde farklı güzelliklerle karşılaşmış ve çok etkilenmiş. Gezilerinde Meriçli'ye, eşi İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Farmakognozi Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Ali Hikmet Meriçli de eşlik etmiş. Bitki toplamak zor ve ustalık gerektiren bir iş. Meriçli, bitkileri toplamadan önce ön hazırlık yaptıklarını, hangi bitkiyi toplayacaklarına karar verdiklerini ve bitkinin yetiştiği yeri saptadıklarını söylüyor. Türkiye'de 10 binin üzerinde bitki çeşidi var. Bu bitkilerin üç binden fazlası yalnızca Türkiye'de yetişen endemik bitkilerden oluşuyor. Meriçli, çarpık kentleşme, atık tesisi olmayan endüstriyel kuruluşlar ve plansız kurulan barajlar gibi dış etkenler nedeniyle pek çok bitki çeşidinin tehlike altında olduğunu söylüyor. Bitkiler, insanlar tarafından çok eski çağlardan beri ilaç olarak kullanılmış. Günümüzde de bitkisel ilaçlara verilen önem gittikçe artıyor. Türkiye'de ise kimyasal ilaç, bitkisel ilaçtan daha fazla tüketiliyor. Meriçli, AB ülkelerinde bitkisel ilaçların eczacılar tarafından hazırlanıp reçeteye satıldığını söylüyor. Türkiye'de bu işi aktarların yaptığını ve bunun değiştirilmesi gerektiğini vurguluyor.

Bitkilerle tedavinin tarihi nerelere dayanıyor?

Bitkilerle tedavi, yani fitoterapi, tarih kadar eski. İnsanoğlu ilk ilaçlarını bitkilerle yapmış. Yakın çevresindeki bitkileri karıştırıp kaynatmış, içmiş ya da vücuduna sürmüştü. Hangi bitkilerin hangi hastalığa iyi geldiğini deneme yanılma yoluyla öğrenip, bu bilgileri nesilden nesile aktararak tedavi kültürleri oluşturulmuş. Kızıldenizlilerin tedavi kültüründe olan ekinezya ve Hindistan'daki ayurvedayı günümüzde kullanıyoruz. Zaman içinde bitkilerle hazırlanan ilaçlar daha modern hale getirilmiş. Ancak kimyasal ilaçların sayısının artması, bitkisel ilaçları daha geri planda bıraktı. Kimyasal ilaçların yan etkilerinin olması ve insanların sağlıklı yaşama ilgi duyması sonucunda bitkilerle tedavi günümüzde bir yenilenme dönemi yaşıyor.

Bitkisel ilaçlar hangi hastalıkların tedavisinde kullanılıyor?

Bitkilerle tedavide, tedavi edici özelliğe sahip, etken madde içeren tıbbi bitkilerden iki şekilde yararlanıyoruz: Bitki kısımlarını çay halinde kullanıyor ya da bu bitkilerden elde edilen ekstrelerle ilaç hazırlıyoruz. Şurup, tablet, draje, gargara gibi modern ilaçlar elde ediyoruz. Tıbbi çaylardan en çok günlük rahatsızlıklar dediğimiz hastalıkların iyileştirilmesinde ya da bunlardan korunmada yararlanıyoruz. Özellikle solunum yolları ve soğuk algınlığı rahatsızlıkları, grip, öksürük ve bronşitte; kekikten at kestanesi, okaliptus yaprağına kadar pek çok

nun nedeni, Sağlık Bakanlığı'nın bu konuya gereken bilimsel önemi vermemesi. Kurallarımız, ABD'deki kurallarla aynı. "Bitkiseldir, etkisi tartışmalıdır" söylemleriyle bitkisel ilaçlara ilgi gösterilmiyor. Oysa Almanya'da kimyasal ilaçlar gelişirken, bitkisel ilaçlar da aynı ölçüde geliştiriliyor. Bugün bütün dünyada üretilen bitkisel ilaçların büyük kısmı Almanya'da hazırlanıyor. Bunu biz de yapabiliriz. Bizim çok daha zengin bir floramız var. AB ülkelerinde bitkisel ilaçların bir bölümü reçeteli olarak eczanelerden alınır. Tıbbi amaçla kullanılan süzen poşet çaylar ve karışım çayları eczanelerde hazırlanır. Ülkemizde olduğu gibi aktarlarda satılmaz. Almanya'daki eczanelerde yedi binin üzerinde bitki ekstresi taşıyan ilaç bulunur. Hem doktorlar hem de eczacılar bu konuda bilinçlidir. Doktor, eczacı ve hasta üçgeni arasında tedavi gerçekleştirilir. Almanya'da ve diğer Avrupa ülkelerinde doğal ürün satan mağazalar vardır. Ama bunlar bitkisel ilaçlar değildir. Isırgan yaprakları, keten tohumu, ada çayı temiz bir şekilde poşetlerde satılır. Ama o ürünleri satan kişiler, ülkemizdeki aktarlar gibi ilaç ya da çay yapamazlar.

Bitkisel ilacın kimyasal ilaçtan farkı nedir?

Bitkisel ilaç, iyi tarım uygulamalarıyla üretilmiş bitkilerden laboratuvar ortamında hazırlanan ekstreler ve iyi üretim koşullarıyla üretilen tablet, draje gibi ilaçlara deniliyor. Bu ilaçların etki ve güvenilirliği kimyasal ilaçlarla eş değer özelliklere sahip. Bitkisel ilaçların, etkisinin tam görülebilmesi için 21 gün kullanılması gerekir. Kimyasal ilaçlarda doz aşımında zarar görme riski çok daha fazladır.

Siz hastalandığınızda ne tür ilaçlar kullanıyorsunuz?

Baş ağrısı için kullanılan ve söğüt kabuğu ekstresinden elde edilen bitkisel ilaç Türkiye'de olmadığı için ağrı kesici kullanıyorum. Bunun dışında kimyasal ilaç kullanmıyorum. Bitkisel ilaç kullanıyorum. Bugüne kadar

Bitkisel ilaçlar, soğuk algınlığından strese ve uykusuzluğa kadar çeşitli rahatsızlıkların tedavisinde kullanılıyor. Prof. Dr. Filiz Meriçli, Türkiye'de aktarlarda satılan bitkisel ilaçların AB ülkelerinde olduğu gibi eczanelerde satılması gerektiğini söylüyor.

bitkiden bitkisel çay ve ilaç olarak yararlanıyoruz. Stresin getirdiği uykusuzluk, gerginlik, korku, heyecan ve depresyon gibi rahatsızlıklara yönelik ılımlı tedavi yapabilecek, kişiyi rahatlatacak ve daha ileri düzeyde hastalanmasını engelleyecek bitkisel ilaçlar var. Sarı kantaron dediğimiz bitkinin ekstresinden yapılmış draje, damla ve kapsüller antidepresan olarak etkili. Melisa ya da oğul otu denilen bitki hem çay olarak hem de draje olarak sakinleştirici özelliğe sahip. Pasiflora da aynı şekilde kullanılıyor. Uyku sorunu olan kişiler herhangi bir yan etkisi olmayan bu bitkileri kullanabilirler. Sindirim sistemi sorunlarının iyileştirilmesinde de tıbbi çay ve ilaçlardan yararlanılabilir. Kalp damar sisteminin sağlıklı olması için alıç yaprağı çiçekleri kullanılabilir. Regl öncesi rahatsızlıkları ve romatizmal şikayetlere karşı kullanılan bitkisel ilaçlar da var.

Bitkisel ilaçların herhangi bir yan etkisi olabilir mi?

Bitkilerle kişinin kullandığı ilaçlar etkileşebilirler. Bu konuda yapılmış çalışmalar var. Örneğin, tansiyonu yüksek olan birisinin meyan balı kullanmaması gerekiyor. Bitkisel ilaçlar bilinçli kullanılmalı. Bugün ülkemizde bilinçsiz kullanılan bitkiler nedeniyle, gereksiz yere binlerce dolarlık sağlık harcaması yapılıyor.

Ülkemizde kimyasal ilaçların bitkisel ilaçlardan daha fazla kullanılmasını neye bağlıyorsunuz?

Ülkemizde bitkilerle tedavi yanlış ellerde yapılıyor. Bu-

çok ciddi bir rahatsızlığım olmadı. Soğuk algınlığı gibi rahatsızlıklarda Almanya'dan aldığım bitkisel ilaçları kullanıyorum. Kekik ve çuha çiçeği kökü taşıyan ilaçları tercih ediyorum. Özellikle çalışanlara gergin geçen bir günün akşamında melisa çayı içmelerini tavsiye ederim. Mide ve bağırsakları rahatlatmak için de rezene çayı içilebilir.

İstanbul'da aktarlarla ilgili çalışmalar yapıyorsunuz. Bu çalışmaların sonuçlarını bizimle paylaşır mısınız?

Aktarlar üzerinde yaptığımız araştırmalarda, hangi dönemde toplandığı, ne şekilde kurutulup saklandığı bilinmeyen ve içinde etken maddesinin olup olmadığı belli olmayan bitkilerin çuvalların içinde yan yana sergilendiğini gördük. Mısır Çarşısı'na her gittiğimde çuvalların içinde açıkta duran bitkileri gördüm ve aktarları uyardım. Şimdi cam fanuslar kullandıklarını görüyorum. Araştırmalarımız sırasında, bir müşteri gibi aktarlardan bitkiler alıyor ve daha sonra onları ayıkıyoruz. Bitkilerden geriye kalan atıklar tüylerimizi ürpertiyor. Bu uygulamayı ortadan kaldırmak zorundayız. Aktarlarımızın kontrollü olması gerekiyor. Ürünler gıda tüzüklerine uygun şekilde hazırlanmalı ve kontrol edilmeli. Tıbbi amaçlı kullanılacak çaylar ve bitkisel ilaçların eczane tarafından hazırlanması ve satılması gerekiyor. Aktarlar, hastalığın teşhisini koyuyor, neyin iyi geleceğini tespit ediyor ve bitkileri karıştırıp ilaç yapıyor. Aktarların doktorculuk ve eczacılık oynamasını engellemeliyiz.

An Englishman in Turkey

Gazeteci Hugh Pope 20 yıldır Türkiye'de. Görmediği bir ya da iki yer kalmış. Çocuklarını burada büyütecek kadar uzun yıllara dayanan geçmişiyle, bizim, plansız, korkusuz, riski seven, acıya dayanıklı, kusurlarını kabul etmeyen, ailesine sadık insanlar olduğumuzu gözlemlemiş. Ve tabii ki daha pek çok şeyi...

İngiliz gazeteci Hugh Pope, Evlad-ı Fatihan adlı kitabında Türklerle ilgili bakın ne diyor: “Zamanla kendime özgü, bilimsel olmayan bir Türk nitelikleri listesi oluşturdum. Bunların arasında aileye sadakat, korkusuzluk, risk alma isteği, körlemesine bir işe dalmayı sayabilirim. Bunlara yaşlılara saygı, planlamadan nefret etmek, acıya dayanıklılık, özür dilememek ve kendi kusurlarını kabul etmemek, liderlerle aşk-nefret ilişkisi ve kontrol altına alma isteği eklenebilir. Pek çok Türk konuşmayı yazmaya tercih eder...”

Kimimizin haklı kimimizinse haksız bulacağı bu tespitleri yapan Pope, 20 yıldır Türkiye’de yaşıyor. Türkiye Cumhuriyetleri ve Türkiye’yi konu aldığı Evlad-ı Fatihan adlı son kitabını 18 yılda yazıyor. 20’yi aşkın ülkeye yayılan 140 milyonluk Türk dünyasını köşe bucak geziyor. İnsanlarını tanıyor, evlerine konuk oluyor, dostluk kuruyor. Belki de bizi bizden daha iyi tanıyor, çünkü bize hem içeriden hem dışardan bakıyor.

Pope’a soruyoruz, neydi sizi buralara çeken diye, “Üniversitede Farsça ve Arapça okudum. O zaman Türkiye ve Türk diline dair çok az şey biliyordum. Sonra Ortadoğu’yu anlamak için önce Türkiye’yi anlamak gerektiğini kavradım. Çünkü Ortadoğu’da İran ve Arap dünyası bir üçgenin iki tarafını; Türkiye ise üçüncü tarafını oluşturur. Yani Ortadoğu’yu anlamak için Türkiye’ye geldim” diyor.

1987 yılında Reuters Haber Ajansı’na bağlı olarak üç yıllığına Türkiye’ye gelen Pope, Londra’ya gönderilmek istenince ajanstan ayrılıyor. Bir süre sonra Independent Gazetesi için çalışmaya başlıyor, sonra yine istifa ediyor ve ardından Wall Street Journal Türkiye temsilciliği geliyor. Ancak Irak Savaşı sonrasında buradan da ayrılıyor. Pope, Wall Street Journal’dan ayrılışını şöyle an-

latıyor: “25 yıl Ortadoğu’da çalıştıktan sonra Irak’ta artık insanların yüzüne bakamaz oldum. İnsanlara ne diyecektim? ‘Merhaba ben İngiliz pasaportu taşıyorum ve Amerika için yazıyorum hem de savaşı tutan bir gazeteye yazıyorum’. O yüzden ayrıldım.”

İki yıl serbest çalışan Pope, kısa süre önce Uluslararası Kriz Kurumu’nun (International Crisis Group-ICG) Türkiye ve Kıbrıs temsilciliğini yapmaya başlıyor. Hep burada mı yaşayacaksınız diye soruyoruz, “Bana hep böyle oluyor” diyor, “İngiltere’ye dönmeye karar veriyorum, ama hep ilgilendiğim başka bir iş çıkıyor. Bu kez de çok önem verdiğim ICG temsilciliği çıktı. Ama biliyor musunuz Türkiye bana çok şey kazandırdı”.

Bir İngiliz gazetecinin Türkiye ve Türkler hakkındaki tespitlerine buyurun...

Evlad-ı Fatihan’da, “Batı’nın Türkleri barbar olarak gösterdiği bir tarih eğitimi aldım” diyorsunuz. Gelmeden önce Türkler hakkında böyle mi düşünüydünüz?

Aslında ikilem içindeydim. Batı’da bir önyargı var. (Ama aynı önyargının Türkiye’de de Avrupa’ya ve Arap dünyasına karşı olduğunu söyleyebilirim.) Herkesin barbar olmadığını biliyordum ama korku olmasa da tedirginlik duyuyordum, çünkü ailemle geliyordum. Kaçınılmaz olarak önyargılardan, söylenenlerden etkilendim. Ha-

42 röportaj: Hugh Pope

valimanındaki taksicileri düşünsenize, otomobillerini ne kadar sert kullanıyorlar. Türkiye biraz sert ve katı bir ülkeydi. 80'lerde şimdiki kadar gelişmiş de değildi. Ama herkes gibi buraya geldikten sonra bütün görüşlerim değişti.

Bugün kendinizi buraya ait hissediyor musunuz?

Tam İstanbul'a ait hissetmiyorum. Bana pek katılmıyorlar, ama bence İstanbul çok açık bir şehir değil. Dışarıdan çok göç aldı. Buradaki esnaf hep İstanbul'un ne kadar çok değiştiğinden şikayet ediyor. Yıllardan beri buradayım ama Olimpos'ta ev yaptırarak, orada kendimi daha rahat hissediyorum. Bence oradaki halk çok daha açık görüşlü, açık zihniyetli.

Açıklık derken neyi kast ediyorsunuz?

Burada herkes rekabet içinde çünkü büyük şehir sendromu var. Bu yalnızca Türkiye'ye özgü bir şey değil, dünyadaki bütün büyük şehirlerde bu durum yaşanır ancak burada çok büyük gelir farkları var. İstiklal Caddesi'nde oturuyorum, çeşit çeşit insan gelip geçiyor. Fakirliğin çok olduğunu görüyorum. Son üç-beş yılda çok hızlı bir gelişme oldu ama yüzeyde. İnsanların gelir seviyelerinde büyük düzelmeler olmadı.

20 yıl içinde Türkiye'de ne gibi değişimler gözlediniz?

Eskiden Türk arkadaşlarımızla her şeyi konuşamıyorduk. Bazı konularda çok hassastılar. Kürtler, Aleviler, Atatürk gibi mevzuları hiç açmıyorduk, çünkü görüşlerimiz o kadar farklıydı ki onlar bana çok ters bakacaklardı. Bu konularda benim bilgilerim ve onların bilgileri farklıydı. En büyük değişim bu noktada yaşandı: Bilgilerimiz birleşti. Ben Türk görüşünden çok şey öğrendim, Türkler de aynı zamanda dünyadaki görüşleri gördüler, öğrendiler. Gördüler ki birçok konuda farklı görüşler var.

yıllarda çok ağır bir bedel ödedi. Sonra Süleyman Demirel çok ilginç bir kişidir. Onunla özel olarak konuşmak çok zevklidir. Çok bilgilidir, çok güzel bilgilendirir, ama halkla konuşurken sanki sıcak hava balonları üreten bir fabrika gibidir. Böyle bir ikilemi vardır. Erdal İnönü halka çok yakın olmasa da çok saygılı bir insandı. Hep mesafeli davranırdı. Tansu Çiller'i herkes çok tutuyordu. Çok şık, güzel bir kadındı ve hepimizi etkiliyordu. Kendimizi onun yanında hep özel hissettik, gazetecilerle baş başa samimi bir hava içerisindeydi. Ama vaatleri ne yazık ki hep boş çıktı. Tabii buna tepki de çok ağır oldu. En güçlü lider Tayyip Erdoğan, hatta Turgut Özal'dan daha ciddi bir lider. Ciddi bir partisi var, ciddi bir organizasyon adamı ama bir gazeteci olarak onunla görüşürken heyecan hissetmiyorsunuz çünkü söylediği her şey önceden planlı. Benzetmeleri hep futbol statlarından geliyor, yani bir derinlik hissetmiyorsunuz. Bir gazeteci olarak konuşuyorum tabii. Örneğin onunla bir röportaj yaparsınız ama sıra yazmaya gelince ne yazacağınızı bilemezsiniz, çünkü aslında çok az şey söylemiştir.

Uzun yıllardır Türki halklar hakkında araştırmalar yapıyorsunuz. Sizce Türki milletleri birbirine bağlayan en temel özellik nedir?

Gözler bence. Sürekli bir arayış var o gözlerde, yeni bir iş, yeni bir fırsat için. Hareketi seven, fırsat çıktığında değerlendiren bir halk.

Şu an Batı'daki Türkiye imajını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Batı'da Türkiye imajı değişiyor. İstanbul bunu değiştiriyor. Turizmden dolayı değişiyor. Son Avrupa Birliği sürecinde Türkiye lehine konuşanlar çoğaldı. İlk kez Avrupa Parlamentosu'nda birçok insan Türkiye'yi savunuyor. Peki kim bunlar? Türkiye'ye gelenler. İnsan hak-

“Burada herkes rekabet içinde çünkü büyük şehir sendromu var. Bu yalnızca Türkiye'ye özgü bir şey değil, dünyadaki bütün büyük şehirlerde bu durum yaşanır ancak burada çok büyük gelir farkları var.”

Yani eskiden Türk toplumunu daha mı muhafazakar buluyordunuz?

Kast ettiğim muhafazakarlık değil, bilgisizlik. Aydın denilen kesimde bile bilgi eksikliği vardı. Artık bu durum çok değişti. Bugün eğitilmiş Türkler de dünyanın her yerinde bilgi rekabetine girebilecek durumda. Büyük bir eğitimsiz kesim var tabii ki ama eğitilmiş Türkler göz ardı edilecek gibi değil. Eskiden her şey siyah beyazdı, ya benimlesiniz ya benim karşıtımsınız gibi. Sanıyorum televizyonlar bu değişimde büyük rol oynadılar. 90'lı yılların başında tartışma programları çok ilgi görüyordu. Eskiden karşı görüştekilere karşı şiddet uygulanabiliyordu. Ama o tartışma platformlarında herkes tartışılabilirliğini ve sonunda ölüm olmadığını gördü. Yani karşı görüşe saygı duymanın mümkün olduğunu anladılar.

Siz bir gazeteci olarak pek çok Türk hükümet liderini yakından tanıma şansına sahip oldunuz. En çok kim sizde iz bıraktı?

Gazeteciler Turgut Özal'ı çok sevdi çünkü o gazetecileri çok sevdi. Onunla görüşmek çok zevkliydi çünkü canlı, her şeyi tartışmak isteyen biriydi, çok açık görüşlüydü. Ama bu mükemmel bir kişilikti anlamına gelmiyor tabii ki. Süleyman Demirel'in o ünlü sözünde söylediği gibi, “Uçağı kaldırmamasını biliyordu ama indirmesini bilmiyordu”. Öyle bir sorunu vardı, her şeyi açtı ama onları tekrar kutusuna koymayı bilemedi. Türkiye 90'lı

larını savunanlar buraya çok geldikleri için Türkiye'yi tanıdılar ve Türkiye'yi savundular. Ama Avrupa, Türkiye'ye tam kucağını açamadı. Bir de tabii şöyle bir durum var, Türk halkının yarısından azı Avrupa'ya inanıyor. Avrupa Birliği'ne üye olacağız masalına inanmıyorlar ve Türkiye sanki başka arayışlara giriyor. Demek ki tam Avrupa'nın yaklaşımı değişirken Türkiye başka yöne gidiyor. Türkiye gerçekten Avrupa Birliği'nin bir parçası olmak istiyor mu istemiyor mu bu çok tartışılabilir. Bence Türkiye siyasi bakımdan homojen bir Avrupa'nın içinde olmak istemiyor. Türkiye'nin ticari ve ekonomik bakımdan, hatta kültürel bakımdan Avrupa'da yeri zaten var. Ama siyasal bakımdan istenmediğini düşünüyorum. Bu coğrafya hep ayrı kaldı. Roma devrinde kısa bir süre için Avrupa'ya dahil oldu ama ondan sonra Doğu Roma İmparatorluğu ortaya çıktı. Bu coğrafyanın kendine özgü bir çevresi var. Ve şimdilerde İstanbul bu bölgenin merkezi haline geliyor.

Türkiye'ye yönelik bir vaat var ama garantisi yok, öyle mi? Peki Türkiye bir hedefle manipüle mi ediliyor? Bir hedef var ve o hedef iyi bir hedef, bir gün gerçek olmasa da Türkiye'nin lehine olduğunu düşünüyorum. Ankara da öyle algılıyor bu hedefi. Hükümet reformlar devam etsin istiyor. Tabii ki Türkiye'nin liderleri gelişme isterler. Bu gelişme için de bazı reformlar gerekli. Bu reformları yapmak için de bir gerekçe gerekiyor. Avrupa Birliği'ne girmek de iyi bir gerekçe.

Türkiye'nin karşısındaki en büyük tehdidi ne olarak görüyorsunuz?

Bugün Türkiye'de büyük bir ideolojik boşluk var ve milliyetçilik bu boşluğu doldurmaya çalışıyor. Ben bunu anlamsız buluyorum. Çünkü bilgiye dayalı bir milliyetçilik değil. Daha çok söz ve eyleme dayalı. Liderlerin Avrupa hedefinden doğan boşluğu daha doğru doldurması gerekiyor.

Türkiye'de acil olarak değişmesi gerektiğini düşündüğünüz şey, milliyetçilikle doldurulmaya çalışılan bu boşluk mu?

Aslında o kadar çok şey var ki. Eğitim en başta geliyor. Sonra göç meselesi. Türkiye'nin bazı yerleri hiç göç almadı. Örneğin Kayseri ve Konya. Oraların atmosferleri çok daha medeni. Ama Ankara, İstanbul, İzmir, Antalya gibi büyük şehirler çok büyük göç aldı ve bunu ancak iyi bir lider kontrol altına alabilir.

Türkiye'de yabancı gazeteci olmak nasıl?

Her yere girebiliyor, kendini serbest hissediyorsun. Aslında bu yalnız Türkiye için geçerli değil, ben İngilizim, yabancı bir ülkedeyim ve o serbestlikte yaşıyorum, kendi toplumumun beni sınırlayabileceği bir durum yok. Türkiye'de gazeteci olmanın dezavantajları da olabiliyor. Gazetecilere saygı duyulmuyor. Neden? Çünkü gazetelerde çok yalan var, iyi araştırma yapılmadan haber yazılıyor. İstisnalar tabii ki var. Ayrıca okurun da gazetelerden iyi habercilik yapmalarını talep etmesi gerekiyor.

Hangi Türk gazetelerini okuyorsunuz?

Türkiye'de gerçek araştırma yapan gazeteler az sayıda. Zaman Gazetesi bunu yapmaya çalışıyor. Farklı farklı gazeteler alıyorum. Ağırlıklı olarak Radikal okuyorum. Onun yaklaşımını daha Avrupalı buluyorum.

Türkiye'de medya en çok siyasi iktidarlara yakınlığı nedeniyle eleştiriliyor. Medyayla siyasi iktidarlar arasında nasıl bir ilişki olmalı?

Dünya üzerinde her yerde bu böyledir ve eleştirilir. Tabii her ülkede kendisini bağımsız hisseden birkaç gazete de mutlaka olacak. Ama burada var mı yok mu, çok kişisel bir değerlendirme. Ben Türk basınını İstanbul'a çok benzetiyorum. Güzel yerleri var ama çirkin yerleri de yok değil. Örneğin Zaman Gazetesi Anadolu yakasındaki düzgün, orta direk gücünde bir yer gibi, sansasyonsuz. Hürriyet için İstiklal Caddesi diyebiliriz. İlla sansasyon olacak.

Türkiye'yi karış karış gezdiniz mi?

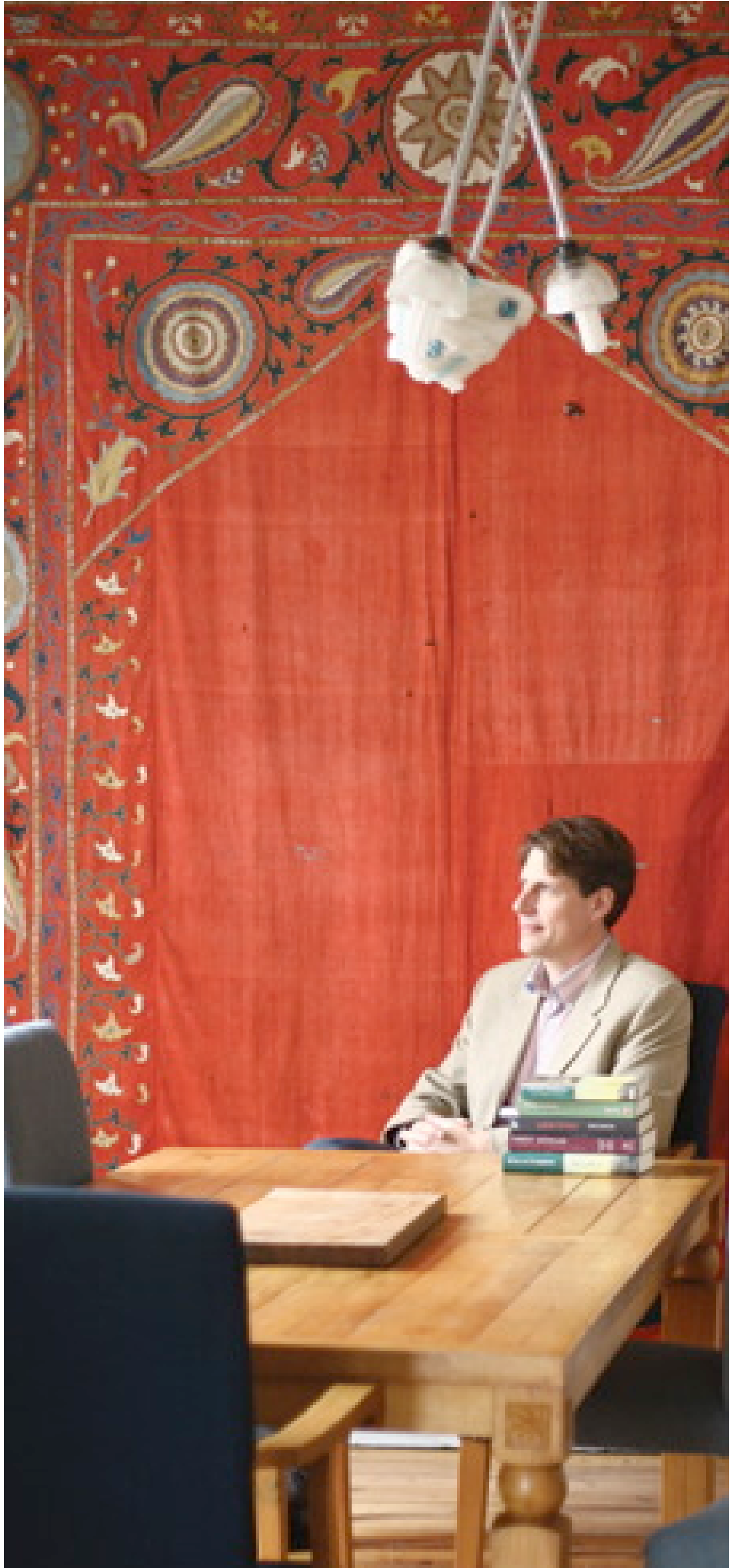
Gümüşhane ve Tunceli'ye gitmedim. Birkaç yer daha kaldı ama çok az.

En çok nereden etkilendiniz?

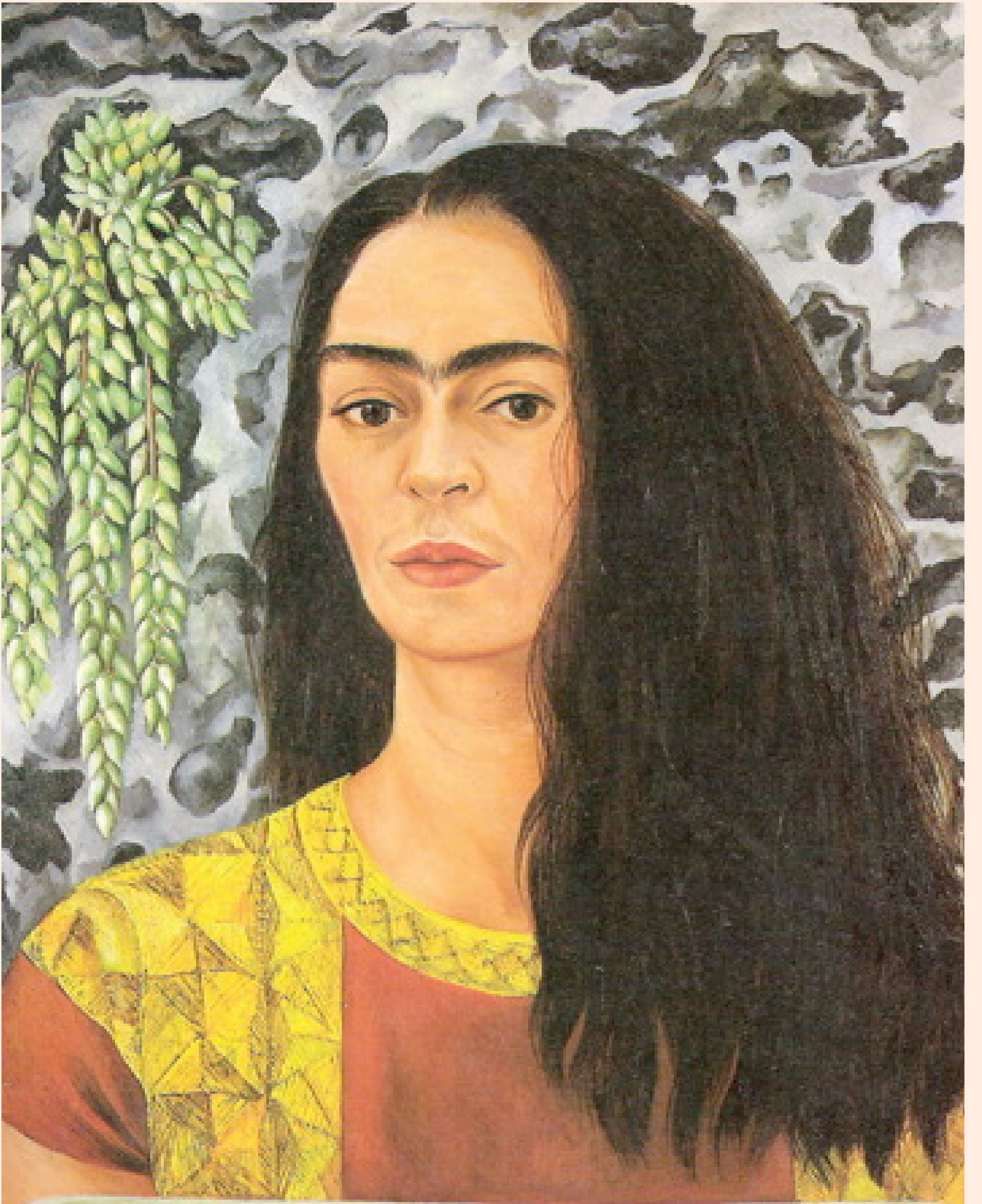
Olimpos'u seviyorum. Eskiden kuzeydoğuyu çok seviyordum, Artvin'i seviyordum ama artık barajlardan dolayı eski havası kalmadı oraların.

Kaç çocuğunuz var, onlar da Türkiye'de mi yaşıyor?

19, 17 ve 4 yaşlarında üç kızım var. Büyük kızlarım Türkiye'de büyüdüler, orta öğrenimlerini Türkiye'de yaptılar ama artık İngiltere'deler. Küçük kızım Scarlett burada Alman Okulu'na gidiyor. Burada yaşarken hiç yabancı olduklarını hissetmediler.

44 yaşam rehberi
yazır temel karataş

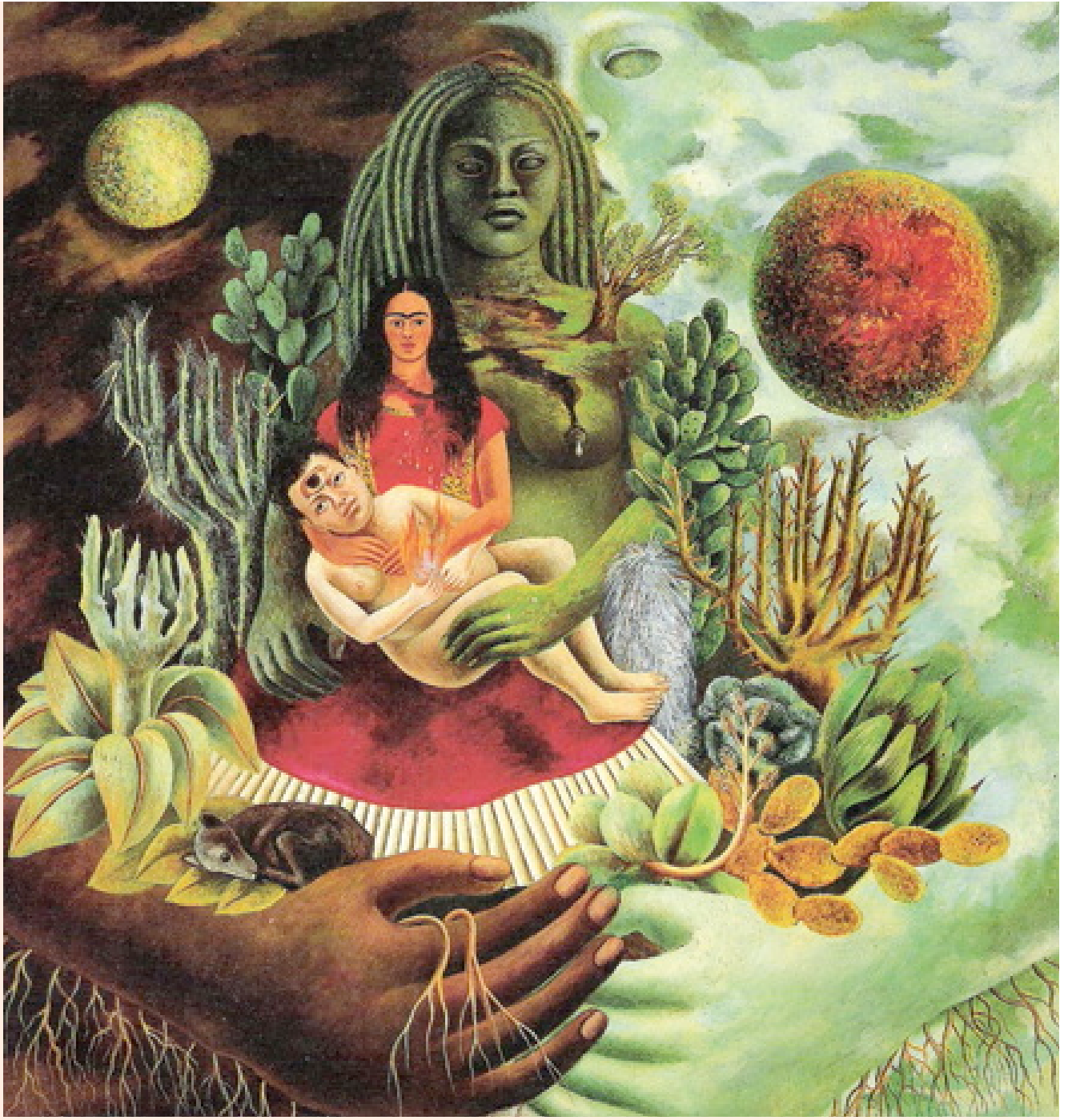
Aquí me pinté yo, Frida Kahlo, con
la imagen del espejo. Tengo 37 años,
y es el mes de Julio de mil novecientos
cuarenta y siete. En Coyoacán, México,
lugar donde nací.

Sanat tarihinde ilk kez bir kadın, tam bir içtenlikle, yalın ve sakinliği içinde acımasız denebilecek bir içtenlikle, yalnızca kadını ilgilendiren genel ve özel olguları dile getirmiştir. Çok yumuşak ve zalim olarak da nitelenebilecek içtenliği, bazı şeylerin kesin ve tartışmasız bir biçimde tanıklığını yapmasını sağlamıştır... Frida Kahlo, Meksika ressamlarının en büyüğüdür. Geleceğin dünyası için sahip olduğu değeri ölçmek mümkün değildir.

Dünyanın en ünlü ressamlarından Diego Rivera, 25 yıllık eşi için yapmıştı bu övgüyü, Magdalena Carmen Frida Kahlo Calderon için. Bu bir sevgiliye övgü değildi şüphesiz. Çünkü, Frida'nın Paris sergisini gezdikten sonra yanındaki ressama dönüp, "Ne sen, ne Derain, ne de ben, Frida Kahlo gibi yüzler çizmeyi biliyoruz" diyen Pablo Picasso'nun onunla hiçbir duygusal ilişkisi yoktu. Ya da aynı sergiden sonra onu gözyaşları içinde kutlayan Wassily Kandinsky, Frida'nın aşığı değildi. Resimlerindeki duygu yoğunluğu, fiziksel ve ruhsal acının çırılçıplak ortaya dökülüşü çarpıyordu Rivera'yı, Picasso'yu, Kandinsky'yi. Ve daha milyonlarcasını...

Tahta Bacak'ın azmi

Frida'nın hayatına, sanat "acı"yla birlikte girdi. Belki de acıdan sonra... Altı yaşındayken geçirdiği çocuk felci onu küçük yaşta engelli kıldı. Çevresinde ondan başka kimsenin lakabı "Tahta Bacak" değildi. Ama yine de, dönemin en iyi okullarından olan ve ona sanatın aşısını vuran Ulusal Hazırlık Okulu'ndaki eğitiminden vazgeçmedi. Okulda, anarşist bir edebiyat grubunun içindeydi. Tahta Bacak Frida, fiziksel eksikliğine teslim olmadı. Ne yazık ki, başına gelen en kötü olay çocuk felciyle sakat kalması olmayacaktı. Hayatında bir dönüm noktası ya da hayatının üzerine atılan bir imza olan trafik kazasını geçirdiği 17 Eylül 1925'te daha 19 yaşındaydı. Bu tarihten sonra tüm hayatı hastanelerde geçti. Parçalanmış leğen ke-

Acının tuvaldeki yüzü

Çocukluğu bir felçle karardı, gençliği elem bir trafik kazasıyla... Dayanılmaz fiziksel acıları ruhsal sızı ve hezeyanlara dönüştü zamanla. Acı arttıkça sanatı büyüdü. Resimlerinde, bedenine ait her bir organın acı ve umut dolu çılgınlığını hissettiren Frida, acıyı, umudu ve mücadeleyi besledi tuvallerinde.

miği ve bacağı 32 kez ameliyat edildi. Kazadan bir ay sonra hastaneden çıktı. Ailesinin teşvikiyle sıkıntı ve acıdan kaçmak için resim yapmaya başladı. Yatağının tavanındaki aynaya bakarak oto-portreler yaptı. Frida, kazadan sonra onu yatağa mahkum eden omurgası ve sağ bacağındaki dinmeyen acıyı resmetti hayatı boyunca.

Sanat, siyaset, aşk...

1927 yılının sonunda yürümeye başlayan Frida, kısa sürede sanat ve siyaset çevreleriyle haşır neşir oldu; iki yıl sonra Meksika Komünist Partisi'nin üyesiydi. Resim çizmeye devam etti. Meksikalı Michelangelo olarak anılan ünlü ressam Diego Rivera'yı görmeye ve resimlerini göstermeye gitmesi iki sanatçı arasındaki ilişkinin başlangıcı oldu. Evlendiler. Frida'nın aşk ve evlilik hayatı da, hayatın geride kalan kısmı gibi fırtınalı oldu. Sağlık sorunları nedeniyle bir çocuğunu aldırdı, arka arkaya iki düşük yaptı. Eşinin sadakatsizlikleri zaten dillere destandı. Kendisi de ondan aşağı kalmadı "ihanet"te. 1939 yılında ayrılıp bir yıl sonra yeniden evlendiler ve Frida'nın çocukluğunu geçirdiği Mavi Ev'e yerleştiler.

"Hayallerimi resimlemedim"

Dayanılmaz acılarla başa çıkmak için bütün gücüyle yaptığı resimler, kanlı doğum ve ölümleri, fetüsler ve cesetleri barındırıyordu. Bunlar, onun sürrealizmin etkisinde olduğu hissini verse de, kendisi bunu hiç kabullenmedi: "Ben sürrealist bir ressam değilim. Asla hayalleri-

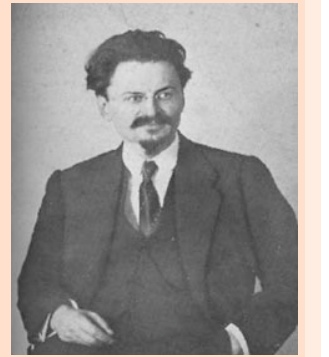
mi resimlemedim. Yalnızca kendi gerçeğimi resimledim." Kendi ülkesinin yanı sıra Amerika ve Fransa'da da sergiler açtı. 1938'de New York'ta açtığı sergi ona büyük ün getirdi, bir yıl sonra Paris sergisi ile övgüler topladı.

1943'de "La Esmeralda" adlı yeni bir sanat okulunda öğretim üyeliğine başlayan Frida, sağlık durumu kötüleşmesine karşın ders vermeyi sürdürdü. Ancak 1950'de omurgasındaki sorunlar nedeniyle hastaneye kaldırıldı ve 9 ay hastanede kaldı. 1953 yılı Nisan ayında Mexico City'de bir kişisel sergi açtı; Temmuz ayında, çocuk felciyle sakat kalan sağ bacağı kesildi.

6 Temmuz 1907'de doğan Frida Kahlo, 13 Temmuz 1954'te, akciğer ambolisinden öldü. Ancak arkasında bıraktığı son natüromortun adı onun ölümüne ne kadar uzak olduğunu gösteriyordu: "Yaşasın Yaşam."

Troçki'yle aşk yaşadı

Frida'nın evlilikleri sırasında çeşitli erkeklerle ilişkileri olmuştu. Bunlarda birisi de Sovyet devriminin önde gelen isimlerinden Lev Troçki'ydi.

Troçki, Rivera'nın Meksika Cumhurbaşkanı'ndan aldığı özel izinle 1937'de Meksika'ya gelmiş ve Frida'nın evine yerleşmişti. Aralarındaki ilişkiyi Troçki'nin eşinin fark etmesi üzerine Frida, Troçki'den ayrıldı. Troçki'ye düzenlenen suikastın ardından suikastçının ressam Siqueiros'un arkadaşı olması nedeniyle Frida da sorgulandı.

Aşk kurbanı mı

Frida'nın, hakkındaki efsanelerin birçoğunu kendisinin yarattığı söylenir. Çok çeşitli acılar çeken ve acıyı bir sanat biçimine dönüştüren Frida'nın tuvaleri başkaldırıyla duygusallığın karışımını yansıtıyordu.

Doktoru ve en yakın dostlarından biri olan Leo Eloesser, Frida'nın hayatı boyunca geçirdiği ağır ameliyatlardan birçoğunun aslında gereksiz olduğuna ve Frida'nın cerrahlarına aşık olmak gibi bir durumdan musdarip olduğuna karar vermişti.

46 röportaj: Sedef Kabaş

haber: esra melek yiğitsözlü

Televizyon haberciliği eğitimi alan Sedef Kabaş uzun yıllar her alanda toplumun önde gelen kişileriyle yaptığı söyleşileri ve sunduğu haberlerle televizyon dünyasının içinde yer aldı. Biz de son zamanlarda basınla, özellikle televizyon yayıncılığıyla ilgili sıkça duyduğumuz eleştirileri değerlendirmek istediğimizde Kabaş'ın kapısını çaldık ve sorduk: Basının görevi nedir, eğlence nerede biter, bilgilendirme nerede başlar?

Basının insanları hem eğlendirme hem de bilgilendirme görevi olduğunu vurgulayan Kabaş, "Günümüzde eğlence kısmı ağır basarken, bilgilendirme kısmı hafif kalmaya başladı. Var olan bilginin de eğlenceyle, magazinle harmanlanıp sunulduğu bir sektör halini aldı" sözleriyle basının bugün geldiği noktayı değerlendirdi.

Haberin olmazsa olmazları nedir?

Bilginin haber olabilmesi için doğru, ilginç ve önemli olması gerekir. Manipüle edilmiş bilgi haber değildir. Haber ekonomi, siyaset, toplum gibi kriterler göz önünde bulundurularak haber hazırlanmalı. Haberci iyi eğitim almalı. Mutlaka iletişim fakültesi mezunu olması gerekiyor. Sosyoloji, ekonomi, uluslararası ilişkiler mezunu da söz ettiğim kriterlere uyduğu sürece habercilik yapabilir. Habercilikte önemli kriterlerden biri tarafsızlık. Ancak bizi biz yapan dinimiz, milliyetimiz, cinsiyetimiz, yaşadığımız yer gibi sübjektif değer yargılarımıza da sahip çıkmalıyız. Önemli olan bunların etkisinde kalmadan haber yapmak. Habercilik yalnızca para kazanmak için yapılmaz, öyle düşünenler ticaret yapsın. Bir de haber yapmak sıkı bir hazırlık gerektirir. Bir habercinin hayat boyu hazırlık ve araştırma yapması şart.

Türkiye'deki haberciliği nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye'deki habercilikle CNN'deki haberciliği kıyasla-

açısından çok faydalı oldu. 1992'de Power FM'de çalışırken, 8 Aralık'ta bir doğum günü partisi yapmışlardı ve mumu söndürürken, "Bir gün Allah bana CNN'de çalışmayı nasip etsin" diye dua etmiştim. Hayalim gerçekleşti. CNN'e girmem de ikinci dönüm noktası oldu.

CNN'de ne gibi deneyimler edindiniz?

Türkiye'de yaşayan bir gazeteci olarak meselelere buradan bakıp değerlendirmek başka, dışarıdan daha nesnel ve eleştirel bir gözle bakıp değerlendirmek başka. Hayatı ve olayları doğru algılayabilmek için dünya vatandaşı olarak düşünmek gerek. Aldığım eğitim ve iki yıllık CNN deneyimim sayesinde bu nitelikleri edindim. 24 saat zamansız ve mekansız haber yapmanın ne demek olduğunu öğrendim. CNN'de bir şeyi en az üç kez kontrol etme politikası vardır. Bunlar bana önemli bir disiplin kazandırdı.

Size Türkiye'yle ilgili sorular geliyor muydu?

O zamanlar Türkiye'de Tansu Çiller başbakanı ve bununla ilgili çok haber yapmıştım. Aynı dönemde Pakistan'da da bir Müslüman kadının başbakan olması çok önemliydi. Çünkü onların gözünde bu çok farklı bir durumdu. İki Müslüman ülkede başbakanların kadın olması çok habere konu oldu. Bunu çok soruyorlardı. İnsanlar sonuçta haberci de olsa bazı şeyleri tam anlamıyla bilemeyebilir. Demek ki biz de İslamiyet'i ve ülkeyi yeterince tanıtamamışız. Bunun cehaleti ve önyargıyı doğurduğunu bizzat yaşadım.

İdeal bir haberci nasıl bir donanıma sahip olmalı?

Türkiye'de haber yapanlar genelde araştırmıyor, hazırlanmıyor. Bir röportajda haberci yüzeysel, çelişkili sorular soruyorsa ön hazırlık yapmadığı ortaya çıkıyor. Canlı yayında bu çok daha kolay anlaşılıyor. İşimiz çok yoğun olabilir, ama ön hazırlık en önemli aşama. Bir de

Haber mi, mizansen mi

mak haksızlık olur. Onlar 1950'li yıllardan beri televizyon kültürüyle yaşıyor, 1980'lerden beri 24 saat kesintisiz yayın yapıyorlar. Habercilik tecrübeleri var. Türkiye'deyse televizyon 1970'lerden itibaren izlenmeye başladı. Yalnızca TRT vardı, özel televizyonlar 1993'ten itibaren açıldı. Bizde habercilik deneme yanılma yoluyla öğrenildi. Örneğin bir uçak kazası haberi verileceği zaman, daha ölen ya da yaralananla ilgili bilgi gelmeden, arşivden bir uçak kazası haberinin görüntüleri kullanılıyordu. Bir dönem çok popüler olan "reality show" programlarında, insanların evlerine yaka paca giriliyordu. Bilgileri kontrol edilmeden, sansasyon yaratmak için verilen haber, haber değil, mizansendir. İnsanlara para karşılığı, intihar ediyormuş süsü verilip haber yapıldığını gördük. Ne yazık ki ülkemizde bunlara haber, bunları hazırlayanlara da haberci denildiğine tanık olduk. Eleştirel bir gözle bakıldığında, günümüzde de haberci diyebileceğimiz az sayıda kişi var. Ana haber kanallarında haber yok artık. Ana haber programları magazin programı niteliğinde. Bu açığı Sky Türk, CNN Türk, NTV gibi haber kanalları doldurmaya çalışıyor.

Kariyerinizde attığınız en önemli adım neydi?

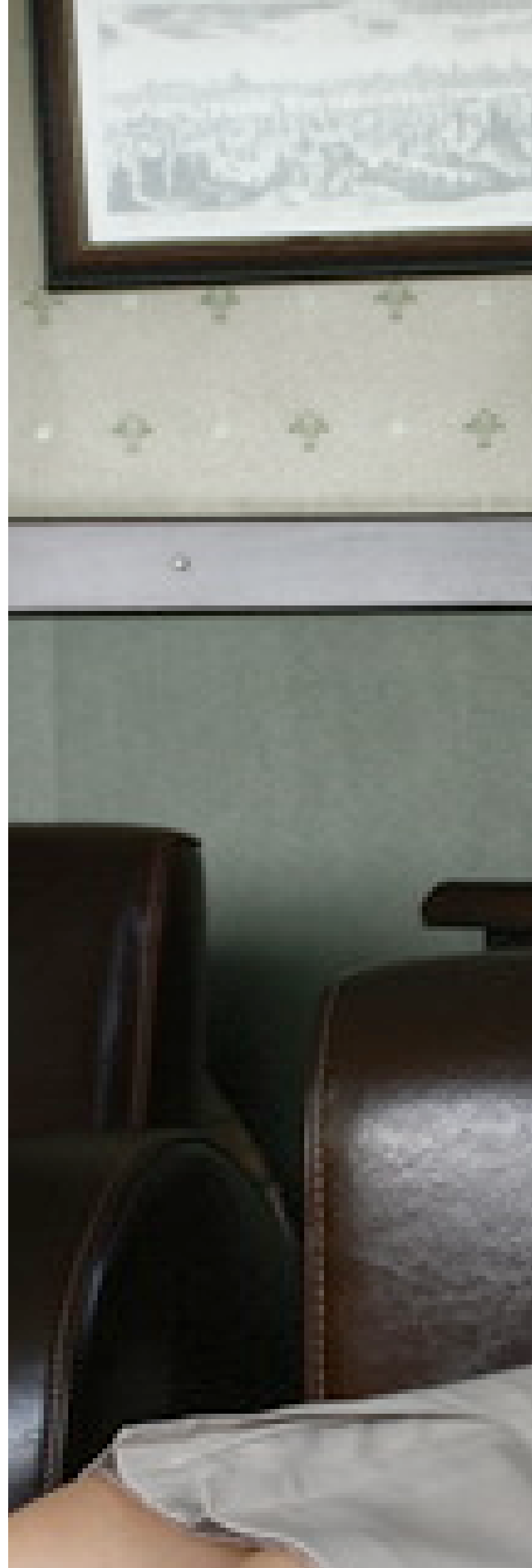
Kazandığım fulbright bursu hayatımda bir dönüm noktası oldu. Boston'da "televizyon haberciliği" eğitimi aldım. Aldığım eğitim, birçok habercinin gönlünden geçen CNN'in kapısını, ilk Türk gazeteci olarak açmam

son yıllarda popüler kültürün etkisiyle haberciler çok popüler kişilerle haber yapmayı istiyor. Salt popüler haber üzerinden işimizi yaparsak, işimizi eksik yapmış oluruz. Yeri geldiğinde çok önemli bir bilimsel araştırmaya imza atmış bir bilim adamıyla söyleşi yapabilmelisiniz. Hatta gündemde olmayan kişiler sizin söyleşinizden sonra gündeme gelebilir.

Programlarınızda konuk seçimi, sorular ve konularda öncelikleriniz nelerdi?

Tüm programlarımda saydığım kriterleri göz önünde bulurdum. Deneyimlerimi aktarabildiğimi düşünüyorum. Türkiye'de deneyimli insan çok az ve sektör bakır kaldığı için kendimi şanslı görüyorum. 26 yaşında, kendi programını hazırlayıp sunan, profesöründen iktisatçısına, yazarından sporcusuna pek çok kişiyi ağırlayıp sorular soran bir televizyon habercisi oldum.

Zaten röportaj konusunda uzmanlaşmak istiyordum. Zamanla birçok devlet adamına, büyük isimlere ulaşıldım. Bunu eğitimim ve işimi ciddiye almam sayesinde başardığımı düşünüyorum. Konuk seçerken haftanın 2-3 günü ünlü insan çağırıyorsam, haftanın diğer günleri daha az tanınmış insanları ağırlıyordum. Çünkü izleyicilerin o kişiler hakkında bilinmeyenleri öğrenmesi de önemli. Doğru soruları sormak da ayrı bir beceri. Program öncesinde mutlaka derinlemesine araştırma yapar, farklı konuları, tarafları bulmaya çalışırdım.

Televizyon kanallarının sayısının hızla artmasıyla çok sayıda haber programı ve haberci hayatımıza girdi. Sedef Kabaş habercilik eğitimi almış bir televizyoncu. Kabaş, “Bilgileri kontrol edilmeden, sansasyon yaratmak için verilen haber, haber değil, mizansendir” diyor.

Sedef Kabaş kimdir

NTV ve Olay TV’de “Portreler” adıyla 350 program hazırlayıp sundu. ATV’de “Dönence” adlı programla, gece haberlerinin hem editörlüğünü hem de sunuculuğunu yaptı. TV8’de “Sesli Düşünenler” programını hazırladı ve sundu. Sky Türk’te ana haber bültenini ve Türkiye’nin gündemini canlı yayın konukları ile tartıştığı “Haber Ötesi” programını hazırlayıp sundu. Kabaş’ın röportajlarının bir bölümünü içeren üç kitabı bulunuyor. Marmara Üniversitesi Gazetecilik Bölümü’nde doktora programına devam eden Kabaş, Boğaziçi, Bahçeşehir ve Kültür üniversitelerinde iletişim farklı uzmanlık alanlarında dersler veriyor.

Sana dün bir tepeden baktım

Türkiye, göz hizasından fanık olduğumuz güzelliklerinden sonra kuşbakışı manzaralarıyla, Alp Alper'in "1000 Feet'ten Türkiye" kitabında bizlere poz veriyor.

Türk Hava Yolları'nda uçuş uzmanı olan, aynı zamanda National Geographic dergisinde fotoğrafçı olarak görev alan Alp Alper'in Türkiye fotoğrafları, çok iyi bildiğimiz mekanları hiç görmediğimiz açılardan sunuyor. Tarihi ve doğal mirasıyla dünyanın önemli coğrafyalarından olan Türkiye'nin zenginliği "1000 Feet'ten Türkiye" kitabında ölümsüzleşiyor. 1000 feet, yaklaşık 304 metre. Çekimler esnasında Cessna tipi küçük uçaklardan helikoptere, delta kanattan balona, yamaç paraşütünden paramotor denilen pervaneli yamaç paraşütüne kadar altı tip hava aracıyla seyahat eden Alper, birçok kez hayati tehlike atlatmış. Fotoğrafların çekimi ve kitabın hazırlanma aşaması, içinde birçok tehlikeli ya da gülümseten hikayeyi barındıran ilginç bir süreç. Kitabın yayınlanması ise hazırlanmasından daha ilginç, hatta trajikomik!

Alper'in Türkiye'yi tanıtmak amacıyla hazırladığı kitabının yayınlanmasının ardından gerçekleştirilen kokteyilde, konuşmacıların; Yunanistan Turizm Bakanı Dimitris Avra-

mopolos, Yunanlı tarih uzmanı Akilas Milas, Yunanistan'ın ünlü bir kültür gazetecisi ve Alp Alper olduğunu söylemek bu konuda bir ipucu verecektir... "1000 Feet'ten Türkiye" kitabının ilk bir yıl boyunca yalnızca Yunanca basılması ve Türkiye'de yayınlanmaması da öykünün ilginç detaylarından biri. Fotoğrafların çekilmesinden kitabın yayınlanmasına kadar öykünün tüm detayları bu söyleşide yer alıyor.

Türkiye'yi havadan fotoğrafçılığa fikri nasıl oluştu?

THY'deki uçuş uzmanlığı görevim gereği kaptanlarla birlikte çalışıp onların uçuş rotalarını hazırlıyordum. Bu rotaların doğruluğunu kontrol etmek amacıyla, her ay belirli zamanlarda 30-40 saat uçuyordum. Bu uçuşlar sırasında Türkiye'yi havadan ve kokpitten görme şansım oldu. Kokpitten görmek pek çok detayı fark edebilmenize olanak tanıyor. Bu beni bir fotoğrafçı olarak geliştirdi. Türkiye'yi havadan fotoğrafçılığa projesinden önce de fotoğraflar çekiyordum ve gezi dergilerinde yayınlanıyordu. Ancak bunun benden önceki ustaların tekrarı olmanın ötesine geçmediğini fark

50 fotoğraf: Alp Alper

“Bu yıl olmasa bile gelecek yıl mutlaka sponsor buluruz, diye umut ettim. Ancak bir türlü bulamayınca gerçeğe yüz yüze geldim. Önümde iki seçenek vardı. Projeyi bırakmak ya da inat edip her şeye rağmen sürdürmek...”

ettim. Türkiye'deki hava fotoğrafçıları araştırdığımda Hakan Öge ve Orhan Durgut dışında bir isme rastlamadım. Geniş kapsamlı bir çalışmanın daha önce Türkiye'de yapılmamış olduğunu gördüm. 1999'da projeyi bir taslak haline getirerek arkeolog, uçuş uzmanı, fotoğrafçı, ressam gibi farklı mesleklerden birçok arkadaşım ile paylaştım. Türkiye haritasını bölge bölge ayırdık ve proje için gruplar oluşturduk. Ancak tam o yıl büyük deprem gerçekleşti ve büyük yıkım yaşandı. Bu yıkım, ne kadar doğru bir iş yaptığımızı, ancak süremizin ne kadar kısıtlı olduğunu gösterdi. Hiç yapılmayan, ihtiyaç duyulan bir projeydi ve çok kolay biçimde sponsor bulacağımızı düşünüyorduk. Ne yazık ki başta bulduğumuz birkaç sponsor adayı bile fikir değiştirdi, proje tek başıma üstüme kaldı. Türkiye projeler çöplüğü. Kaynak bulamadığı için çöpe atılan çok güzel projeler var. “Bunlardan biri olmayacağız” diye inat ettim. Arkadaşlarım da destek oldular ve uçuşlar sırasında hem alt hem üst ekipler oluşturduk. Bir ekip karadan giderken diğer ekip havadan uçarak ilerledi. Çalışmalarımız bu şekilde beş yıldan fazla sürdü. Ne yazık ki hiç sponsor bulamadık.

Projenin finansmanını nasıl sağladınız?

Filmin en dramatik noktası bu. Bu yıl olmasa bile gelecek yıl mutlaka sponsor buluruz, diye umut ettim. Ancak bir türlü bulamayınca gerçeğe yüz yüze geldim. Önümde iki seçenek vardı. Projeyi bırakmak ya da inat

edip her şeye rağmen sürdürmek... Projeye başlarken anneme bitireceğime dair söz vermiştim, projenin başında annemi kaybettim. “İnandığın işin sonuna kadar git” derdi, bu güçle sonuna kadar gittim. Kooperatifte bir evim vardı, onu sattım. Kaynak yine de tükenince arabamı sattım. Sonuç itibarıyla bitirene kadar elde avuçta ne varsa sattım. En büyük avantajım çalışmada bana destek olan arkadaşlarımdan işi gönüllü yapmalarındı. Yemek, ulaşım, konaklama gibi temel masraflarını karşıladım. Buna rağmen projenin toplam bedeli yaklaşık 150 bin Dolar oldu.

İnanmanın, başarmak için önemli bir unsur olduğunu görüyoruz.

İşe inanmayıp bıraksaydık diğer insanlardan hiçbir farkımız kalmayacaktı. Bu proje benim rüyamdı ve gerçeğe dönüştürdüm. Eğer yarım bıraksaydım bir başkası gerçeğe dönüştürebilirdi ve gerçeğe dönüşen onun hayali olurdu. Projenin bitiminde Coşkun Aral “Bu benim rüyamdı, sen gerçekleştirmişsin, helal olsun” dedi. Bu söz bana büyük gurur veriyor. Ben, onun gibi bir belgeselci olmaya çalışırken onun rüyasını gerçekleştirebilmiş olduğum için gurur duyuyorum. Konuştuğumuzda geleceğe dair benzer projeler üzerine yoğunlaştığımızı gördük. Bizler bu ülkenin Don Kişot'larıyız. Yeldeğirmenlerine doğru hep gideceğiz. Dağın arkasında neler olduğunu hep merak edeceğiz. Zaten Don Kişot'lar da olmasa hiçbir şey ortaya konmayacak. Beş

Flamingolar/Tuz Gölü

yılı aşkın sürede 12 bin kare çektim ve aralarından kitap için 220 fotoğraf seçtim. Çekilmeyi bekleyen 12 bin kare daha var. Bu yüzden destekler çok önemli.

Kitabın Yunanistan'da basılmasının öyküsü nedir?

1999'un sonunda THY tarafından Atina İstasyon Şefliği teklif edildi. Görevim gereği Atina'ya gittim. Atina'da THY'nin temsilcisi olarak görev almak bana Türkiye'yi dışarıdan daha iyi değerlendirme fırsatı sundu. Projeyi sürdürmeye ve sponsor aramaya devam ettiğim dönemde hiç beklemediğim bir anda İstanbullu bir Rum olan tarih uzmanı Akilas Milas, çalıştığı yayinevine hazırladığım projeden söz etti. Yayinevinin sahibi evime kadar geldi ve projeyi yayınlamak istediklerini söyledi. Bir Türk fotoğrafçısının, Türkiye'yi havadan görüntüleme projesine eve kadar gelip sahip çıktılar. Yunanistan Turizm Bakanı Dimitris Avramopoulos, kitap henüz taslak aşamasındayken bizi makamına davet etti. Bakan kitaptan çok etkilendi ve "Ne destek istiyorsanız vermeye hazırız" dedi. Kitaba bir giriş yazısı yazmasını istediğimizde "Beni onore ediyorsunuz" dedi ve gerçekten de yazdı. Yayıncımız işi abartarak "Kitabın tanıtımına gelip konuşma yapar mısınız?" dedi. "Tabii seve seve gelirim" dedi ve yanında yalnızca bir korumayla gerçekten geldi. O gün Türkiye'yi tanıtan kitap için konuşma yapan dört kişiydik. Yunanistan'ın ünlü bir kültür gazetecisi, Yunanistan Turizm Bakanı Dimitris Avramopoulos, tarihçi Akilas Milas ve ben.

Yunanistan'ın ilgisinin nedeni nedir?

İki ülke arasındaki anlayış farkından kaynaklanıyor. Yunanistan kültüre, değerlere sahip çıkılması gerektiğini biliyor. Baraj, cami, kilise gibi birçok eser yapabilirsiniz, ancak bunların hepsinin bir ömrü var. Kitap ise bu eserlere ölümsüzlüğü getiriyor. Tarihi eseri, gölü, krateri çekmediğinizde bir süre sonra doğal afet ya da diğer

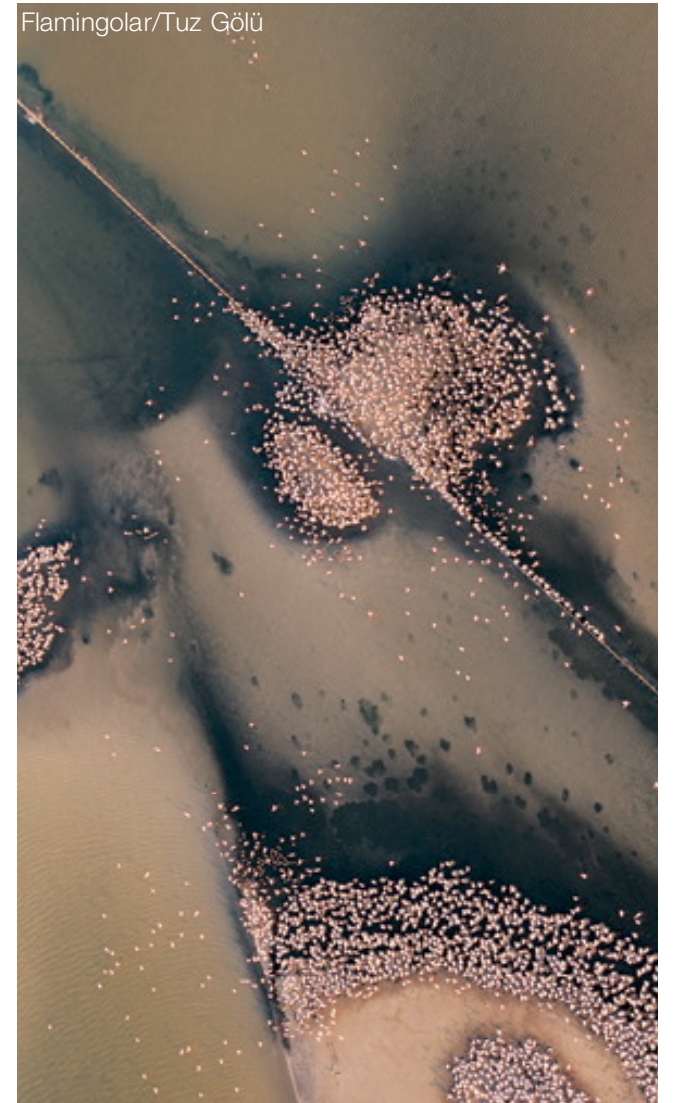
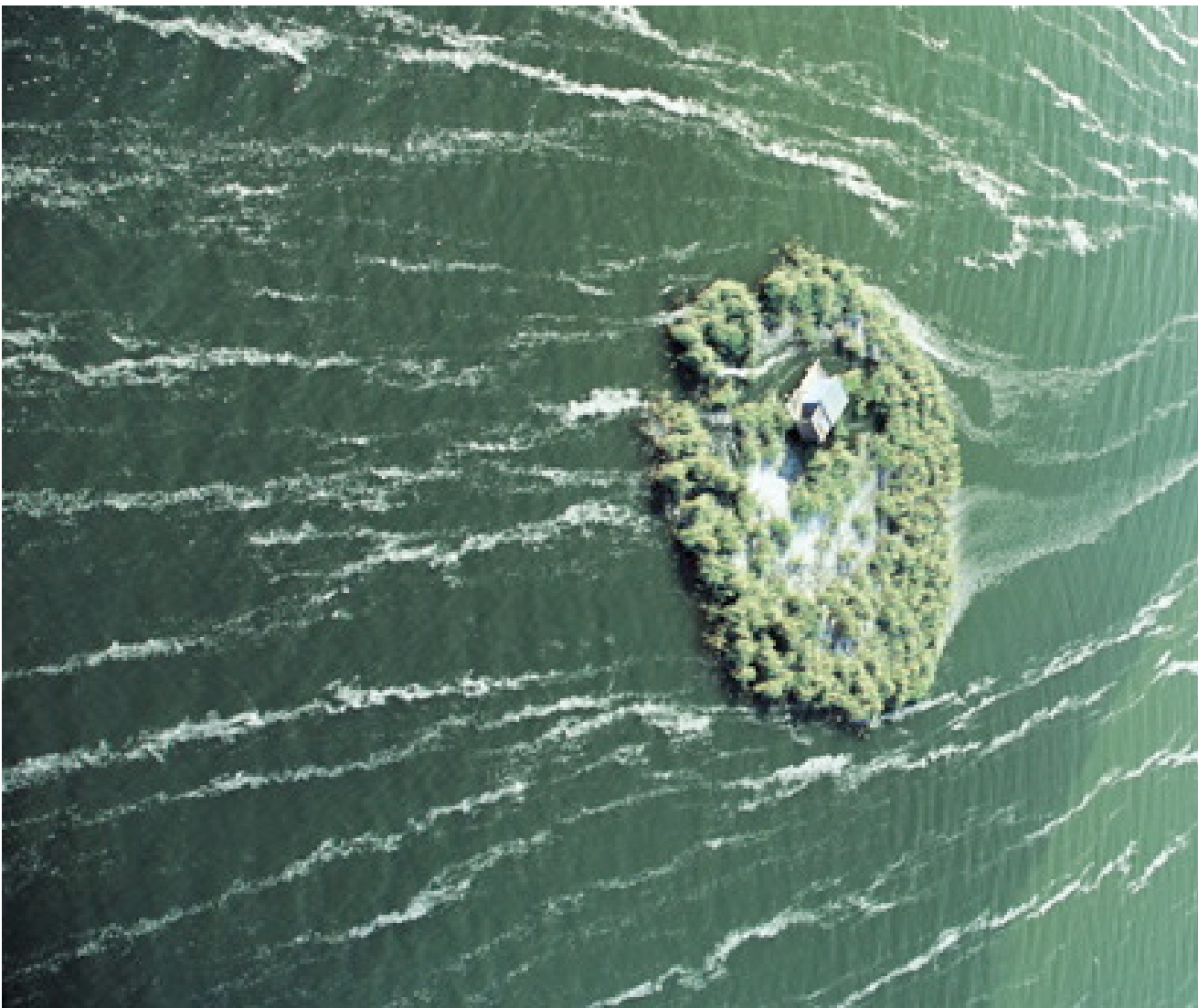
faktörlerden yok olma ihtimali bulunuyor. Belgesel amaçlı fotoğrafladığınızda ise koruma altına almış oluyorsunuz. Kitap gelecek nesillere bırakabileceğiniz en büyük değer. Yunanlılar bunu çok iyi biliyor. Yunanistan'da hediye olarak en fazla satılan obje kitap. 70 milyon nüfusa sahip Türkiye'de National Geographic'in 60 bin abonesi varsa, 12 milyonluk Yunanistan'da seksen bin abone var. Bunu oranladığınızda Türkiye'deki abone sayısının yaklaşık 500 bin olması gerekiyor. Kitap, 2005'in Aralık ayında ilk olarak Yunanistan'da ve Yunanca çıktı. Yaklaşık bir yıl sonra 2006'nın Kasım'ında ise Türkiye'de piyasaya sunuldu. Türkiye'de ne yazık ki hala umduğum yerlerden umduğum desteği göremiyorum.

Bu tür bir çalışmayı farklı ülkeler için de gerçekleştirmeyi düşünüyor musunuz?

Yunanistan için böyle bir çalışma Yunanlı bir fotoğrafçı tarafından gerçekleştirilmiş. Bunu seri hale dönüştürme fikri ortaya çıktı. Akdeniz kıyısında yer alan Mısır, Tunus, Cezayir, Fas, İtalya gibi kıyı ülkelerinden bir Akdeniz serisi yapmayı düşündük. Türkiye'ye dönmem birtakım dengelerin değişmesine, projenin şu an için rafa kalkmasına neden oldu. Yunan fotoğrafçıyla Suriye'yi fotoğraflamayı da düşündük. Suriye kültürünün temelinde yatan Bizans Uygarlığı'nın izlerini ve Mezopotamya'ya doğru Büyük İskender'in bıraktığı izleri takip edecektik. Ancak Irak'taki olaylar bu projeyi de rafa kaldırmamıza neden oldu. Şu an için kendi adıma Türkiye kitabının yeni versiyonunu hazırlıyorum.

Şu anki kitaptan farkı ne olacak?

Şu anki kitap Yunanistan'da basılıyor ve Türkiye'ye ithal olarak geliyor. Yeni kitap 345 sayfa olarak hazırlanacak ve fotoğrafların yüzde 30'u değiştirilecek. Yeni bir tasarım yapılacak. Bu kez tüm çalışmalar Türkler ta-

52 fotoğraf: Alp Alper

Meke Gölü/Konya

Alp Alper

rafından gerçekleştirilecek. Daha öncesinde kitapta görev alan tek Türk bendim.

Projenin gerçekleştirilme aşamasında ne tür zorluklar yaşadınız?

En çok Doğu Anadolu Bölgesi'nin fotoğraflanmasında zorluk yaşadık. Doğudaki hava limanlarına girebilmek için özel izin almak gerekiyor. Tüm detayları bildirmemiz gerekiyor. İzinler için bir yıl kadar uğraştık. İzinleri aldıktan sonra o havaalanlarında yakıt olmadığını öğrendik. O bölgede daha önce çalışmış olan ve ilaçlama yapan bir gruptan destek istedik. Bize alternatif bir yol sundular. Alttan kendi yakıt ekibimizi oluşturduk. İki tane arkası kasalı büyük araç kiraladık ve üç ekip oluşturduk. İki ekip araçla karadan bizi takip etti. Biz de havadan uçuşları gerçekleştirdik. İki ekibin arkasına toplam sekiz tane büyük yakıt varili yükledik. Onlar bizden önce yola çıkıyor, biz uçarak onları takip ediyorduk. Adana'dan Kars'a bu şekilde gittik. Uçuşumuzu yapıp iniyor, otele gidiyorduk. Teknisyen arkadaşımız ve diğer ekip yakıtı yüklüyor, uçağı hazırlıyordu. Sabah tekrar uçuyorduk. Doğuda insanları ikna etmek de çok zordu. İnsanlar, bu kadar zahmetin yalnızca fotoğraf çekmek için olmadığını düşünüyor. Defalarca anlattığımız halde "Esas amacınız ne?" diye soruyorlardı. Bu bakış açısı nedeniyle de pek çok zorluk çıkarıldı. Ayrıca Van'da, 08.10'da havaalanına vardık, iniş yapacağız, kuleyle iletişim kuramadık. Kule

cevap vermiyor. Meydanın üstünde tur atmaya başladık. 08.30'dan sonra kule cevap verdi. Meğer kule 8.30'da açılıyormuş! Sanki dükkan açıyoruz! Ölümden döndüğümüz anlar da oldu.

Neler yaşadınız?

Mardin Midyat üzerinde, yakıt tanklarındaki bir tıkanıklık nedeniyle yaklaşık 22 saniye uçağımızın motoru durdu. Pilot ordudan deneyimli bir yüzbaşıydı ve tecrübesi sayesinde burun aşağı düşen uçağı, yaklaşık 200 metre kala son saniyede havalandırmayı başardı. Tabii o gün moralimiz çok bozuldu. Doğu Anadolu projenin son aşamasıydı. Bu nedenle çakılma anında aklıma gelen tek şey "Proje ne olacak, kim sürdürecektir?" oldu. Çekimleri, ışığın en iyi olduğu saatlerde güneş doğmadan önce ve batarken 17.00 sonrasında gerçekleştiriyorduk. 09.00-17.00 arası mesainin olduğu Batman havalanından bu nedenle iniş ve kalkış izni alamadık. Alternatif olarak ilaçlama için kullanılan civardaki toprak pistleri önerdiler. Toprak piste indik ve uçağı sabaha kadar oradaki çobana teslim ettik. Orada sistem böyle işliyor. Sabah kalkış yapacağımız sırada pilot pistin sonundaki elektrik tellerine varmadan kalkış yapmaya odaklandığından yan rüzgarı hesaplamayı unuttu. Maksimum hızla ulaştığımızda rüzgarın etkisiyle yana doğru savrulduk ve tarlaların içerisinde 50 metre kadar sürüklendik. Yakıt tankları delindi, ancak alev almadı. Küçük bir kıvılcım uçağın alev topuna dönmesine neden olabilirdi.

Eğlenceli bir anınız olmadı mı?

Ölüdeniz'in arka tarafındaki antik bir Yunan şehri ararken kullandığımız deltakanadın yakıtı bitti ve geri dönmemiz imkansızdı. Karayoluna iniş yapmak zorunda kaldık. Delta kanat normal benzinle çalışır. Yol kenarında bir benzinci vardı ve süzülerek benzinciye girdik. Tabii bizi havadan benzinliğe doğru gelirken gören

benzincinin yüzünü görmenizi isterdim. "Hayatımda ilk defa uçarak gelen bir araca yakıt veriyorum" dedi. Yaşlı benzincinin şaşkın suratını hatırladıkça hala gülerim. Ölüm tehlikesinin yanında böyle komik anlar da var.

En beğendiğiniz kare hangisi oldu?

"Annemi mi daha çok seversin, babanı mı?" gibi zor bir soru. Çektiğim her fotoğrafın benim için farklı bir anlamı var. Ancak özellikle anısı olan fotoğraflar benim için daha önemli. Bu nedenle Doğu Anadolu fotoğrafları bence daha değerli. Özellikle bir kare ayırmak zor. Ama Atatürk Barajı'ndaki o kesitin, devasa kütleli yapının etkilemesi mümkün değil. Gerçekten mükemmel bir yapıydı. Etrafında tek bir ağaç bile olmayan deniz büyüklüğünde bir kütle idi. Çok büyük bir dramı ve çelişkiyi de içinde barındırıyor. Bölgesel olarak beni en çok etkileyen Atatürk Barajı oldu. Ama pek çok güzel fotoğraf var. Sümele Manastırı, Van'daki Akdamar Kilisesi, antik Yunan şehirleri gibi birbirinden etkileyici ve güzel kareler var.

Yeni projeler neler?

Sponsor bulunca yapmayı düşündüğüm üç proje var. Frigler, İç Anadolu Bölgesi'ndeki tüm tarihi ve doğal güzellikler, üçüncü proje olarak da Karadeniz'de saklı kalmış kiliseler. Karadeniz'de yok olmaya yüz tutmuş ve yıkılması için herkesin elinden geleni yaptığı değerlerimiz bunlar. 18. yüzyılda terk edildikten sonra oradaki köylülerin hiç umursamadığı ve hayvan ahır olarak kullandığı değerlerimiz. Bu çalışmaya geçen yıl başladık, bu yılın sonunda biteceğini tahmin ediyorum. National Geographic'te de yayınlanacak. Çocuklarımız, bizim gördüğümüz gibi burada zamanında kilise varmış diyerek iki taş görmek zorunda kalmaları istiyorum. Kitap, tarihi ve doğal mirasa sahip çıkılmasını sağlamayı amaçlıyor. Eğer sahip çıkılmasında en küçük bir etkisi olursa benim için gerçek mutluluk bu olacak.

54 yaşam rehberi

yazı temel karataş

Kaynaklar: İstanbul Tulumbacıları, Reşad Ekrem Koçu,
Doğan Kitap, İstanbul: 2005 ve www.ibb.gov.tr

Karada aslan, denizde kaplan; var mı bize yan bakan

Türkiye'de itfaiyeciliğin gelişimi

1560 Kanuni'nin yangın fermanı

1572 2. Selim'in yangın fermanı

1579 3. Murat'ın yangın fermanı

1714 Tulumba taşıyan ilk yangıncı ekip kuruldu

1726 Tulumbacı Ocağı kaldırıldı

1828 "Yangıncı Taburları" oluşturuldu

1874 Modern askeri itfaiye kuruldu

1923 Belediye itfaiyeleri dönemi başladı

Sanma baklava börek

Yalınayak civelek

Tulumbacı olmaya

Yürek lazımdır yürek

(Ali Çamiç Ağa'nın manzumesinden)

Küçük Kıyamet denilen 1509 İstanbul depremiyle yerle bir olan taştan evlerin büyük çoğunluğu ahşaptan yapılmaya başlandı. Deprem geçmişti ama şimdi yeni bir tehdit vardı kapıda: Yangın! Bu zamandan sonra da İstanbul adeta bir yangınlar şehri oldu. Yangınlar genellikle, birçok yanıcı maddenin gemilere yüklendiği ya da indirildiği iskeleleriyle ünlü Cibali'de başlardı. Rüzgârın yönü de, yangının yayılacağı semtleri belirliyordu. Unkapanı, Fatih, Aksaray yönünde ya da Kapalıçarşı'yı da yakarak Sultanahmet'e doğru ilerleyen yangın, hızlı ve kolay yayılırken, güzelim Osmanlı mahalleleri, alevlerin ardından şehirden siliniyordu.

Ateş var olduğundan bu yana onu kontrol altına alma mücadelesi de hep var olmuştur. Cihan imparatorluğunda alevlere teslim olunacak değil ya... 3. Murat'ın fermanı gecikmedi. 1579 yılında İstanbul kadısına hitaben yazılan bir fermanla, ahalinin evlerinin çatısında, ulaşabilecekleri uzunlukta bir merdiven ve içi su dolu bir fiç bulundurulması ferman edildi. Şehirde çıkan yangınları söndürmek amacıyla kurulan ilk örgüt de "Yeniçeri Tulumbacı Ocağı" oldu. Mahalleler, "Bostancı Tulumbacıbaşı" liderliğinde "Bostancı Tulumbacılar Ocağı" nı oluşturdu. "Bostancı Tulumbacıbaşı Ağası" ise en üstteydi. İşleri zaten belliydi: Bölgedeki yalı, saray, köşk ve sahil şeridinin güvenliğini sağlamak ve yangınları söndürmek...

En önde giderlerdi

Tulumbacılar, şehrin yüksek yerlerinde inşa edilen yangın kulelerindeki gözcüleri aracılığıyla yangınları haber alırlar; başta ağaları, omuzlarında su tulumbaları ve yangın söndürme aletleriyle yangın yerine koşarlardı. Yangına koşar adım gidildiğinden neferlerin yorulması ve gidiş hızının azalmaması için uygun yerlerde takım değiştirilirdi. Her semtin tulumbacıları, kendi ekibinin daha faydalı olması, daha önce varıp hizmet ver-

mesi ulaşması için yarışır, zamanın olanakları ölçüsünde yangını söndürmeye çalışırdı. Yangın yerine koşan tulumbacılar yaptıkları hizmete göre fenerci, borucu, kökenci ve hortumcu gibi isimler verilirdi. Tulumbayı yangın yerlerine sırtlarında koşar adım taşıyanlara ise uşak denirdi. Fenerci, tulumba takımının ağası ve yol göstericisiydi, ona yangına en önde gitmek düşerdi. Tulumbacılar her an hazırlıktı. Kendilerine özgü kıyafetleri, kabadayı tavırları ile halk arasında özel bir figür halini almışlardı. Kullandıkları deyimler ve sözcüklerle de başka bir jargon oluşturmuşlardı. Manilerini, naralarını bilmeyen yoktu: Heyyyy heyyyt! / Ateşi kaçırın / Yangında yaman / Domatese bıçak salan / Edirnekapulular hey!

Son tulumbacı

1826 yılında yeniçeriliğin kaldırılmasından sonra mahalle tulumbacılığı oluştu. 1872 yılında Askeri İtfaiye Teşkilatı ve 1923 yılında günümüzdeki Cumhuriyet İtfaiyesi kuruldu. Çağdaş anlamda itfaiyeciliğin teşkilat olarak hayatımıza girmesine paralel motorlu araçların da devreye sokulması, artık bizler için tulumbacıların birer eski zaman figürü olarak hatırlanması sonucunu doğurdu.

Son tulumbacı, yaklaşık 20 yıl önce kalp krizinden ölen, Fethiye-Fatih Tulumbacı Ocağı'ndan Kemal Güleçin'di. Günümüz modern tulumbacıları olan itfaiye teşkilatı onu Balat'ta Saffet'in Kahvesi'nde pişpirik oynarken aşka gelip attığı tulumbacı naralarıyla hatırlıyor: "Yaman gelir, yaman gideriz, Fethiyeli aslan tulumbacılarz hey!" Aradan yüzyıllar geçmesine karşın bu "efsane" tulumbacılar Türk edebiyatındaki yerlerini de hala koruyorlar. Peyami Safa öyküleriyle, Ahmet Rasim makaleleriyle, Sermet Muhtar Alus "Onikiler" romanıyla, Reşad Ekrem Koçu incelemeleriyle tulumbacıları birbirinden ilginç yönleriyle günümüze getiriyor, geleceğe taşıyor.

Alevlerle birlikte cesur naralar yükselirdi sokaklarda: Yaman gelir yaman gideriz! Şehri İstanbul'u yangınlardan koruyan tulumbacıların sesiydi bu. Yerini modern zaman itfaiyelerine bırakan İstanbul tulumbacıları artık tarihte bir figür. Karada aslan, denizde kaplan, var mı bize yan bakan!

Yeniçeri Tulumbacıları dönemi yangınları

- 1729 Balatkapı dışında çıktı. İstanbul'un sekizde biri kül oldu.
- 1741 Ayasofya yangını: 200 dükkan yandı.
- 1746 Fener yangını: 800 ev yandı.
- 1746 Samatya yangını: 200 ev yandı.
- 1750 Üsküdar yangını: 100'den fazla ev yandı.
- 1750 Kapalıçarşı yangını: Çok maddi zarar verdi.
- 1752 Langa-Aksaray yangını: 500 dükkan, 1500 ev yandı.
- 1756 Cibali yangını: 2 bin 660 bina yandı.
- 1782 Haliç kıyısından Karagümrük'e kadar 7 bin bina yandı.

Ve Levi's blue jean'i yarattı

Levi's Türkiye Genel Müdürü Sibel Üney, yaklaşık 100 milyon Dolar'lık ihracat hacminden sorumlu. Bizler Levi's'i bir kot pantolon olarak tanımlayabiliriz. Üney'in Levi's tarifi farklı; "İnovasyon, orijinallik bizim değerlerimizin ayrılmaz parçası. Blue jean'i biz yarattık."

Levi's 4,5 milyar Dolar büyüklüğe sahip, 110 ülkede faaliyet gösteren, 150 yaşında bir aile şirketi. Aynı zamanda en yaygın hazır giyim üreticisi. Levi's'in Ortadoğu, Kuzey Afrika ve Avrupa'ya üretim yapan merkezi Türkiye. 900 kişinin çalıştığı Çorlu'daki fabrikanın, yılda 3 milyonun üzerinde blue jean üretim kapasitesi var. Üretimin yüzde 30'u 19 ülkenin dahil olduğu iç pazara, yüzde 70'i ise Avrupa'ya sunuluyor.

Sibel Üney, Levi's Türkiye Genel Müdürü. Levi's'in yaklaşık 100 milyon Dolar'lık ihracat hacminden sorumlu. Üney, Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümü'nden mezun olduktan sonra 1992'de iş hayatına atılır. Yöneticilik ve genel müdürlük hedefine satış ve pazarlamada deneyim edinerek ulaşacağını düşünen Üney, sırasıyla Pepsi Cola, Fritolay, Johnson&Johnson'da çalışır. Şirket satışlarını artırmasıyla dikkat çeker ve beklediği teklif 2001'de, Üney henüz 32 yaşındayken Levi's'tan gelir. Üney, Levi's Türkiye genel müdürü olarak göreve geldikten üç yıl sonra hedeflerinden biri olan Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgelerinin sorumluluğunu da alır.

Üney, Levi's'i hem çalışanlarının sağlığına hem de çevreye duyarlılığı açısından dünyaya standartlarını oluşturmuş bir firma olarak tanımlıyor. "Çalışılan yerin iyileştirilmesi konusunda dünyada öncü çalışmalarımız var" diyor. Krizler, rekabet, Çin tehdidi gibi konulardaysa Levi's'a güveniyor ve ekliyor: "İnovasyon, orijinallik bizim değerlerimizin ayrılmaz bir parçası. Blue jean'i biz yarattık. İnovasyon ruhumuzda var, doğuştan yaratıcıyız. Orijinal olmayan hiçbir şey koleksiyonlarımızda olamaz."

Eskiden blue jean dendiğinde herkesin aklına Levi's gelirdi. Rakipler sayılmayacak kadar çok. Bugün nasıl bir rekabet ortamındasınız?

Pazarı değişik yaş grupları ve cinsiyetlere göre segmente ediyoruz. Pazar lideri kimdir diye bakmıyoruz. Çünkü her yaş grubunda pazarda tek olma isteğimiz yok. Gençler zaten babalarıyla aynı markayı giymiyor. Pazara 14-19, 19-25, 25-35 ve 35 üstü olarak bakıyoruz. Ardından pazarı fiyatlarına göre segmente ediyoruz. Pazar bölünmüş durumda. Bunun da normal olduğunu düşünüyorum. Bir blue jean üretmek uzay teknolojisi gerektirmiyor. Ancak blue jean'i nasıl ürettiğiniz maliyetleri etkiliyor. Her marka rakibimiz değil. Biz 14-19 ve 19-25 yaşa hitap eden bir markayız. Pazarda ciddi bir rekabet var ama üç değişik firmanın yaptığı pazar araştırmasına göre biz pazar lideriyiz. Kalitemiz ve yüksek standartlarımızla rekabetten sıyrılıyoruz.

Rekabette çevre ve beraberinde getirdiği duyarlılıklar ön planda. Sizin öncelikleriniz neler?

Levi's hem çalışanlarının sağlığına hem de çevreye duyarlılığı açısından dünya standartlarını oluşturmuş bir firma. Çalışılan yerin iyileştirilmesi konusunda dünyada öncü çalışmalarımız var. Örneğin fabrikalarımızın arıtma tesisinden çıkan suyun içilebilir özellikte olması gerekiyor. Üretim yaptırdığımız tesislerin de aynı özellikte olması şart. 15 yıl önce başlattığımız bu uygulama sektördeki diğer firmalara örnek oldu. Bu uygulamanın dünyayı daha iyi bir yer haline getirdiğini düşünüyorum. 1990'larda çalışanlar güneş ışığından daha fazla yararlansın diye cuma günleri öğleden sonraları

dünya çapındaki tüm şirketlerde tatil yapılmaya karar verildi. 1990'ların başında AIDS'in dünyada yayılmasını engellemek için çalışmalar yapıldı. Mağazalarımızda 10 bin çeşit ürün görüyorsunuz. Standartlarımızı korumak, çevre ve çalışan sorumluluğu çok önemli. Önceliklerimizden biri eko jeans üretmemiz. Kumaşı yüzde 100 pamuk, düğmesi hindistan cevizinden, astarından ipliğine kadar çevreye duyarlı pantolonlar üretiyoruz. Levi's'in dünyayı daha iyi bir yer haline getirmeye çalıştığına, çalışanlarına değer verdiğiğine, tüketicilerine karşı sorumlu olduğuna tüm kalbimle inanıyorum. Dünya bizimle daha güzel.

İnovasyon şirketlerin kurtuluşu olarak görülüyor. Levi's temel değerlerinden biri orijinallik. Levi's ve inovasyon bir araya gelince ortaya ne çıkıyor?

İnovasyon, orijinallik bizim değerlerimizin ayrılmaz bir parçası. Blue jean'i biz yarattık. İnovasyon ruhumuzda var, doğuştan yaratıcıyız. Orijinal olmayan hiçbir şey koleksiyonlarımızda olamaz. Blue jean'de devrim yapan 501'i biz icat ettik. 1986'da Dockers'ı lanse ederek blue jean ile takım elbise arasındaki boşluğu da doldurduk. Şimdi "engineered jeans" yapmaya başladık. 501'i bilgisayarda parçalara ayırıyoruz. Vücut hareketlerini düşünerek tasarlıyoruz. Hareket özgürlüğünü 21. yüzyılın giysi mühendisliği ile birleştiriyoruz. Her zaman orijinal, yenilikçi ve özgün olmak için çalıştık. Bundan sonra da bu hedefle ilerleyeceğiz.

Satış yapısı açısından gıda ve hazır giyim sektörleri ne kadar farklı?

Satışın yapısı açısından hazır giyim ile perakende ve hızlı gıda tüketim malları o kadar farklı değil. Levi's Türkiye olarak toptan satış yapıyor, bayi kanalıyla tüketicimize ulaşıyoruz. Yalnızca Beyoğlu'ndaki mağazamız bizim. Satış yapısı, müşteri yönetimi, key account, tüketici ya da marka yönetimi açısından gıdada da hazır giyimde de benzer tecrübeleri kullanabiliyorsunuz. Tabii ki ürünler farklı. Gıdada raf ömrünü yönetmek en büyük sorunlardan biri. Levi's'a girdiğimde pantolonlar bozulmaz diye seviniyordum. Hiç de öyle olmadığını gördüm. Mağazalarımızda gördüğünüz tişörtün raf ömrü yalnızca üç ay. Çünkü modası geçiyor. O nedenle en zor raf ömrü yönetimlerinden biri hazır giyimdir. Üstelik geçmiş verisi de yoktur. Gelecek verisi de son derece azdır.

Levi's'in Türkiye'deki yapılanması ve işleyişi nasıl?

Türkiye'de Levi's Türkiye ve Levi's Serbest Bölge şirketlerimiz var. Üretimleri yalnızca kendi fabrikamızda yaptırıyoruz. Çorlu'daki fabrikamızda blue jean üretiyoruz. Diğer fabrikalarımızda üst grup üretiyoruz. Çorlu'daki fabrikamız dışında Türkiye'deki çok yetkin, üretim standartları yüksek üreticilere de üretim yaptırıyoruz. Üretimlerin bir bölümünü serbest bölge şirketi üzerinden ihraç ediyoruz, bir bölümünü 19 ülkenin yer aldığı iç pazarda kullanıyoruz. Yaklaşık 100 milyon Dolar ihracatımız var. Bu da bizi Türkiye'nin sayılı ihracatçıları arasına sokuyor.

Üretim yaptıracağınız firmaları nasıl belirliyorsunuz?

Bu konuda kararımız tamamen stratejiktir. Tüketiciye ne kadar hızlı ulaşmak istediğimiz önemli. Üretim yaptıracağımız firmalarda öncelikle kalite arıyoruz. 15 yıl önce üreticilerle nasıl çalışılacağına standartlarını da dünyada ilk bizim firmamız belirledi. Levi's'in kriterlerine uyan firmalarla çalışıyoruz.

Levi's Türkiye'de tasarım ekibi var mı?

Ürünlerin tasarımının yüzde 70'i Brüksel'deki merkezden geliyor. Yüzde 30'unun tasarımı burada yapılıyor. Tasarımcımız Tanju Öcalan tişört, pantolon tasarımlarını yapıyor. Dockers erkeğin tasarımının yüzde 30'unu, Dockers kadının tasarımının hepsini biz yapıyoruz. 10 kişilik tasarım ekibimiz var. Onlar marka direktörlerine bağlı. Tasarım trendlerini de takip ederek Levi's'in özgün tasarımlarını yapıyorlar.

Başarıydım seçildim

Sizce Levi's neden sizin kadar genç birini genel müdür olarak seçti?

Levi's satış kökenli bir kadın genel müdür arıyordu. Piyasada istedikleri özellikte birkaç kişi vardı. Bunlardan biri olduğum için Belçika'ya iş görüşmesine çağırıldım. Beni neden tercih ettiklerini sordum. Çok başarılı bir kariyerimin olması, üç değişik FMCG (Fast Moving Consumer Goods- Hızlı Tüketim Malları) şirketinde çalışmış olmam ve yöneticilik yaptığım sürece satış performansını ikiye, üçe katlamamın etkili olduğunu söylediler. Ayrıca belirli bir liderlik vizyonu aradıklarını düşünüyorum. Bu başarımda çokuluslu şirketlerde çalışmam ve işe satıştan başlamam etkili oldu.

Genç yaşta tepe yönetici olmak size nasıl bir sorumluluk yükledi?

Genel müdür olmadan önce 70 milyon Dolar'lık satış yapan 800 kişilik ekibin başındaydım. Satış müdürlüğünde test edildiğim için genel müdür olduğumda zorlanmadım. Bazı konularda tecrübe eksikliğim oldu ama büyük ekipleri yönettiğim için kazandığım tecrübelerin üzerine basarak eksiklerimi ekibimle kapatabildim.

Yönetici özelliklerinizi tarif edebilir misiniz?

İşe başladığımda kendi seçtiğim çok yetkin bir yönetim ekibi oluşturdum. Ekip Türkiye'nin verebileceği en iyi eğitimi almış kişilerden oluşuyor. Ekibimle şirketi beş katına çıkardık, 19 ülkenin sorumluluğunu aldık. Şimdi sorumluluğumuzun Hindistan'a, Rusya'ya da uzamasını, Türkiye'deki iş yapış kabiliyetimizin genişlemesini istiyorum. Etikibim mümkün olduğunca kendi sorumluluk alanlarında özgür bırakıyorum. Motivasyona inanmam. Ekibimin kendi kendini motive edebildiğini düşünüyorum. Son kararları her zaman kendim alıyorum. Oylamayla karar vermiyorum. Ekibimi çok seviyorum ve insanları seven ve sayan kişileri işe alıyorum.

Sibel Üney

58 yaşam rehberi

yazı şervan adar avşar fotoğraf ali ünâl

77 yaşındaki Fransız performans sanatçısı Pierre Pinoncelli, Duchamp'ın "Çeşme" sini çekiçle kırma girişiminde bulunurken polis yetkilileri tarafından yakalandı. Bakın Pinoncelli o gün kendisini nasıl savunmuş: "Benim yaptığım bir sanat eylemidir, ben bu hareketimle Duchamp'a ve dadacılık içindeki sanatçılara katkıda bulunuyorum; çünkü onlar da anlatımcı sanata meydan okuyordu".

Her nesne bir sanat eseri

Philadelphia Sanat Galerisi'nde tahta bir kapı... Sergi açılışında bu esere dair bilinen tek şey, sanatçının bu kapı üzerinde herkesten gizlenerek yıllarca çalıştığı... Yanına yaklaştıkça işin gizemi anlaşılıyor. Tam göz hizasındaki delikten bakanlar çınlıplak uzanmış bir kadının üç boyutlu görüntüsüyle karşılaşılıyor. "İstemedim" kadının cüretkarca açılan bacaklarının arasına odaklanan bakışlar ilk şaşkınlıklarını yaşıyor. Ve bu eser, yalnızca bir sanat eserine baktığını düşünen izleyiciyi, röntgenci konumuna sokuyor. Delikten bir seferde ancak bir kişi bakabiliyor ve arkasında bekleyen sıranın bilincinde, uzanıp yatmakta olan bir kadını izliyor. Buradaki asıl gizem, sanatçının izleyicinin görüş alanını sınırlamış olması. İzleyici hangi açıdan bakarsa baksın kapının ardındaki görüntünün bütününe ulaşamıyor, yani izleyicinin gördükleri tamamen sanatçının çizdiği sınırlar ile sınırlı. Voyeristik (röntgencilik) arzusu harekete geçen izleyici, bu sınırlamanın verdiği gerilim ve kızgınlığı da yaşıyor aynı zamanda. Peki insanda şaşkınlık, merak, kızgınlık ve gerilim yaratan bu tahta kapının sanatçısı kim? 1917 yılında üzerini imzaladığı beyaz porselen bir pisuvarı sanat eseri olarak sergileyerek çevresindekileri şok eden Marcel Duchamp. 1887-1968 arasında yaşayan Fransız asıllı Amerikalı dadaist Duchamp, 20. yüzyılda Avrupa ve Kuzey Amerika'nın en önemli sanatçılarından biriydi. 2. Dünya Savaşı sonrası ABD'de pop sanatı ve kavramsal sanat akımlarının temellerinin atılmasında etkili olan Duc-

hamp'ın ilk eserleri post-izlenimci üslubunda olmuşsa da daha sonra en etkili dada sanatçısı oldu. 1. Dünya Savaşı'na karşı çıkıp ABD'ye yerleşen Duchamp, Alman düşünür Max Stirner'in görüşlerinden etkilendi ve bu fikirleri kendi sanatsal ve bireysel gelişimi için birer dönüm noktası olarak kabul etti. 1. Dünya Savaşı öncesinde birçok sanatçının eserini "retinal" yani yalnızca göze hitap eder buldu ve bunun yerine sanatı "yeniden zihnin hizmetine sunmak gerektiğini" söyledi. Önceleri fovizm (çiğ ve sert renklerin hakim olduğu sa-

nat akımı), daha sonra kübizm eğilimli resimler yapan Duchamp, 1912'de yaptığı "Merdivenden İnen Çıplak" adlı tablosuyla fütürizme yaklaştı. Tablonun birbirini izleyen evrelere bölünmüş hareketiyle zaman ve uzamı dile getirmeye çalıştı.

1913'ten başlayarak ilk "ready-made"lerini (oldukları gibi alınıp kullanılan ve alaycı biçimde sanat yapıtı sayılan günlük eşyalar) gerçekleştirdi. "Karşı sanat" diye nitelenen bu nesnelere öndadacı bir anlayışla çalıştı. (Dadacılık, Duchamp'ın 1915'te New York'a gidişinden sonra yayıldı.)

Duchamp ve Dada hareketi

Dada şiir, tiyatro ve görsel sanatlar; ama en çok grafik tasarım alanlarında etkili olmuş bir 1. Dünya Savaşı sonrası kültürel hareket. 1916'da Zürih'te ortaya çıktı. Esas çıkış noktası savaşın barbarlığına tepki olmasına karşın dadacılar savaş kadar sanatın standartlarına da karşıydılar; sanatı canlandırmanın yolunun yeni deneysel anlatım tarzları bulmak olduğunu düşünüyorlardı. Dadacılık fütürizmden etkilenmiş, sürrealizmi etkilemiş, daha doğru ifadeyle sürrealizmin doğmasını sağlamış bir akımdı. Zaten pek çok dadacı daha sonra sürrealist olmuştu.

Peki dada ismi nereden geliyor? Bu konu hala bir soru işareti. Bazıları hiçbir manası olmayan bir kelime oldu-

Kaynaklar

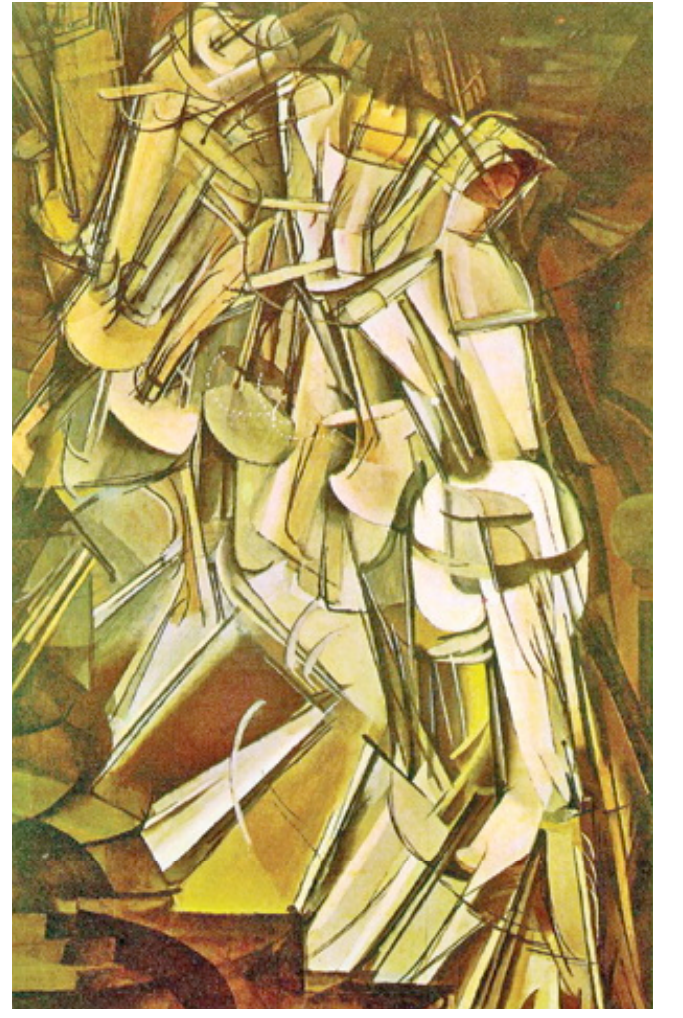
- “Marcel Duchamp”, Vikipedi, < <http://tr.wikipedia.org/wiki/Duchamp>>
- “Dada”, Vikipedi, < <http://tr.wikipedia.org/wiki/Dada>>
- “Modern sanatın şaheseri, bir pisuvar”, BBCTurkish, 2 Aralık 2004, <www.bbcturkish.com>
- “Da da da daa”, < http://www.istegenc.com.tr/content/gorsel_sanatlar/article.asp?lngarticleid=2319>
- Süheyla İzgi, “Ve Dengeler Değişir”, Okuyanus E-dergi, < <http://www.okuyanus.com.tr>>
- “Postmodern bir eser gördüm!”, Okuyanus E-dergi, < <http://www.okuyanus.com.tr>>
- Doğan Hızlan, “Pisuarı çekiçle kırmak sanat mıdır?”, Hürriyet, 8 Ocak 2006.
- “Making Sense of Duchamp”, <www.understandingduchamp.com>

ğunu söylüyor, bazıları ise dadacılığın öncüsü Tristan Tzara ve Marcel Janco'nun sürekli Romence “da, da”, yani “evet, evet” demelerinden kaynaklandığını öne sürüyor. Başka bir iddia ise 1916'da Zürih'te bir kafede yeni bir anlatım formu bulmak için bir araya gelen Tristan Tzara, Jean Arp, Richard Hülsenbeck, Hugo Ball, Marcel Janco ve Emmy Henningsin'in Almanca-Fransızca sözlüğü açıp tesadüfen bir kelime seçtikleri yönünde. Dada, Fransızca “hobi” ve “tahta at” anlamına geliyor.

Macar şair Tzara, 1917'de Dada adlı bir dergi çıkarmaya başladı. Bu dergi, o kafede toplananların katkısıyla yayımlanıyordu. Zamanla Fransa'nın en önemli edebiyatçıları dergiye katılmaya başladı. 1918'de savaş bittiğinde, Dada bu kez Almanya'daki aşırı sağ politikalara karşı tepkiliydi. Dada yalnızca Zürih'te kendine yer edinmekle kalmadı; New York, Berlin, Köln, Paris ve

sarlamıştır. Duchamp'ın belki de en ünlü ready-made'i “Çeşme”dir. 1917'de New York'ta sergilenen “Çeşme”, bir pisuardan ibaretti. Duchamp düpedüz bir pisuarı alıp ters çeviriyor, bir ayağın üstüne oturtuyor ve “Çeşme” adıyla seyirciye sunuyordu.

Pisuar ilk kez 1917'de New York'ta Bağımsız Sanatçılar Birliği'nin sergisinde yer aldığı ne özgün bulunmuş ne de sanattan sayılmıştı. Ama bugün kavramsal sanatın köşe taşlarından biri olarak nitelendirilen bu pisuarı görmek için insanlar dünyanın en büyük müzelerinde sıraya giriyor. Çünkü dadacılık ve gerçeküstülük akımları içinde yer alan Duchamp, “Çeşme”yle “sanat nedir?” sorusuna bambaşka bir cevap vermişti. Öyle ki Daily Telegraph gazetesinin 500 önde gelen sanat insanına yönelttiği “Sizce son 100 yılın en önemli, en etkili sanat eseri hangisidir?” sorulu anketine katılanların yüzde 67'si Duchamp'ın “Çeşme”sini birinci seçti. Duc-

Fransız asıllı Amerikalı sanatçı Marcel Duchamp, Leonardo da Vinci'nin ünlü eseri Mona Lisa'ya bıyık ve sakal çizen bir kural yıkıcıydı. Günümüz sanatının dinamizmini çok önceden yakalayan Duchamp için sanat eserinin kendisinden ziyade o eserin gerisinde yatan yaratıcı süreç önemliydi.

Hannover kentlerinde de kendini gösterdi, ancak şehirden şehire değişiklikler göstererek. Dada Almanya'da politik, Paris'te teatral, New York'ta eğlenceli şekilde yorumlanıyordu. Dada'yı New York'a taşıyan isim ise Duchamp'tı.

Duchamp'ın ready-made'leri

“Daha 1913'te bisiklet tekerleğini mutfak taburesine takmak ve onun dönüşünü seyretmek gibi eşsiz bir düşünceye kapılmıştım. Bir gün bir kış manzarasını gösteren ucuz bir reproduksiyon satın aldım. Ufuk çizgisi üzerine kırmızı ve sarı iki nokta ekledikten sonra bu çalışmaya 'eczane' adını verdim. 1915'te New York'ta bir hırdavatçıdan kar küreği satın aldım, üstüne de 'kol kırılması olasılığına karşı' diye yazdım. Bu sıralarda ready made sözcüğünü keşfetmiştim. Bazen küçük bir ayrıntıyı, bir grafiksel öğeyi eklemek ve bu yolla bir şeyi yeniden üretme isteğimi bastırmak isterim. Hazır eşya üzerinde değişiklikler yaptığım çalışmalara, tamamlanmış hazır yapıt (ready-made) denilebilir.”

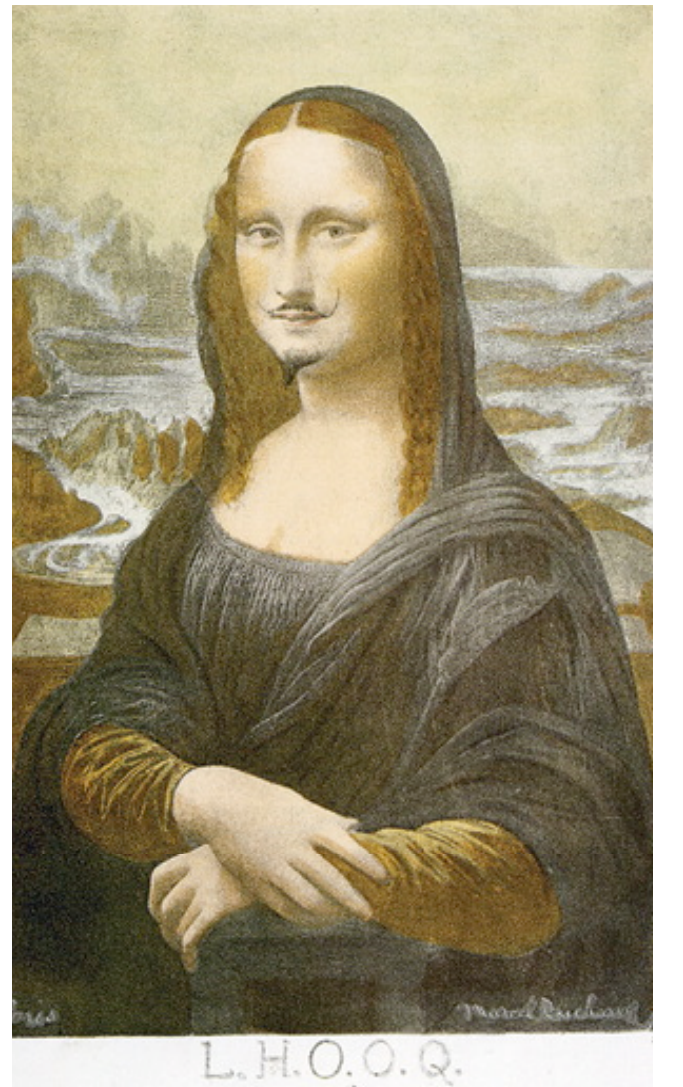
Geleneksel sanat üretim yöntemlerini ironi ve yergi eşliğinde yıkmak Duchamp'ın kariyerinin ana fikirlerinden biriydi. 1913'te ortaya koyduğu ilk ready-made olan “Bisiklet tekerleği” ile Duchamp kendisini geleneksel resimden uzak tutmaya ve sanat eserinin kavramsal değerini ortaya çıkarmaya çalıştı. Duchamp'a göre nesne sanat eserine dönüşür, çünkü sanatçı onu o şekilde ta-

hamp böylece Picasso ve Andy Warhol gibi isimleri geride bırakmış oldu.

Duchamp'ın parodileri

Duchamp parodilerinden birinde bir Mona Lisa reproduksiyonu üzerine sakal ve bıyık çizdi. Duchamp, şişe rafı ya da kar küreği gibi seri üretim ürünlerini heykel olarak sergileyerek “yüksek sanat”, “kültür” ve pazardaki ürünler hakkındaki geleneksel düşünceleri hedef aldı. Efsaneye göre Duchamp gördüğü bir uçak karşısında, “bundan daha iyi sanat eseri mi olur!” diyerek boya-fırça-tuval ile resim yapmayı neredeyse tamamen bıraktı. 1912'den itibaren çoğunlukla ready made'ler üzerine yoğunlaşan Duchamp 1921 yılına geldiğinde saçını kuyruklu yıldız biçiminde kestirdi ve her türlü sanatsal rekabet ve kendini kanıtlama çabasını bir kenara bıraktı ve sanat yapmayı satranç oynamak için bıraktığını açıkladı.

Hayatının en büyük eserlerinden biri olan “Büyük Cam”ı da tamamlamaktan vazgeçti. 1950 yılına kadar hiçbir şey üretmedi. Büyük Cam Kaliforniya'ya taşınırken kırıldı ve 1936'ya kadar ancak tamir edilebildi. Söylentiye göre bu eserin kırılması karşısında Duchamp'ın tepkisi şöyleydi: “İşte şimdi gerçekten sanat eseri oldu”. Duchamp 1968'de huzur içinde öldüğünde arkasında çığır açan görüşler ve mezar taşı üzerinde şu yazıyı bırakmıştı: “Ölenler hep başkalarıdır oysa...”

Çevreci ol kazan

Çevre kirliliğinin temel sorumlusu olarak gösterilen şirketler, herkesi şaşırtarak, en çevreci kurum ve kuruluşların başında gelmeye başladılar. Bu değişikliğin altında, dünyayı kurtarmak fikrinin yanı sıra şirketlerin karlılığı geliyor. Çevreye yatırım yapan ekonomik anlamda kazançlı çıkıyor.

Tüm dünyanın gündemini meşgul eden konuların başında çevre kirliliği geliyor. Küresel ısınmanın arttığı, ormanların yok olduğu, su kaynaklarının tükendiği söyleniyor. Bu olumsuz tablonun baş aktörü hiç şüphesiz büyük şirketler olarak gösteriliyor. Ancak şu anda çevre mücadelesinde en ön saflarda savaşanlar da yine bu şirketler.

Merkezi ABD'de bulunan Climate Group (İklim Grubu) adlı örgütün hazırladığı rapor çevre bilinci gelişen şirketlerin sayısının giderek arttığını ortaya koyuyor. Raporun en dikkat çekici yanı ise çevreye duyarlı şirketlerin kar oranlarını belirgin düzeyde artırması. Yani, iddia edilenin aksine, çevreyi koruyucu önlemler şirketlere ekonomik yük değil, kazanç getiriyor. Şirketler bu yolla iklim değişikliği tehlikesiyle mücadelede ön saflarda yer almakla kalmıyor, karlılıklarıyla sektörlerinde lider kuruluşlar haline alarak ortaklarına da para kazandırıyor.

Rapor kapsamında, dünyadaki sera gazı üretiminin yüzde 8'ini ortaya çıkaran 84 şirket ve 53 yerel yönetim mercek altına alındı. Bu kuruluşların uyguladıkları enerji tasarrufu, yenilenebilir enerji kaynakları, geri dönüşüm, idari yapılanma gibi politikalar sonucunda sera gazı üretiminde toplam yüzde 14'lük bir azalma gerçekleştirildiği saptandı. Bunlar arasında en dikkat çekici olanları sera gazı salınımında yüzde 71'lik azalma sağlayan Catalyst Paper, yüzde 63'lük azalma sağlayan AstraZeneca ve yüzde 60'lık azalma sağlayan DuPont...

Toplam kar 9.3 milyar Dolar

Şirketler bu amaç doğrultusunda yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı, idare ve nakliye sistemlerinin düzenlenmesi, yeni üretim yöntemlerinin kullanımı, atıkların değerlendirilmesi gibi çeşitli yöntemler kullanıyor. Bu yöntemler sera gazı salınımını azaltmakla kal-

mıyor, şirketlerin inanılması güç oranlarda tasarruf etmesini sağlıyor. Örneğin Dow Chemicals, 1994-2005 yılları arasında 4 milyar Dolar kar elde etti. DuPont ise 1990-2005 yılları arasında toplam 3 milyar Dolar kara geçti. Catalyst şirketi sadece 2005 yılı içerisinde yakıt tüketimini yüzde 2 oranında azaltarak bir yılda 4.4 milyon Dolar tasarruf sağladı. Bu sayede, raporda yer verilen şirketlerin toplam karı 9.3 milyar Dolar'ı aştı.

Bu şirketlerin tüketici gözünde kazandıkları olumlu imaj sayesinde satışlarını artırmalarının yanında, borsada işlem gören hisselerinin değerlerinin artması da cabası...

Çevreci belediyeler

Dünya nüfusunun yarısından fazlası kentlerde yaşıyor. Dünyadaki enerji tüketiminin yüzde 75'i de kentlerde gerçekleşiyor. Üstelik küresel ısınmanın bu şekilde sürmesi durumunda kimi kentler sular altında kalma, kimi kentler ise susuz kalma riski taşıyor. Bu anlamda küresel ısınmayı önleme konusunda şirketler kadar yerel yönetimlere de büyük görevler düşüyor. Yerel yönetimler akıllı politikalar sayesinde çevre felaketini önleme konusunda üzerlerine düşeni yaparken, vatandaşların vergilerinin boşa gitmesini önüyor. Örneğin Amerika'nın Teksas eyaletindeki Austin kenti enerji tasarrufu tedbirleri sayesinde son 10 yılda 200 milyon Dolar kazandı. Danimarka'nın Odense kenti çevre konusunda yaptığı 16 milyon Euro'luk yatırımın semeresini, 20 yılda 48 milyon Dolar tasarruf ederek aldı. Singapur belediyesi toplu taşımacılık alanında yaptığı yatırımlar sayesinde kentteki sera gazı salınımını yüzde 16 azaltırken, 190 milyon Dolar da kar etti. Avustralya'nın Melbourne ve Newcastle kentleri ise 2004-2005 yılları arasında sera gazı salınımını yüzde 43 azaltırken, kasalarına da 11 milyon Dolar girdi. 53 yerel yönetimin toplam karı, 64 milyar Doları aştı.

Emisyon Borsası: Az kiret, çok kazan

Karbondioksit salınımının artması, ilginç ticaret sektörlerinin de doğmasına yol açtı. Bunların en dikkat çekicisi ise giderek yaygınlaşan emisyon borsaları. Kyoto Protokolü'nün ortaya çıkardığı bu borsada, şirketler, kendilerine tanınan karbondioksit limitinin altında salınım gerçekleştirmediği durumda, artan kotalarını diğer şirketlere satabiliyor. Kendilerine tanınan kotayı aşan şirketler, diğer şirketlerden kota almak zorunda kalıyor. Bu ticaret sayesinde çevreyi az kiretlen şirketler ödüllendirilirken, çok kiretlen şirketler bir tür ceza ödemek durumunda kalıyor. Bu borsada, çevreci örgütler de kota satın alarak diğer şirketlerin çevreyi daha az kiretmek zorunda kalmasını sağlıyor. Satın aldıkları kotalar sayesinde borsa yükseldikçe, çevreyi kiretlemenin bedeli de ağırlaşıyor.

Emisyon borsaları dünya genelinde giderek yaygınlaşıyor. Bu borsaların en geniş çaplılarının başında ise Avrupa Birliği Emisyon Ticareti Sistemi geliyor. 25 Avrupa ülkesinin yer aldığı sistem, çevreye duyarlı şirketler açısından yepyeni bir gelir kapısı olarak değerlendiriliyor. Borsada 1 milyar Dolar'dan fazla paranın döndüğü tahmin ediliyor.

Örnek şirketler

Bayer

Almanların kimya devi Bayer, 2004 yılında üretimini yüzde 16 artırırken, sera gazı emisyonunu yüzde 60 oranında azaltmayı başardı. Çevre kirliliğini önlemek için 1 milyar Euro yatırım yapan Bayer, sera gazı salınımindaki bu rekor düşüşü, eski teknolojilerin yerine çevre

re dostu yeni teknolojilerin kullanılmasına borçlu. Yeni üretim yöntemleri sayesinde sera gazı salınımını önemli ölçüde azaltan şirket, kömür yerine de doğalgaz kullanmaya başladı.

BT

İngiliz telekom şirketi BT 2004 yılından beri enerji ihtiyacının neredeyse tamamını rüzgar, güneş, hidroelektrik enerjisi aracılığıyla karşılıyor. Şirketin araç ve ulaşım politikalarındaki radikal değişimler sayesinde de ticari filo yüzde 4 oranında küçüklükten, personele tahsis edilen araç sayısı da yüzde 25 azaltılarak büyük miktarlarda yakıt tasarrufu sağlandı.

DuPont

Çevre bilinci konusunda öncü kuruluşlardan olan DuPont 1991 yılında yaptığı 50 milyon Dolar'lık üretim teknolojisi yatırımıyla dünya genelinde fabrikalarındaki sera gazı salınımını yüzde 55 oranında azalttı. Şirket bünyesinde kurulan enerji timleri ısıtma, aydınlatma gibi sistemleri tek tek gözden geçirerek hem büyük oranda tasarruf hem de sera gazı salınımında azalma sağladı. Bu girişimler sayesinde 1990-2000 arasında üretimini yüzde 35 artıran şirket, 2 milyar Dolar da tasarruf elde etti.

Kodak

Şirket uyguladığı politikalarla çevreyi korumanın ve enerji tasarrufunun büyük yatırımlar gerektirmediğini, aksine karlı bir iş olacağını kanıtladı. Kendi enerjisini kendi üreten Kodak, kömür santralleri yerine gaz santrallerini devreye sokarak sera gazı salınımını yüzde 30 oranında azalttı. Şirket, bu girişimiyle bırakın

zarar etmeyi, 1999-2003 arasında 10 milyon Dolar tasarruf sağladı.

Marks & Spencer

Şirket bilgisayarlı kontrol sistemi sayesinde dünya genelindeki tüm mağazalarında enerji tüketimini denetleyebiliyor. Örneğin klima ya da ışıklar açık unutulduğunda sistem ilgili birimleri uyararak gerekli önlemlerin alınmasını sağlıyor. Sırf bu sistem sayesinde şirketin yüzde 5 enerji tasarrufu sağladığı belirtiliyor. Şirket 2004 yılında uygulamaya soktuğu program sayesinde, enerji ihtiyaçlarının yüzde 8'ini de yenilenebilir enerji kaynaklarından temin ediyor.

Toyota

Hibrit otomobillerin öncüsü Toyota, üretim bandındaki teknolojik yenilikler sayesinde, fabrikalarındaki sera gazı salınımını yüzde 15 oranında azaltmış durumda. Şirketin nakliye için kamyonlar yerine geniş ölçüde trenleri tercih etmesi de sera gazı salınımını daha da düşürdü. Ofislerin aydınlatma sisteminin yeniden düzenlenmesi, hareket sensörlerinin yerleştirilmesi, klima sisteminin güncellenmesi gibi görünüşte ufak çaplı önlemler de şirketin geniş çaplı enerji tasarrufu yapmasına olanak sağladı.

Çevre bilincine sahip belediyeler de, çevreci teknolojiler sayesinde hem sera gazı salınımının azaltılması konusunda üzerlerine düşeni yapıyor hem de vatandaşların vergilerinin boşa gitmesini engelliyor.

Olumlu adımlar da atılıyor

Ambalaj sektörü

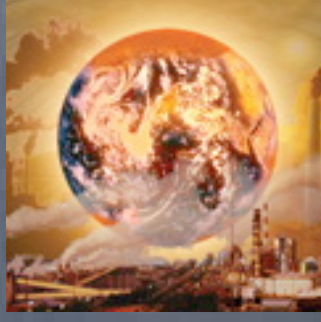
Ambalajların tasarım aşamasından başlayarak, iş ve üretim süreçlerinin her aşamasında çevreyi korumaya yönelik yaklaşımlar hayata geçiriliyor. Örneğin daha hafif oldukları için daha fazla ürünün daha az yakıt harcanarak taşınmasını sağlayan karton ambalajlar tercih ediliyor. Böylelikle atmosfere salınan zararlı gaz miktarı azalıyor. Ambalaj sektöründe faaliyet gösteren Tetra Pak, bu politikalar sayesinde 2002-2005 arasında ambalaj üretimini yüzde 17 artırırken, enerji tüketimini sadece yüzde 1 artırdı.

Kimya sektörü

P&G 2005 yılında, önceki yıllara oranla 2 milyon ton daha az atık üretti. 2004'te yüzde 56 olan geri kazanım oranı da 2005'te yüzde 58'e, 2006'da yüzde 60'a yükseldi. Dağıtım sisteminin yeniden düzenlenmesi ise nakliye kamyonlarının yılda 10 milyon kilometre az yol yapmasını, bu oranda az yakıt harcamasıyla çevreyi daha az kiretmesini sağladı.

AB fon veriyor, yararlanan yok

Çevre kirliliği ve küresel ısınma, tüm dünyayı olduğu gibi Türkiye'yi de etkiliyor. Ancak bütün dünya bu konuda bir şeyler yapmak için harekete geçerken Türkiye'de henüz kayıtlara geçebilecek bir hareket gözlenmiyor. Yetkililerin temel gerekçesi, Türkiye'nin ileri derecede endüstrileşmiş ABD ve Batı Avrupa ülkeleri kadar çok sera gazı üretmemesi. Ancak bu görüşün karşıtları, söylemin eksik olduğuna, endüstrileşmekte olan Türkiye'nin petrol, kömür ve doğalgaza olan bağımlılığının hızla arttığına gözden kaçırıldığına dikkat çekiyor. Türkiye, sera gazı salınımını en hızlı artıran ülkeler arasında ilk sırada yer alıyor. 1990-2004 yılları arasında 170 milyon tondan 357 milyon tona çıkan sera gazı salınımı, dünya rekoru özelliği taşıyor. Dünyanın tüm sera gazı salınımının yüzde 1,3'üne sahip Türkiye, küresel ısınmaya en çok neden olan ülkeler sıralamasında 13. sırada yer alıyor.

Önlem almayan satış yapamayacak

Türkiye, Kyoto Protokolü'ne imza atmayan ülkelerden biri. Karara gerekçe olarak kalmakta olan Türkiye'nin bu yükü kaldırmayacağı öne sürülüyor. Gerçekten de Kyoto Protokolü'ne uyumun maliyeti 20 milyar Doları buluyor. Bu kadarla da bitmiyor... AB'ye uyum sürecinde çevre konusunda atılması gereken adımların toplam maliyeti de 90 milyar Euro'yu aşıyor. Bunun 30 milyar Euro'sunun özel sektör tarafından karşılanması gerekiyor. İşte bu yüksek maliyet etkili yasaların çıkmasını, çıkarılan yasaların yürürlüğe girmesini engelliyor. Çıkarılan aflarla adeta kirliliğe göz yumuluyor. Ancak bu yatırımları istesek de isteme-

sek de yapmamız gerekiyor. Bilim adamları küresel ısınmanın getireceği maliyetin, gerekli altyapı yatırımlarının maliyetinden çok daha yüksek olacağı uyarısında bulunuyor. Üstelik gerekli yatırımları yapmayan firmalar ne Avrupa Birliği'ne ne de diğer ülkelere ihracat yapamayacak. Dahası, gelişen rekabet ortamında bu tür şirketlerin iç piyasada satış yapması bile zorlaşacak.

Avrupa Birliği uyum sürecini hızlandırmak amacıyla çevre projelerinde kullanılmak üzere fonlar tahsis ediyor. Ancak proje geliştirerek 2.3 milyon Euro'yu bulan bu fonlardan yararlanmak için başvuruda bulunan şirket bile çıkmıyor.

Yeşil enerji yatırımı yapanlar yaşadı

Kyoto Protokolü uyarınca her ülke yenilenebilir enerji kaynağı kullanım oranını artırmaya gayret ediyor. Bu durum yenilenebilir enerji üretimini inanılmaz karlı bir sektör haline getiriyor. Petrol fiyatlarının yükselişi de bu firmaların kazançlarına kazanç katıyor. Dünyanın en büyük 50 alternatif enerji firmasının son üç yıl içerisinde kazançlarını yüzde 73 oranında artırması da bu durumun göstergesi. Bu firmaların sadece son bir yıldaki kazanç artışı da yüzde 19'u geçti. Dünyada yüzde 5 oranında olan yenilenebilir enerji kaynakları kullanımının 2020 yılına dek yüzde 20'ye çıkmasının planlandığı da düşünüldüğünde, yeşil enerjinin sadece çevreci değil aynı zamanda kazançlı bir sektör olduğu da ortaya çıkıyor. Dünyanın en büyük yeşil enerji firması Norveç'te bulunan REC. Güneş enerjisi sistemleri üreten firma, 2005 yılında kazancını bir önceki yıla göre yüzde 93 artırarak 400 milyon Dolar'a çıkardı. Şirketin bu yılki net

karının da 180 milyon Dolar olacağı tahmin ediliyor.

2 derece artış bile kıyamet demek

BM'in küresel ısınma senaryolarına göre, tedbir alınmazsa yağmur ormanları çöl olacak, canlı türleri tükenecek. İşte sıcaklık artışları ve karşılaşılabilecek sorunlar:

+ 2.4 derece: Su sıkıntısı başlayacak. Kuzey Amerika'da kum fırtınaları tarımcılığı yok edecek. Deniz seviyeleri yükselecek. Peru'da 10 milyon kişi su sıkıntısı çekecek. Mercan kayalıkları yok olacak. Gezegendeki canlı türlerinin yüzde 30'u yok olma tehlikesiyle karşılaşılacak.

+ 5.4 derece: Denizler 5 metre yükselecek. Deniz seviyesi ortalaması 70 metre olacak. Dünyanın yiyecek stokları tükenecek.

+ 6.4 derece: Göçler başlayacak. Yüz milyonlarca insan uygun iklim koşullarında yaşamak umuduyla göç yollarına düşecek.

Uçtukça ağaç dik

Sera gazı salınımının en büyük sorumlularından biri de havayolu şirketleri. Uçakların tükettiği yakıt, hem doğal kaynakların tüketilmesi hem de sera gazı salınımı açısından dünyaya büyük zararlar veriyor. Örneğin Londra-New York arasında uçan bir uçak 1.2 ton karbondioksit üretiyor. Bu zararı en aza indirmek için harekete geçen Ru Hartwell, açtığı treeflights.com sitesinde çevre bilincine sahip uçak yolcularından uçuş başına 20 Dolar toplamaya başladı. Toplanan bu paralarla Galler'de kurulan ormana ağaç dikilerek atmosferdeki karbondioksit oranı bir nebze de olsa azaltılıyor. Şu ana dek 17 bin ağaç diken site, yılda 7 bin yeni ağaç dikmeyi planlıyor.

Lojistik sektörü

TNT Ekspres tüm araç filosunu çevre dostu otomobiller olarak da tanımlanan hibrid otomobillere dönüştürmeyi planlıyor. Karbonmonoksit gazının çevreye verdiği zararı azaltmak amacıyla da ticari araçlarda Euro 3&4 standardı olan araçlar tercih ediliyor.

Altyapı yok gibi

Türkiye temel çevresel altyapıdan da yoksun bulunuyor. Resmi rakamlara göre, Türkiye'deki üç binden fazla belediyenin yalnızca binde 15'i atık su arıtma tesisine sahip. Bunu sonucunda kentlerde üretilen evsel atıklarının yalnızca yüzde 20'si arıtma tesislerinde arıtılabiliyor. Atık su oluşumunda yüzde 55 paya sahip endüstriyel nitelikte atık suların ancak yüzde 9'u arıtılıyor.

Türkiye'de bir yılda 25 milyon ton katı atık oluştuğu halde yalnızca yüzde 5.9'u yönetmeliklere uygun şekilde bertaraf ediliyor. Her yıl ortaya çıkan ortalama 5.5 milyon ton tehlikeli atık maddenin de sadece yüzde 1'i bertaraf edilebiliyor.

“Yazmak, on binlerin önünde soyunmaktır”

Yazarın künyesi

İlk şiirlerimde etkilendim: Attila İlhan

İlk öykülerimde esinlendim: Dostoyevski, Sevgi Soysal

Ne yazsa okurum: Margaret Atwood

Hayatımın dönüm noktası: Altın Defteri (Doris Lessing)

Olmasaydı eksik olurdu: Suç ve Ceza

Şiirlerini severim: Murathan Mungan, Metin Altıok, Birhan Keskin

Modern klasiklerim: Nazım Hikmet, Yaşar Kemal, Aziz Nesin, Adalet Ağaoğlu, Tomris Uyar

Takip ederim: Paul Auster, Julian Barnes

Buket Uzuner Türkiye'nin yanı sıra ABD ve Norveç'teki üniversitelerde biyoloji ve çevre bilimi eğitimi aldı, Tampere Teknik Üniversitesi (Finlandiya) ve ODTÜ'de araştırmacı olarak çalıştı, ders anlattı. Sonuçta yazarlığı seçti. Biz onu, kitapları dört dile çevrilen yazar, başka bir ifadeyle de 1992'den beri Türkiye'nin en çok okunanlar listesinde yer alan yazar Buket Uzuner olarak tanıdık.

Bu yılın başlarında “İstanbulular” romanı yayınlanan Uzuner, Atatürk Havalimanı dış hatlar terminalinde, seve de sevmese de hepsinin İstanbul'la gönül, iş, ekmek, yurt ve kimlik bağları olan 15 kişinin, hayatla, kendileriyle, hiç beklenmedik büyük bir tehditle ve İstanbul'un kendisiyle yüzleşmelerinin hikayesini anlatıyor. Romanında modernitenin kesinliklerini, sınırlarını incelikli üslubuyla eleştiren Uzuner'le yazarlıktan aşka, insandan son romanına kadar birçok konuda keyifli bir söyleşi yaptık.

Yazar ya da kadın yazar olmanın size göre en büyük zorluğu nedir? Siz bu zorluğu aşabildiniz mi?

Yazmanın, sanatın cinsiyeti yok tabii ki... Ama insan olarak doğan dişi cinsiyete sonradan yüklenen kadınlık durumu, ki Simone de Beauvoir bunu en iyi anlatanlardan biri, özellikle entelektüel alanda, adanmışlık isteyen işlerde kadın-insanın önüne engellerle dolu bir yol örüyor. Bu yüzden yalnızca Türkiye'de değil, dünyada kadın yazar olmak diye bir mesele var diyebilirim. 1960'lardan itibaren dünyada ve bizde kadın yazar sayısı artmaya başladı. Mesela o sırada başlayan ve tabii ki kadın olmayan eleştirmenler tarafından ortaya konan “kadınca duyarlılık” diye bir kavram ortaya çıktı. Bu eleştirmenler kadın yazarların kadınca duyarlılıkla yazdıklarını ve ne kadar iyi yazarlarsa yazsınlar bunun vıcık vıcık akan bir damar olarak yazıda gö-

rülüyor olduğunu söylüyorlardı. Bu yaklaşım bana çok incitici geliyordu. Zaten bizim dilimizde de kadına yönelik her türlü işaret negatif anlam yüklü. Dolayısıyla kadınca duyarlılık edebiyatta aşağılayıcı bir şey haline geldi. Şimdiki genç kuşak erkeklerin böyle bir önyargıdan uzak olması beni sevindiriyor tabii.

Kadın yazar olmaksızın başlı başına bir sorun. Daha başından, “Neden kendinizi kadın yazar olarak görüyorsunuz?” diye bir ithamla karşılaşsınız. Oysa siz öyle başlamazsınız. Yani bir kadın gibi yazayım diye başlamazsınız hayata, yazmaya. Bu soruyu soranların çoğu da kadınlar değildir zaten. Oysa edebiyatçı neyi yazıyorsa, onun şekline ve ruhuna bürünebilen, yüksek empati gösterip algılayan, ötekini hissedebilen, bu yüzden başkalarının acılarını çeken insandır. O sırada iki cinsiyetlidir, ama yine edebiyatçı dünyayı kendi merceğinden anlatan kişi olduğundan eğer bir kadınsa kadının, erkekse erkeğin gündelik hayattaki sosyal deneyimleri onun merceğinin görüş alanını değiştirir, zenginleştirir veya kıstlar.

Bilim insanı ve gezgindiniz önceleri. Ancak sonunda yazarlığı seçtiniz. Bu seçimin en önemli nedeni neydi?

Gezginlik, sizinle doğmuş bir virüs gibi kanınızda, başınızda tatlı bela bir şey. Ölene kadar kurtuluş yok. Yani Evliya Çelebi'nin “Şefahat Ya'Rab!” yerine “Seyahat

Ya' Rab!" demesi bence bir dil sürçmesi, bir espri falan değil. Yani böyle bir şey yollara düşme ihtiyacı. İtiraf etmeliyim ki, turiste hiç benzemez gezgin. Bu yüzden gezginlik hastalığı gezgin ölmeden iyileşmez. Yazmak da öyle. Bir yazar yazdıklarını yayımlamak istemeyeceği kötü zamanlar yaşayabilir. Bazen ülkesindeki sığılık, bencillik ve anlayışsızlıktan yorulur, bazen dünyadaki sevgisizlik ve vahşetten umutsuzluğa kapılır, kendini kapana sıkılmış, bunalmış ve yorgun hisseder. O zaman yazdıklarını paylaşmaz, yayımlamaz, kapanır içine ama yazmayı sürdürür. Bu yüzden yazdıklarını bir gün yayımlamaktan vazgeçebilirim, ama yazmak ve yollara koyulmaktan hiç vazgeçemem sanıyorum. Oysa bilim de tıpkı sanat, yazmak gibi adanmışlık istiyor. Eğer bilimci olarak hayatımı sürdürseydim, yazmayı bırakmak gerekecekti. Birinden biri hobi düzeyinde kalacaktı. Belki de yazarak kendimi daha iyi ifade edebildiğime inandığımdan edebiyatı seçtim.

Orhan Pamuk'un Nobel Ödülü aldığını duyduğunuzda ilk tepkiniz ne oldu?

Öncelikle çok sevindim. Ama itiraf etmeliyim ki ödülü Orhan'ın almasından daha çok Türkçe'nin düşünce, felsefe, edebiyat ve sanat üretilen bir dil olarak bu ödülle rüştünü ispat etmesinden dolayı sevindim. Batılılara kendi sistemleri içinde kabul edecekleri bir çeşit diplomayla bu kanıtlanmış oldu. Orhan Pamuk'un Nobel konuşmasını Türkçe yapması da çok anlamlıydı. Bu, özlemle beklenen, gönül çelici bir jestti. Ama ilk olarak, bizden önceki kuşaktan bir yazarın, örneğin Yaşar Kemal'in bu ödülü almasını istedim.

Hayatınızda, yazamayacağınızı düşündüğünüz oldu mu?

İki defa karşı karşıya kaldım bu durumla. İlk Sivas katliamı sırasındaydı. Olayın dehşeti kadar, çok önemse-

yunmaya benzer, üstelik soyduğunuz bedeniniz değil ruhunuzdur! Bundan daha kırılğan ve tehlikeli bir eylem biliyor musunuz? İnsanlar bırakın ruhlarını, yüzlerini bile maskeler arkasına saklarken... Mesela romanınız, hayatında hiç roman okumayan birisinin eline de geçiyor, size kişisel düşmanlık duyan birinin de, köşe yazıyken eleştirmen olmuş birinin eline de... Yani edebiyat dışında nedenlerle kitabınızı rahatlıkla karalamak isteyenlere teslim oluyorsunuz. Bir de düşünce özgürlüğü, farklı fikirlere tahammülsüzlük konusu var ki...

Otobiyografiniz olan Gümüş Yaz kitabını yazarken kıyafet balosundan çıkıp sokaklarda eğleniyor diye düşünmüştünüz. Gerçek hayatta sokaklarda eğlenebiliyor musunuz?

Beni tanıyanlar matrak, eğlenceli biri olduğumu bilirler. Mizah çoğu zaman hayatı kurtarır, benimkini çok zaman kurtardı. Ancak aynı zamanda iş disiplini olan, verdiği söze sadık, ciddi bir insanımdır da. Yani şu adına güler yüzlü ciddiyet dedikleri şeyi seviyorum. Hayat çok kısa ve çok insafsız. Haksızlık ve bozgunlarla dolu. Bu yüzden kendimize sınırlar koyarken daha insafı ve dikkatli olsak iyi olur diye düşünüyorum. Yani; belli bir yaşta, belli bir cinsiyette, belirli bir zamanda neler yapıp yapmayacağımızı bize dikte ettirmelerine bozuluyorum. Kasmak, havalara girmek, ağır ağbı takılmalar falan hiç sevmediğim, sahte durumlar. Hayatın bütün alanlarında kendisi gibi yaşayabilmeli insan.

"Kadınların cinselliğini kontrol eden toplumlar ilerleyemezler" diyorsunuz. Neden?

Çünkü kölelik sistemleri sonunda mutlaka çöker. Kadın veya zenci, toplumun içinde bir grubu kontrol altında tutarsanız sonunda o toplum çöker. Tarihte hep böyle olmuştur. Cinsellik insan hayatının en mahrem alanlarından biri ve kişinin arzusu dışında zorlamanın

durma terimlerden bazıları. Doğaya baktığımızda, insanlar var olmadan önce ne kesinlik ne de dönme eylemi var. Doğada dönüşmek var. Bu kuralları, sınırları, kesinliği uyduranlar bizleriz. O yüzden romana kesin dönüşle başladım ama romanın sonu "yaşadıkça gider, gittikçe dönersin" diye bitiyor. Ama kesin dönüş diye bir şey yok; hiçbir ilişki ve hayat sınırlanamaz.

"Hem aşktan korkup hem de aşık olmaya can atmak..." diyorsunuz. Sizce aşk, dünyanın gidişatını değiştirecek kadar güçlü mü?

Hayır. Hiçbir şey tek başına dünyanın gidişatını değiştirmek için yeterli değil. İnsanın hayatının gidişatını değiştirir mi diye sorarsanız... Eğer o sırada istediğimize benzer bir aşka rastlarsak, eğer ona ihtiyacımız varsa ve ihtiyacımızı karşılıyorsa, evet. Aşk çok önemli tabii. Ama aşkın çok çeşidi olduğunu kavramamız daha da önemli. Aşkı tek bir olaya, tek bir ilişki tarzına indirgemek bence yanlış.

O zaman aşksız hayat çekilemeyecek kadar zor ve karmaşık diyebiliriz.

Kesinlikle. Öyle görmeye başladığınızda hayatın o kadar korkunç olmadığını anlıyorsunuz; o kadar yalnız olmadığını anlıyorsunuz. Aşkı hissetmediğinizde hayatınız bitiyor zaten, hiçbir motivasyonunuz kalmıyor.

Kitabın sonunda da "İnsan denen ölümlüler ancak birbirlerine bakarak kendilerini görebiliyorlar" diyorsunuz...

Çünkü, insan insanın aynasıdır. Av ve avcı, ben ve öteki adındaki rollerimizin her an birbirine dönüşebileceğini; zaaflarımızı, hırslarımızı ve güzelliklerimizi hep insanlarda görerek tanır ve öğreniriz. İnsan insana en çok bu yüzden muhtaçtır, gereksinir, belki de bu yüzden düşmandır.

Yazmayı riskli bir iş olarak gören Buket Uzuner, roman yazmayı on binlerin önünde soyunmaya benzetiyor. Üstelik soyduğunuz bedeniniz değil ruhunuz! İki kez de yazmaktan vazgeçmeyi düşünmüş: İlki Sivas katliamından, ikincisi Hrant Dink'in öldürülmesinden sonra...

diğim ve hayranlık duyduğum iyi şair Metin Altıok komadayken artık yazmamın hiçbir anlamı kalmadı diye düşündüm. İkincisi de Hrant Dink'in öldürülmesiydi. Bu olay "İstanbulullar" kitabımın yayınlanma sürecine denk gelmişti. Bu kitabı yazarken artık çoğulcu demokrasiye doğru yelken açtığımızı sanıyordum. Bunu umuyordum. Ancak bu hunhar cinayet durumumuzun hiç de öyle olmadığını gösterdi. Zaten bunu göstermek, umutları kırmak için yapıldı. Farklı kimliklerimizi koruyarak yan yana, kardeşçe ve beraber üreterek yaşamamıza daima birileri engel olacak diye düşündüm. Bu benim yazmamın ana damarlarından birini oluşturur. Bu anları nasıl aştım diye sorarsanız; öncelikle "Asıl şimdi yazmanız gerekiyor" diyen okur ve dostların desteği, ikinci olarak da, yazmaktan daha iyi yapabileceğim hiçbir şey olmadığından. Seyahat etmek ve yazmak benim iki yaşamsal damarım.

Yazmanın sevdiğiniz bir risk olduğunu söylüyorsunuz. Hayatta yazmak dışında aldığınız en büyük risk nedir?

Burada söz ettiğim riski iki anlamda açabiliriz. Öncelikle, Türkiye gibi ülkelerde yazmak siyasi bir risk. İkinci olarak bir roman yazmanın kendisinin bir risk olma durumu. Çünkü roman yazmak uçurumdan atlamak kadar riskli bir şey. Her yeni romanda alttaki deniz yeni, tehlikeler farklı ve çakılma riski yüksek! Roman yazmak, hiç tanımadığınız on binlerce insanın önünde so-

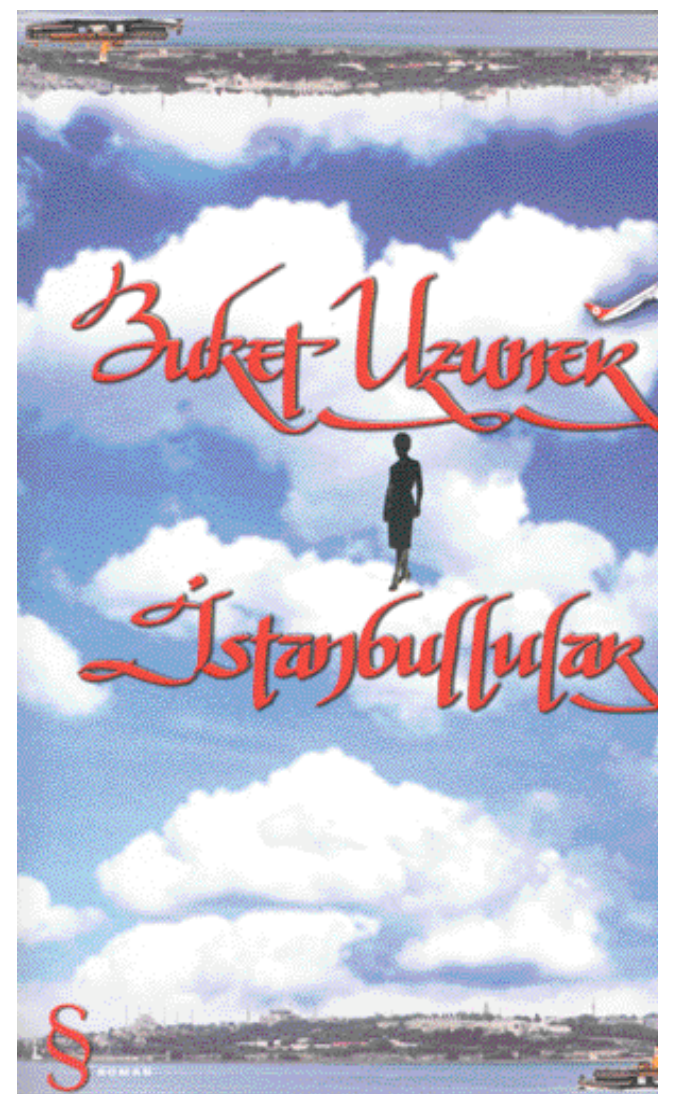
en aşağılayıcı olduğu özel bölümü. Bu yüzden, kölelik baskı- tehdit konusunda ilk referans.

Son romanınıza dönmek istiyorum; İstanbul kendimiz gibi yaşama sansına sahip olabildiğimiz bir şehir mi?

Romandaki on beş kişi arasında taşradan İstanbul'a gelip de İstanbullu olabilmiş yalnızca iki kişi var. Yani bu kolay başarılır bir şey değil. Kentlilik üç kuşak sonra elde edilebilen bir yaşam ve düşünce tarzıdır. Barman Baturcan gibi Adanalı Ayhan da bunu kısmen başarılanlardan birisi. Ancak romanın sonlarına doğru ne kadar ağır bir bedel ödediğini görebiliyoruz. Ama tuvalet temizleyicisi Hasret'in böyle bir hayali, arzusu yok. O İstanbullu olmayı hiç istemiyor; emekli olunca kendi köyüne geri dönecek çünkü orada daha mutlu. New York'lu olmak da öyle. Her yıl binlerce insan New York'a geliyor. Çünkü orada iş olanakları ve özgürlükler fazla. Özgürlükler ve şanslar anlamında İstanbul'u New York'la ya da Paris'le karşılaştırmak haksızlık olur. Çünkü İstanbul henüz o durumda değil. Ama yine de İstanbul bir Doğulu şehir olarak insanlara kısmen özgürlükler tanıyor. Örneğin, Anadolu'da saklanan bazı cinsel tercihleri yaşayabileceği yerler var burada.

Kitabınızın daha başında "dönüş"ten söz ediyorsunuz. Kesin dönüşten. Ne demektir kesin olarak dönmek?

Kesinlik ve dönmek, insanların, bizlerin yarattığı o uy-

Genç görün, genç hisset!

Her canlı doğar, yaşlanır ve ölür. Ancak, insanoğlu bu üç olguyu da doğal süreçlerine bırakmaya niyetli değil. Günümüzde, insanın doğumu “doğal” değil, modern! Yani bu alanda insanoğlu istediğini elde etmiş gibi. İnsanlık tarihine göz atıldığında, ölümsüzlüğe de epey kafa yorulduğu görülüyor. Bunlar masaldan, mitten öteye geçememiş. 80’li yılların sonlarında başlayıp 90’lı yıllarda yaygınlaşan anti-aging kavramının, insanoğlunun ölümsüzlüğü arayış serüveninin günümüzdeki uzantısı olduğunu söylemek biraz fantastik olur belki. Ancak yine de, insanoğlunun, yaşam süreçlerinden birine, yaşlanmaya müdahale niyetinde olduğu kesin. Ölümsüzlük şimdilik hayal olsa da, kimse erken yaşlanmak ve “çirkin” ölmek istemiyor.

Anti-aging, yaşlanmayı geciktirici unsurları kapsayan bir kavram. Hücre fonksiyonlarına zarar veren etmenlere karşı alınan önlemlerin tümünü içeriyor. Bu kavramın son yıllardaki gözde aracı ise kozmesötik de denen dermakozmetikler. Leke, kırışıklık, akne ve saç gibi estetik sorunlarına karşı geliştirdiği formül ve yön-

temlerle gündemden düşmeyen dermakozmetikler için “yüzyılın buluşu” bile deniyor. Birbirinden farklı içerikleriyle çözümler sunan, neştersiz güzellik vaat eden bu ürünler, ameliyat gibi önemli riskler taşımadığı için giderek daha fazla tercih ediliyor.

Ameliyat olmaksın yaşlanmayı geciktirmeyi vaat eden ürünler gamı oldukça geniş. Çoğunluğu deriye sürül-

mek suretiyle uygulanan bu ürünler, hücreleri daha fazla kollajen üretmesi için harekete geçiriyor.

Ürün içeriklerinde yaygın olarak antioksidanlar, proteinler ve protein türevleri bulunuyor. Cildin ikinci katmanı olan yaklaşık 3 milimetre kalınlığındaki “dermis”, ürün içeriğinde bulunan yararlı maddelerle bes-

leniyor. Yaşlandıkça incelen dermis tabakasının güçlenmesiyle cilt dolgunlaşıyor, kırışıklıklar azalıyor, hatta yok oluyor. Cildin görünümü de olumlu yönde değişiyor, canlılık kazanıyor. Dermakozmetik ürünlerin etkileri birkaç ayda görülüyor. Dermakozmetik, deri için üretilen ürünleri akla getirirse de, bu ürünler saç ve tırnak bakımı için de yaygın olarak kullanılıyor.

Ne kozmetik ne ilaç

Neştersiz tedavi yöntemlerinde kullanılan ürünler kozmetikle ilaç arasında konumlanıyor. Fark, ürünün ne amaçla kullanıldığı ile belirleniyor. Örneğin, şampuan bir kozmetik. Çünkü saçı temizlemek için kullanılıyor. Ancak şampuan kepeği yok etme özelliğine sahipse ilaç sınıfına giriyor; çünkü burada tedavi özelliği devreye giriyor.

Kozmesötikler yani dermakozmetik ürünler ise tedavi etkisi de gösteren kozmetik ürünler olarak tanımlanıyor. Birkaç yıl öncesine kadar kozmetik ruhsatına tabi olan bu ürünler artık kozmesötik kapsamında olsalar da tüketiciye ulaşma şekli açısından kozmetiklerden farklı yok. Ancak dermakozmetikler ilaç endüstrisinin katı kurallarına göre ve birçok klinik test sonucu üretiliyor.

Kadın da erkek de deniyor

Gelişmeler yalnızca bu ürünlerle sınırlı değil. Neştere ihtiyaç duymadan uygulanan estetik yöntemlerinin birçok türü var. Estetik cerrahi uzmanı Opr. Dr. Ziya Şaylan bu yöntemleri kadınların büyük bir çoğunluğunun, erkeklerine güzel görünmek için, erkeklerinse yalnızca kendileri için uyguladığını söylüyor. Şaylan, ameliyatsız estetik yöntemleri olan, s-lift (boyun germe), yüz germe, titanium iç sutyen ve yağ dolgu yöntemlerinin de mucidi. Son yıllarda bu yöntemler giderek artıyor. Örneğin Amerika’da bu yöntemlerin artış oranı yüzde 70’leri aşıyor ve ileri yaşlarda uygulanma oranı da yükseliyor. Dr.

Kendiniz için güzellik

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun olduktan sonra genel cerrahi ihtisası yapan Dr. Ziya Şaylan, Almanya'da da genel cerrahi eğitimi aldı. 20 yıl Almanya'da kendi estetik cerrahi kliniğinde çalışmalarını sürdürdü. 2001-2004 yılları arasında Avrupa Kozmetik Cerrahi Derneği ve Alman Liposuction Derneği başkanlığı yapan Şaylan, şu an çalışmalarını Türkiye'de sürdürüyor. Şaylan en yaygın yöntemlerle ilgili şu bilgileri veriyor:

Vela Smooth: Mekanik bir masaj cihazının ucuna radyo frekans (kısa dalga) ve lazer ışınları veren aygıtların monte edilmesiyle hem zaman kazandıran hem de masajın daha etkili olmasını sağlayan bir yöntem. Yağları eritirken aynı zamanda cildi de gerebiliyor.

Ultrashape: Son aylarda ülkemize gelen Ultrashape, odaklanmış ses enerjisiyle (ultrason) çalışıyor. Esası böbrek taşlarını dışarıdan ses dalgaları ile parçalamak yöntemine benzer bir şekilde yağ hücrelerini 3 - 4 seansta parçalıyor.

Thermage: Modern estetik cerrahide uygulanan yöntemler arasında cilt kesiği olmadan cildi sıkılaştıran, yüz hatlarını yenileyen ve sağlıklı bir kollajen dokusu oluşturan az sayıda uygulamalardan biri.

Tripollar: Yeni bir yöntem olan tripollar, radyofrekans dalgalarıyla çalışıyor. Üç ayrı uç arasında enerji devamlı dolaşarak cildi sıkılaştırıyor. Etkisi hemen ortaya çıkıyor ve 3-4 gün sonra azalıyor.

Neştersiz güzellik furyası yayılıyor. Ameliyat masalarında kazanılan güzellik tarih oluyor. Özel bileşimler, kremler, serumlar, terapilerden oluşan dermakozmetikler ve yeni yöntemler gençlik vaat ediyor. Dünyada güzellik sektörünün toplam büyüklüğü 200 milyar Dolar.

Şaylan, yaşlı gözüklenlerin daha çabuk işten atıldığını, işe alımlarda genç görünenlerin daha şanslı olduklarının yapılan istatistiklerle ispatlandığını söylüyor: "Almanya'nın Köln kentinde Nowotny adlı bir sosyologun yaptığı araştırmaya göre herhangi bir mağazaya alışverişe giden bir kimse daha güzel ve genç satıcıları seçiyor ve onlara danışıyor. Bu durumu bilen işverenler daha genç ve güzel olanları işe alıyor. Ayrıca ekonomik nedenlerle

birçok insan emekli olduktan sonra da çalışmayı tercih ediyor ve bunun için genç görünmek istiyor."

Gerçekten de günümüzde bakımlı ve genç görünen bir insanın başarılı olacağı inancı yaygın. Basında, televizyon ve sinema filmlerinde hep bu tip insanlar yansıtılıyor. "Böyle birinin yüzünde kırışıklıklar, sarkan bir göde

ve düşük göz kapakları olmamalıdır" diyor Dr. Şaylan. Güzelliğin ne olduğunu artık magazin ve sinema filmlerinin tayin etmesini eleştiren Dr. Şaylan, "Galiba bu gidişle hepimiz kola şişeleri gibi aynı olacağız. Oysa doğallık en büyük güzellik" diyerek, güzellik kavramına bakışını da özetliyor.

Sektör zirveyi hedefliyor

Neştersiz güzellik sektörünün tüm dünyadaki büyüklüğü 3,5 milyar Dolar. Bu yükseliş yalnızca dermakozmetiklerle sınırlı değil. Tüm dünyada kozmetik ürünleri pazarı genişledi, dermakozmetik ürünlerini de kapsayan alan sağlık sektörüyle birleşik bir hal aldı. Dünyada güzellik sektörünün toplam büyüklüğü 200 milyar Dolar. Amerikalılar, dermakozmetiklere 2005 yılında 12,4 milyar Dolar yatırdı. 2010 yılına kadar bu rakamın 16 milyar Dolar olması bekleniyor. Pazarın en büyüklerinden olan L'oreal'in kozmetik ve dermakozmetik araştırmaları için ayırdığı bütçenin son 10 yılda üç katına çıkması da önemli bir göstergedir. ABD'de rakamlar hızlı bir sıçramayı gösterirken Türkiye'deki pazarın büyüklüğünü kesin olarak söylemek zor. Çünkü bu konuda yapılmış tüm pazarı kapsayan bir çalışma yok. Yalnızca anti-aging sektörünün tahmini büyüklüğünün 317 milyon Dolar olduğu söyleniyor. Bilinen başka bir nokta ise, Türkiye'de de dermakozmetiklerin ilaçlara oranla çok daha yüksek kar marjına sahip olduğu. Bu ürünler yüzde 40'lara varan kar marjlarıyla satılıyorlar.

Opr. Dr. Ziya Şaylan

Uzansak tutacağız

Türkiye'de 2006'da yaklaşık 35 milyon sinema bileti satıldı. Bu rakam 27 milyon 250 bin sinema biletinin satıldığı 2005 yılıyla karşılaştırıldığında yüzde 27 oranında bir büyüme anlamına geliyor. Dünyada en çok bilet satılan ülke ise 1 milyar 100 milyon aşkın nüfusuyla yaklaşık 4 milyar biletin satıldığı Hindistan. İkinci sırada yer alan, yaklaşık 300 milyon nüfuslu ABD'de ise aynı dönemde satılan bilet sayısı yaklaşık 1 milyar 450 milyon. 2014'te 100. yılını dolduracak olan Türk sineması, yaklaşık 100 yıllık yolculuğunda bir sektör olma yolunda attığı önemli adımlarla dikkat çekiyor. İlk uluslararası ödül sayılabilecek "onur diploması"nı 1934'te Venedik 2. Uluslararası Film Festivali'nde Leblebici Horhor ile alan Türk sineması, uluslararası alanda ilk büyük zaferini ise 1964'te Berlin Film Festivali'nde en iyi film seçilen Susuz Yaz'la elde etti. O günden bu yana Türk sineması, uluslararası organizasyonlarda birçok kez başarıya ulaştı ve büyük ödüllerin sahibi oldu. Sıra Oscar'da...

Hayal etmek gerekiyor

Yakın zamana kadar edebiyatta Nobel, müzikte Eurovision birinciliği gibi, bugün de Oscar hayal olarak görülüyor. Türkiye'yi yurtdışında başarıyla temsil eden yönetmenlerden Ferzan Özpetek her şeyin hayalle başladığını vurguluyor. İlk filmi Hamam'ı evinden getirdiği eşyalardan dekorlar oluşturarak, annesinin pişirdiği ye-

Ferzan Özpetek

meklerle setin mutfak ihtiyacını karşılayarak tamamlayan Özpetek, Hollywood'da başarının Los Angeles'a gitmeden ve yüz yüze iletişim gerçekleştirilmeden sağlanmasının zor olduğunu belirtiyor. "Birçok yerden farklı senaryolar ulaştırılıyor ve çok zor beğeniyorum. ABD'den aldığım bir film teklifini ise çok beğendim. Ancak, aynı senaryoyu beğenen birçok yönetmen bulun-

yor ve hepsi filmi çekmeye talip. Ne kadar iyi bir yönetmen olursanız olun, Los Angeles'a gitmediğiniz sürece oradaki film yapımcıları için telefondaki adam olarak kalırsınız. Başarıya ulaşabilmek için iletişiminizi yüz yüze gerçekleştirmeniz gerekiyor" diyor.

Hamam'ı tamamlamasının ardından büyük sıkıntılar çektiğini anlatıyor Özpetek: "16 yıl yönetmen yardımcılığı yapmıştım. Filmi çektikten sonra her şey değişecek diye bekliyordum, ancak değişmiyordu. Yönetmen yardımcısı olarak da çalışmıyorum ve ekonomik sıkıntı çekiyordum. Filmi Venedik Film Festivali'ne gönderdim. 'Galiba daha hazır değil' dediler. Berlin Film Festivali'ne gönderdim. Orada tanıdığım biri 'Film dilinden anlamadığınızı Berlin'dekiler de fark etti' dedi. Böylece bekleme dönemine girdim ve sinema dergileri satmaya, Türkiye'de rehberlik yapmaya başladım. Yapılan işe inanmak çok önemli. İşime inanıyordum ve filmin başarıya ulaşmamasını anlamıyordum. Beklemediğim bir anda Cannes Film Festivali'nden teklif geldi ve sihirli bir değnek değmiş gibi hayatım değişti. Haftasonu dergileri 'Boğazda yeni bir ışık doğuyor' diye başlıklarla çıkıyordu ve İtalya'nın dört bir yanında filme dair ışıklı ilanlar, afişler yer alıyor, gösterimlerde kuyruklar oluşuyordu."

Ortak dil kullanmalıyız

Hermes Film Yapım şirketinin kurucusu yapımcı Elif

Türkiye'yi yurtdışında başarıyla temsil eden yönetmen Ferzan Özpetek, Türkiye'nin Oscar adayı olarak yarışan "Dondurmam Gaymak" filminin yapımcısı Elif Dağdeviren... Her ikisi de çaba harcanırsa Türk sineması için Oscar'ın hayal olmadığını söylüyor.

Dağdeviren, Türk sinemasının yurtdışına açılma mücadelesinin ortak bir dille başarıya ulaşacağını savunuyor. Queen Film Festivali'nde "en iyi komedi filmi ve yönetmen" ödülünü kazanan, Türkiye'nin Oscar adayı olarak yarışan Dondurmam Gaymak'ın da yapımcısı olan Dağdeviren "Dünyaya bir iş yapmak istiyorsak, dünyanın kullandığı dili kullanmamız gerekiyor. Oscar döneminde Avrupa sinemasında yapılan her şeyin Oscar'ı almaya yönelik olduğunu gördüm. Dünyaya film dağıtımı Avrupa'dan gerçekleşiyor ve Avrupa sineması bu gücü kullanarak Oscar'ı hedefliyor. Bizim ise, insanların ağız tadına uygun, onlarla aynı dili konuşabileceğimiz işler yapmamız gerekiyor. Türkiye'den hangi film Oscar'a giderse gitsin destek veririm. Kim kazanırsa kazansın, benim için önemli değil. Bir yıl sonra benim şansım artıyor. Yeter ki bizden birisi oraya girsin" diyor.

Film çekimi açısından İstanbul'un önemli bir merkez olduğunu söyleyen Dağdeviren, İstanbul'da Hollywood filmlerinin çekilmemesini ise Türkiye'nin yeterince teşvik edici olmamasına bağlıyor: "ABD'deki yapımcı şirket İskoçya ya da İrlanda'da film çekmeyi istiyor ve senaryoyu ona göre değiştiriyor. Çünkü İrlanda hükümeti vergi almayı bırakın, teşvik ediyor. Halkın kalkınacağını düşünüyor. Fas kralı, Gladyatör filmi orada çekilsin diye bütün ordusunu bedava emirlerine sundu. Fas'a giden ekipten para alınmamış. Şimdi Fas'a olağanüstü talep

Elif Dağdeviren

var." Bu talebin Fas'ın ekonomisindeki en önemli gelir kaynaklarından biri olduğunu söyleyen Dağdeviren, Fas'ta her yıl mutlaka iki film çekildiğinin, aynı zamanda vergi indirimi bulunduğunun altını çiziyor. Dağdeviren, İstanbul'un da film açısından gittikçe parlayan bir kent olduğunu ifade ediyor: "Bunu yurtdışında çok net hissediyorum. Filmciler için iyi bir merkez. Ancak çeşitli zor-

luklar nedeniyle İstanbul'a gelip film çekmiyorlar. James Bond filminde yalnızca görüntü alıp gittiler."

Gelecek için çalışmalı

Dağdeviren, Meltem Cumbul'un yurtdışında önemli şeyler yaptığını inanıyor: "İyi oyuncu, çok da çalışıyor. ABD'de hiç şansı olmadığını söylediler. Ama şimdi ilerliyor. Meltem'le birlikte Palm Springs'e gittik. Geçen yıl 'en iyi kadın ödülü'nü aldı. Brad Pitt ve pek çok ünlü oyuncu oradaydı. Geçen yıl o masada Meltem oturuyordu ve sahneye çıktı. Çok güzel bir duygu. Her yıl gitseniz aynı şeyi hissederseniz."

Bu işlere gönül veren bir diğer ismin de Mine Vargı olduğunu inanıyor Elif Dağdeviren. Vargı'nın filmi Gönül Yarası sayesinde, bu yıl Dondurmam Gaymak'ın salonları doldurduğunu söylüyor: "Nasıl ki Eurovision'da 28. yılda birincilik elde ettiysek, sinemada da ilk beşe girene kadar mücadele ederiz. Sinemada dereceye girmek daha kolay. Yabancı film Oscar'ları ABD için çok önemli. Her yıl Oscar'la yeni yetenekler keşfediyorlar. Keşke oyuncularımızdan biri Oscar'da başarı elde etse. Böylece birisiyle görüşmeye gittiğimde Türk sinemasına Etiyopya filmi muamelesi yapmaz. Oscar adayları arasında o kadar iyi filmler var ki, ilk beşe girmemiz çok zor. Ama yine de her yıl gereken çalışmayı yapmalıyız. Böylece gelecek yılın altyapısı oluşturulabilir."

70 tiyatro: Gazanfer Özcan

röportaj: umut bavlı

“Oyuncu unutulmaya mahkumdur”

Sahnelerde 60. yılını doldurmaya hazırlanan ve kaç karaktere hayat verdiğini hatırlamayacak kadar çok oyunda rol alan bir aktör. Televizyonun tek kanallı olduğu dönemi hatırlayanların “Hüsnü Kuruntu”su, çok kanallı yılların ise “Tahsin Bey Amca”sı. Aktör tiyatrodan, ancak karakterlerin her ikisi de televizyondan. Gazanfer Özcan’la sohbetimiz buradan başladı. Tam 58 yıl boyunca tiyatroya emek verip şöhreti ve maddi kazancı televizyondan edinmek bir aktörü üzer mi? Üzmüyor. Onun için önemli olan halkın sevgisi, beğenisi. Rolün üzerine yapışması gibi bir kaygısı da yok. Usta aktörle Gönül Ülkü–Gazanfer Özcan Tiyatrosu’nda oyun öncesi buluşuyoruz. Eli sargılar içerisinde geliyor yanımıza. Halini görünce, söyleşiyi daha ileri bir tarihe alabileceğimizi söylüyor. “Söz verip gelmemek olmazdı. Ayrıca akşam oyun var ve sahneye çıkacağım. O zaman hiçbir ağrım sızım kalmayacak” diyor Gazanfer Özcan. Söyleşinin ardından oyunu izliyoruz. Bir-iki saat önce kolunun acısından yüzünü buruşturan aktörden eser yok. Yüksek tempolu bir komedide gülüyor, güldürüyor ve hiçbir harekette zorlandığını hissettirmiyor.

Gazanfer Özcan denince akla gelen iki karakterin de televizyondan olması sizde bir burukluk yaratıyor mu?

Yıllardır tiyatrodan çeşitli karakterler ortaya koymaya çalışıyorum. Buna rağmen, neden televizyondakiler öne çıkıyor, diye önceleri çok yadırgadım. Ama ilgi çok büyüktü ve bu hoşuma gitti. Herkesin babası olarak anılıyor-

dum. Hüsnü Kuruntu’yu insanlar o kadar benimsedi ki, şaşkınlıklar içinde kaldım. Seyahatlerde yol kenarındaki kahvehanelere uğradığımızda bile insanların, “Hüsnü Bey Amca gelmiş” diye kalkıp koşmaları beni sevindiriyor. Sonuçta insanız ve beğenilmek hoşumuza gidiyor. Bu sevgi karşısında ben de Hüsnü Amca’yı benimsedim. O dönemde zaten adım unutulmuştu, insanlar beni Hüsnü Kuruntu sanıyordu. Seyirciye sıcak mı geliyorum bilmiyorum. Beni hemen bağırklarına basıyor, seviyorlar.

Hep o rolle anılmak rahatsız etmiyor yani...

Kesinlikle etmiyor. Hiç böyle bir endişem ya da düşüncem olmadı. Bazı genç arkadaşlar “Bu rol üzerine yapışır” diye çekiniyor. Halbuki bu çok güzel bir şey. Benimsenmek, kabullenilmek çok güzel. Ne gibi bir dezavantajı olabilir ki? Aksine, rolün benimsendiğini görmek sanatçıyı rahatlatır.

Avrupa Yakası’nı kariyerinizin neresinde görüyorsunuz?

Avrupa Yakası’na büyük endişelerle başladım. Televizyonu çok cazip bulmuyordum. Ancak ne yazık ki tiyatrocular günümüzde televizyonda iş yapmaya mecbur. Bunu bir yan getiri olarak düşünebiliriz. Ayrıca hem tanıtım açısından hemde maddi bakımdan faydaları var. Tiyatroya da destek sağlamak mümkün. Ama genç bir grubun içine katılacağı için endişeliydim. Kuruntu Ailesi’nde hem kendi ailemle birlikte hem de aşına olduğum tiyatro camiasıyla oynamıştım. Dolayısıyla o dönemde kendimi hep tiyatrodan gibi hissediyordum. De-

ğişik bir iş yaptığımızı hissetmiyordum. İlk defa tek başıma böyle bir grubun içine girince, yaş ortalaması da çok genç olduğundan rahatsızdım. Zor alıştım.

Bir tutku 58 yıl nasıl sürer?

Bu kadar yılın nasıl geçtiğinin farkında değilim. Tiyatro bir virüs. Tedavisi mümkün olmayan bir hastalık gibi. Tiyatrocular hayatlarını bütün detaylarıyla sahnede yaşar. Sahneye çıkınca ferahlar, gerçek hastalıklarını unutar.

Bu koşu sırasında yorulup “yeter, artık benden bu kadar” dediğiniz anlar oldu mu?

Pek çok kez. Özellikle 1980’li yıllarda genç neslin yeterli olmadığını gördüm. Deneyim eksikliği yüzünden olmayacak işler yapıyorlardı. Oysa okumuş, birtakım bilgilere sahip gençlerdi. Bu gençlerle dilediğimiz gibi bir kadro kuramıyorduk. “Bu işi bitirelim” dedim. Ama bunu dedikten bir hafta sonra yüz binlerce kez pişman oldum. İlk defa geri adım attım. Zaman içerisinde de gençlerin öyle korkulacak bir tarafının olmadığını gördüm. Yetenekli ve kültürlüler. Bizim onlardan, onların bizden öğreneceği pek çok şey olduğuna kanaat getirdim. Bugün kadromuzun çoğu genç yaşta oyuncu oluyor ve gayet güzel işler çıkarılıyor.

Genç tiyatrocular arasında beğendiğiniz isimler kimler?

Engin Günaydın’ı çok beğeniyorum. Bu beğenide yanılmadığımı zannediyorum. Seyircinin de kendisine yoğun

Bir anda unuttur ve sorarız: Tahsin Sütçüoğlu'nu oynayan kimdi? “Hüsnü Kuruntu” diyen çok olur. Olsun, fark etmiyor. Hüsnü Kuruntu ya da Tahsin Sütçüoğlu... İkisi de aynı ustayı gösteriyor: Gazanfer Özcan.

bir ilgisi var. Çok iyi bir tiyatrocudur. Henüz sahnelerde yer almadı, ancak bunun için çalışmalar yaptığını biliyorum. Büyük bir özveriyle çalışıyor ve severek yapıyor. Tiyatronun üçüncü kuşak temsilcilerinden biri olacağını düşünüyorum. Çok iyi bir komedyen olacak. Ayrıca Settar Tanrıöven'i çok beğeniyorum. Çok başarılı bir tiyatrocudur olduğuna inanıyorum.

Tiyatro bir sanat olmanın yanı sıra ticari bir nitelik de taşıyor. Bu dengeyi nasıl kuruyorsunuz?

Tiyatronun ticari yönünü keşfedemedik. O yönünü hiç beceremedim. Bu yüzden vergi borçlarım oldu. Çünkü benim için tiyatro, ne para ne de başka herhangi bir şey düşünmeden yapılması gereken bir sanat. Ancak karın doyurmak için para gerekli. Buna rağmen imkanlarımızı kullanamadık ya da hep yanlış kullandık. Çünkü biz ödenekli bir tiyatrodan eğitim gördük. 1949'da Şehir Tiyatroları'na girdim ve o günün en büyük hocalarıyla içiçe oldum. 1949'dan 1962'ye kadar hizmet verdim. Bu bana çok şey kattı. Nitelikli hocalarla çalışmak her kula nasip olmaz. Onlardan öyle gördük ve tiyatroyu bir sanat olarak devam ettirdik. İşin ticari tarafıyla ilgilenmedik.

Sanat yaşamınız boyunca birikimlerin ne kadaran tiyatrodan sağladınız?

Tiyatrodan hiçbir birikimim olmadı. Aksine yaptığım işler tiyatroya destek sağladı. Tiyatro biraz zengin işi. Ama Hal-dun Dormen de bir zengin çocuğu olarak başladı bu işe.

Tiyatronun sanatsal yönünde büyük başarılar imza attı, ama demek ki o da ticari tarafını beceremedi. Tiyatronun ticari yanını kullanabilmek de belki ayrı bir yetenektir.

Reklam filmlerinde oynamanız da tiyatro için miydi?

Tabii ki. Yoksa adımımı atmazdım. Ne işim var benim reklamlarda. Türkiye'de tiyatrodan yeteri kadar para kazanılsa televizyon, sinema, reklam, hiçbirinde yer almam.

Bütün bu çalışmalar maddi olarak size ne kazandırdı?

En şaşalı Kuruntu Ailesi döneminde 8-9 yıl aralıksız çalıştık ve bir küçük yazlığımız oldu. Başka da bir şey yok. Arabalara çok meraklıyım. Şu an 27. arabamı kullanıyorum. Banka kredisiyle aldım, henüz taksitleri bitmedi. Çok lüks bir şey değil. Jaguar, Mercedes falan alanları görünce gıpta ediyorum. Asla kıskanmıyorum. “Niye onun öyle, benim böyle” demem. Herkese çizilen bir yol var. Ben hayatımdan memnunum.

Sizi hiç kötü adam rollerinde hatırlamıyorum. Neden oynamıyorsunuz?

1950'li yıllarda filmlerde kötü adam oynadım. Ama ben kötü adam rollerini değil, filmleri sevmedim. Ayrıca alışlagelmiş şeyin dışına çıkmak da ters. Seyirci böyle kabullenmiş. Saf, temiz, pot kıran, geç algılayan tiplerde görmeye alışmış. Gençlik yıllarımda Vasfi Rıza Zobu'nun hep aynı saf adamı oynamasına şaşırırdım. “Neden başka bir şey oynamaz?” diye düşünürdüm.

Şimdi anlıyorum ki şartlar öyle gerektirmiş. Bilmeden, farkında olmadan ben de bu kulvarda buldum kendimi. Geçmişte Şehir Tiyatrosu'nda oynarken ezberim çok kuvvetli olduğundan, gelemeyen bir oyuncu yerine kötü adam olarak sahneye çıkmıştım. Ama sahnede ne yaparsam yapayım, en dramatik anda bile seyirci gülüyordu. Çünkü bana gülmüye alışmış. Garip bir şey yaşadık. Benden kötü adam olmayacağını anladım.

Sizin için özel bir rol var mı?

Yok. Benim için o an oynadığım rol hangisiyse özel olan odur. Geçmişe kalın bir çizgi çekerim. Bugünü yaşarım. Rolün etkisi altında kalmak gibi olaylara da inanmam. Rol, sahnede o an yapılan bir şeydir. Anlık bir görevdir. Sahneden sonra devam etmez.

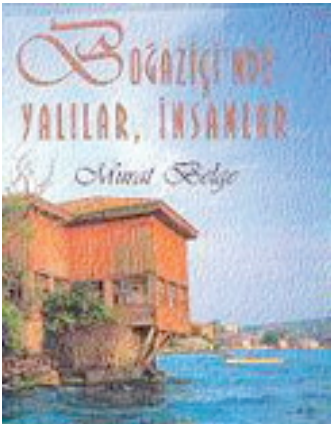
Bu tespiti 50 yıl önce de yapabiliyor muydunuz, bugünkü olgunluğunuzun sonucunda vardığınız bir karar mı?

50 yıl önce de böyle düşünüyordum. Ama o zamandan bu yana bende çok şey değişti. Birtakım güzel alışkanlıklarımı kaybettim. Eskiden rol defterine sahiptim ve kırmızı, mavi kalemlerle rolün altını çizerdim. Şimdi ise zaman eksikliğinden rol defterimi attım ve rolü okumamaya başladım. Bu çok büyük bir eksiklik ve yanlış. Utanılması gereken, kural dışı bir hareket. Ama benim ezberim çok kuvvetli olduğundan ve çabuk ezberlediğimden sorun yaşamıyorum. Kimseye tavsiye etmiyorum ve üzerine basarak söylüyorum, özellikle gençler için çok yanlış bir hareket.

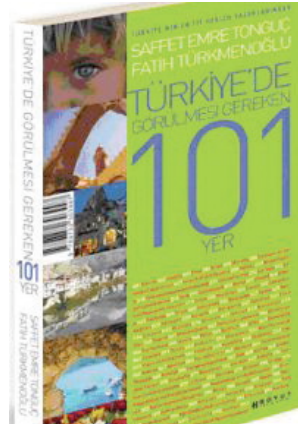
BOĞAZIÇI'NDE YALILAR, İNSANLAR

Murat Belge'nin kaleme aldığı "Boğaziçi'nde Yalılar ve İnsanlar", Boğaziçi tarihini ya da yalıların mimari özelliklerini anlatan bir kitap değil; yalılarından çok, yalılarda yaşayanların kişilikleri ve hayatları üstüne bir kitap. Belge, kitabın sayıları hızla artan, yeni, beton ve zevksiz yapılarla ilgilenmek istemediğini gösteriyor. Her ne kadar bina anlatmasa da anlattığı insanların oturduğu konutlar mimari özellikleriyle ilginç ve çekici. Böyle özelliklere sahip yapıların, birkaç istisna dışında, geçen yüzyıldan kalma olduğu görülüyor. Kitapta sözü geçen insanların çoğu da, hiç değilse doğum yıllarıyla, o yüzyılın insanları. Birçoğunun hayatı bu yüzyılda da devam etmiş. Bu anlamda kitapta 19. yüzyıl tarihini anlatılıyor. Kitap, tarihsel ve kültürel miraslarla dolu olan, İstanbul'un gözbebeği durumundaki Boğaziçi'ni ve yalılarını yakından tanıtıyor, içlerinde yaşamış hayatları, tarihe çok uzun yıllardır nasıl tanık olduklarını ve günümüze kadar atlattıkları badireleri anlatıyor. Boğaziçi'nde yaşamış halkların Osmanlı İmparatorluğu'ndan günümüze kadar uzanan değişik kültürleri ve gerçek hikayeleri konu ediliyor.

TÜRKİYE'DE GÖRÜLMESİ GEREKEN 101 YER

Türkiye'nin ödüllü turizm yazarları Fatih Türkmenoğlu ve Saffet Emre Tonguç, "Türkiye'de Görülmesi Gereken 101 Yer"i kaleme aldı. Biri TV programcısı, gazeteci ve gezi yazarı, diğeri profesyonel rehber, tarihçi ve gezi yazarı olan iki ünlü kalem, Türkiye'de görülmesi gereken 101 yeri seçti. Boyut Yayın Grubu tarafından yayınlanan kitap, mutlaka görülmesi gereken yeryüzü cennetleri, mitolojik öyküleri, insani dokunuşları, tarihsel arka plan bilgilerinin yanı sıra nerede kalınır, nerede yenir, ne yapılır gibi pratik ipuçlarını da içeriyor. Türkiye'yi karış karış gezen iki deneyimli yazarın titizlikle seçtiği 101 yer, bini aşkın fotoğrafla belgelendi. Kitapta Şemsi Güner, Refik Ongan, Nil Yüzbaşıoğlu, Asude Akınlı, Serhan Güngör ve Aydın Kudu'nun fotoğrafları bulunuyor. Ayrıca rehber bilgileri bizzat yazarların kendi deneyimlerinden yola çıkılarak belirlendi. Edirne, Kiyıköy, Enez, Erikli, Mürefte, Adalar, Boğaz Sefası, Poyrazköy ve Anadolu Kavağı, İznik, Cumalıkızık, Bursa, Uludağ, Alternatif Kayak Merkezleri, Tirilye, Mudanya, Gönen, Çanakkale, Gelibolu ve Troya görülmesi tavsiye edilen yerler arasında yer alıyor.

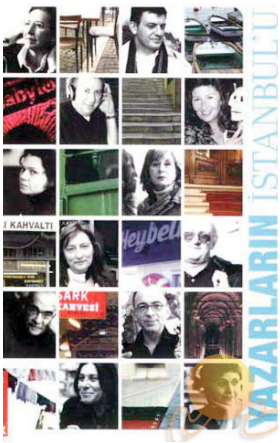
ESKİ TÜRKLER VE OSMANLI'DA HALKLA İLİŞKİLER

Tarih boyu göçebe yaşamı sürmüş Türklerin Anadolu'ya yerleşmesi ve burada yarım asırdan fazla bir zaman devlet olarak kalması, her açıdan hem ilgi çekici hem de hayret verici. Türklerin tarihi araştırılırken, onların birbirleriyle kurdukları iletişimde, diğer milletlerden şaşkıncı biçimde farklı davranışlar sergilediği görülüyor. Kitapta, Eski Türkler ve Osmanlı Devleti'nin yapısındaki hiyerarşinin, "yöneten-yönetilen" arasındaki uyumla birlikte nasıl şekillendiği, yüzyıllarca ayakta kalmayı başarmış olan Türkler'de "halkla ilişkiler" dışlilerinin nasıl çalıştığı anlatılıyor. Eski Türkler ve devamı sayılabilecek Osmanlı İmparatorluğu'nda halkla ilişkilerin öneminin herkes farkındaydı. Aksi halde bugün 600 yıl ayakta kalmayı başarmış bir imparatorluktan söz etmek pek kolay olmayacaktı. Tarihin, bir halkla ilişkiler uzmanının gözüyle yeniden yorumlandığı kitapta, günümüz halkla ilişkiler kurumları ile Eski Türk Devletleri ve Osmanlı Devleti'ndeki iletişim kurumlarının kıyaslanması dikkat çekiyor. Yakamoz Yayınevi tarafından yayınlanan kitabın yazarı Emine Kazan, iletişim tarihindeki eksikliğin giderilmesinde bir kapı açmak amacıyla kitabı yazdığını söylüyor.

YAZARLARIN İSTANBUL'U

Yazarların İstanbul'u, 12 ünlü edebiyatçının kaleminden İstanbul'u anlatıyor. İstanbul'un herkes için ayrı bir anlamı vardır. Kime sorarsanız size farklı bir İstanbul anlatır. Merkez Kitaplar da İstanbul'u Türkiye'nin önde gelen yazarlarına sormuş ve kendi İstanbul'larını anlatmalarını istemiş. İnci Aral, Kürşat Başar, Naim Dilmener, Nazlı Eray, Aslı Erdoğan, Ayşe Kulin, Perihan Mağden, Petros Markaris, Celil Oker, Mehmet Murat Somer, Latife Tekin ve Buket Uzuner kendi İstanbul'unu anlatıyor. Barbaros Altuğ'un hazırladığı kitapta, yazarların genellikle İstanbul'u belli bir semt üzerinden anlatmayı tercih ettikleri dikkat çekiyor. İnci Aral için İstanbul'da Çengelköy'ün, Kürşat Başar için Bebek'in, Nazlı Eray için Şişhane'nin, Ayşe Kulin içinse Teşvikiye'nin yerinin bir başka olduğunu görüyoruz. Kitabın önsözünde yer alan satırlar İstanbul'un nasıl vazgeçilmez bir şehir olduğunu ortaya koyuyor: "12 yazarın hepsi de İstanbul'da yaşamış kişiler, kimi bu şehrin büyüünden kurtulamayıp burada kalmış, kimiye ayrılma zamanının geldiğine karar verip ya da zorunlu olarak gitmiş burarlardan. Kimi kaçsa da dönüp gelmiş yine..."

SERAMİK DEKORLAR VE UYGULAMA TEKNİKLERİ

Seramik dekorları, seramik üretiminin başladığı ilk çağlardan itibaren üretilen ürünlere farklı anlamlar yükleyerek estetik değerini artırdı. Bunun yanı sıra insanların duygu ve düşüncelerini, yaşamlarını anlatan bir aktarım aracı oldu. Başlangıçta ilkel yöntemler kullanılarak uygulanan seramik dekorları daha sonraları teknolojinin gelişmesiyle modern yöntemlerle uygulanmaya başladı. Günümüzde sürekli gelişme gösteren seramik dekor yöntemleri ile seramik endüstrisinde seri üretimler yapılıyor. Bu alanda çeşitli eserler üretiliyor. Sanatsal çalışmalarda teknik dekor yöntemlerinin yanı sıra el dekorlarının farklı etkileriyle de uygulamalar sunuluyor. Kitapta seramik dekorları ve uygulama tekniklerinin başlangıcından itibaren tarihçesi, gelişim aşamaları, seramik dekor tasarımı ve amacı sıraltı, sıriçi, sırüstü ve yaş çamurlar üzerine uygulanan seramik dekor çeşitleri ve bu dekorlarda kullanılan yöntemler serigrafi dekorları, günümüz seramik sanatı ve endüstrisinde uygulanan dekor yöntemleri uygulama aşamaları ve örnekleriyle anlatılıyor. Kitap, seramik eğitimi gören öğrenciler ve konuya ilgi duyanlar için kaynak niteliğinde.

KÜRESEL ISINMA VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

Küresel ısınma ve iklim değişikliği ile ilgili haberlere sık rastlıyoruz. Konu güncelliğini koruyor, ancak çeşitli yerlerden gelen açıklamalar her zaman konunun açık ve net bir şekilde görülmesine olanak tanımıyor. Küresel Isınma ve İklim Değişikliği, konuyla ilgili insanların aklına takılan, bilmek istediği bütün sorulara, en son bilimsel verilere dayanarak yanıt veriyor. Bugüne kadar insanlığın yaşamadığı ve büyük ölçüde kendisinin sorumlu olduğu dev bir doğal olayın içinde yaşıyoruz. Küresel iklim değişikliği yalnızca kendimizi değil çocuklarımızı ve torunlarımızı giderek artan şiddette etkileyecek. İklim değişikliği, son 10-15 yılda dünya gündeminde insanlığın geleceği ile ilgili olarak ciddi bir meydan okuma. Araştırmacı ve bilim adamı Reşat Uzman, küresel ısınmayı kitapta hem bilimsel hem de çevreci kimliğiyle ele alıyor. İklim değişikliğini tüm boyutlarıyla bilimsel verilerin ışığında enerji, çevre, ekonomi politikaları çerçevesinde olduğu kadar sosyo-ekonomik ve ekolojik açıdan da anlatıyor. Analiz ve sentezleriyle sorguluyor. Okuyucuyu bir taraftan en güvenilir kaynaklardan bilimsel verilerle bilgilendirirken bir yandan da düşündürüyor.

Yaşar Topluluğu yeni organizasyonu

Yaşar Topluluğu yeni organizasyonunu açıkladı. Topluluk küresel ekonomideki değişime hazırlanmak, yenilikçi ve rekabetçi nitelikleri geliştirmek amacıyla yeniden yapılanma sürecine girdi.

İcra kurulu başkanlığından ayrılan Hasan Denizkurdu'nun yerine, stratejik planlama, bütçe kurumsal finansman başkan yardımcılığını yürüten Mehmet Aktaş atandı. Topluluk bünyesinde ilk kez "operasyonlar başkanlığı" ve "finans başkanlığı" pozisyonları oluşturuldu. Operasyonlar başkanlığına Olcay Sunucu, finans başkanlığına ise Ufuk Tezer getirildi.

Yaşar Topluluğu Yönetim Kurulu Başkanı Feyhan Kalpaklıoğlu, Yaşar Topluluğu'nda bu olumlu sonuçlara, takım çalışması, güçlü insan kaynağı ve kurumsal yönetim anlayışı, şeffaflık, uluslararası muhasebe sistemine uyum gibi uygulamalar sayesinde ulaşıldığını belirtti. Kalpaklıoğlu, gelecek yıllar içinde bu uygulamaların devamını ve hedeflere odaklanmış etkin bir stratejik görüş ve yönetim biçimini benimsediklerini kaydetti.

Selçuk Yaşar'a TÜRFAD'dan ödül

Türkiye Futbol Adamları Derneği (TÜRFAD), Türk spora katkı yapan kişileri "İnsanlar Yaşarken de Anılmadır" sloganıyla 19. kuruluş yıldönümünde ödüllendirdi. Törende, Yaşar Holding Onursal Başkanı Selçuk Yaşar'a "Spor Kulübü Yöneticisi" dalında "Yaşarken Anılanlar 2007" ödülü verildi. Yaşar, Karşıyaka Spor Kulübü'nde futbol, basketbol, voleybol başta olmak üzere tüm branşlara kuruluşlarından beri destek veriyor.

Pınar Et'e başarı ödülü

Türkiye Kalite Derneği (KALDER) İzmir Şubesi tarafından düzenlenen 8. Mükemmelliği Arayış Sempozyumu'nda "Ege Bölgesi Kalite ve Yılın Başarılı Ekibi Ödülleri" sahiplerini buldu. Pınar Et, "Ege Bölgesi Kalite Ödülü Yarışması"nda "Yılın Büyük Ölçekli Şirketler

Başarı Ödülü"ne değer bulundu. Ödülü Pınar Et adına Genel Müdür Zeki Ilgaz aldı. Ilgaz, ödülü kazanmaktan büyük bir gurur duyduklarını belirterek, "Bu ödülü çalışanlarımız ve tüketicilerimiz adına kabul ediyorum" dedi.

Pınar geleceğin ressamlarını seçiyor

Pınar Resim Yarışması, 26. yılında Türkiye'nin dört bir yanından seçilen 21 küçük yeteneği İstanbul'da düzenlenecek 2. Sanat Haftası'nda buluşturuyor.

Pera Müzesi'nde yapılacak yarışmada beş kişilik jüri, bütün Türkiye'den gelen 14 bin 785 resmi inceleyerek mucize çocukları ortaya çıkaracak. İlköğretim öğrencileri arasında düzenlenecek resim yarışmasını kazanan 21 yetenekli çocuk, İstanbul'da ünlü ressam Prof. Hüsamettin Koçan'la sanatla dolu bir hafta yaşama şansı yakalayacak ve hayallerindeki kahramanları resmedecekler.

32. Dyo resim sergisi Ankara, Trabzon ve Van'da

32. DYO Resim Yarışması'nda dereceye giren ve sergilenmeye değer görülen eserler Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi'nde izlenime sunuldu. Ev sahipliğini Yaşar Holding Yönetim Kurulu Başkanı Feyhan Yaşar Kalpaklıoğlu'nun yaptığı sergiye, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Abdüllatif Şener, İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, Kültür ve Turizm Bakanı Atilla Koç, Tarım ve Köy İşleri Bakanı Mehdi Eker'in yanı sıra çok sayıda sanatçı, bürokrat ve sanatsever katıldı. Eserler Ankara sergisinin ardından Trabzon'da Vali Nuri Okutan ve birçok davetlinin katılımıyla İl Kültür Turizm Müdürlüğü Güzel Sanatlar Galerisi'nde sanatseverlerin beğenisine sunuldu. 32. DYO Resim Yarışması Van Sergisi açılışı ise Türkiye Süt, Et, Gıda Sanayicileri ve Üreticileri Birliği (SETBİR)'nin de katılımıyla İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Sergi Salonu'nda gerçekleştirildi. Sergi, Eylül ayında İzmir'de sanatseverlerin beğenisine sunulacak.

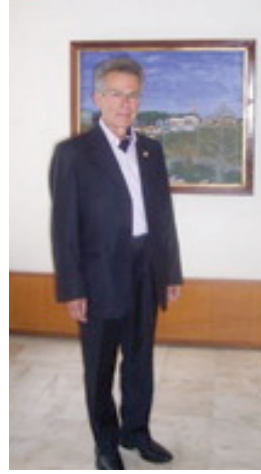

Gerçek sanat ilgi gördü

Mersinli Heykeltıraş Malik Bulut, son dönem eserlerini Selçuk Yaşar Resim Müzesi ve Sanat Galerisi'nde sanatseverlerin beğenisine sundu. Serginin açılışına eski Devlet Bakanı Işıl Saygın, Ukrayna Fahri Konsolosu Çetin Güvercin'in de aralarında bulunduğu çok sayıda sanatsever katıldı. Çukurova Üniversitesi Heykel Yarışması birincilik ödülüne layık görülen Malik Bulut, kişisel sergilerinin yanı sıra pek çok sergiye ve sempozyuma katıldı. Emin Başaranbilek ise arkeolog ve yönetici olarak yıllarca İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde çalıştı. Başaranbilek'in çeşitli gazete ve dergilerde yayımlanmış öykü, şiir, kitap eleştirisi, gezi, kültür, biyografi, sanat ve meslek yazıları bulunuyor. Türk

naif sanatında benzersiz bir konuma sahip olan sanatçı, çalışmalarını Birgi'deki (Ödemiş) atölyesinde sürdürüyor.

Yaşar Holding'e Çağsav'dan ödül

Yaşar Holding ve Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı, Çağdaş Sanatlar Vakfı'nın 7. Ankara Sanat Fuarı'nda, plastik sanatlarla yaptığı katkılarının dolayı onur ödülüne layık görüldü. Ankara Çağdaş Sanatlar Merkezi'nde düzenlenen törende, Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı tarafından gerçekleştirilen DYO resim yarışmaları vesilesiyle verilen ödülü Yaşar Holding adına Yaşar Holding Dış İlişkiler Koordinatörü Dilek Emil aldı.

Yaşasın okulumuz

Temeli geçtiğimiz yıl atılan Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı Diyarbakır İlköğretim Okulu tamamlanıyor. İnşaatı bitmek üzere olan ilköğretim okulunda dersliklerin yanı sıra laboratuvarlar, atölyeler, kütüphane, beden eğitimi salonu, revir ve idari odalar bulunuyor. 480 öğrencinin eğitim göreceği okul 2007-2008 eğitim ve öğretim yılında açılacak. Diyarbakır Valiliği ve Milli Eğitim Müdürlüğü işbirliğiyle projelendirilen 16 derslikli modern ilköğretim okulunun temeli 6 Ocak 2006 tarihinde Diyarbakır Valisi Efan Ala ve Diyarbakır Milletvekili Prof. Dr. Aziz Akgül tarafından atılmıştı.

Çeşme Altın Yunus 2007 yaz sezonuna hazır

Bu yılın kış dönemini önemli tıp kongreleri, ilaç lansmanları ve bayi toplantılarıyla yoğun geçiren Altın Yunus, 2007 yaz dönemine merhaba dediğimiz bu günlerde keyifli ve huzurlu tatil geçirmek isteyen konuklarını dans, sağlık ve çocuklar için özel programlarla karşılamaya hazırlanıyor. Çeşme Altın Yunus'da her yaş için ayrı bir aktivite programı bulunuyor.

Tesiste İzmir Halk Dansları ve Gösteri Sanatları Merkezi (İZHADA) ile işbirliği yapılarak açılan salsa, hip hop ve Latin dansları kursları 18 Haziran'da başlıyor. 12 hafta sürecek kurslarda yetişkin ve gençler için salsa, gençler ve çocuklar için hip hop, çocuklar için hızlandırılmış Latin ve bale temel eğitim kursları verilecek.

Dünyaca ünlü Rus balet Rudolph Nureyev'in öğrencisi Natalia Ulutaş ile İsveç ve İngiltere'de önemli organizasyonlara imza atan Reşat Uzgören önderliğindeki kurslar bu anlamda Çeşme'de Altın Yunus'un bir ilke daha imza atmasını sağlayacak.

Dansın yanı sıra Bio Venüs güzellik ünitesinde uzman kişilerce uygulanan Pilates ve Power Plate programları, Çeşmenin mineral açısından zengin termal su ve thalasso terapileri, İsviçre'de eğitim almış aşçıbaşı Mu-

rat Akışlı tarafından hazırlanan özel diyet münüleriyle de konukların stres, yoğun iş temposu gibi nedenlerle kış boyunca kaybettikleri enerji ve canlılıklarını tatillerinde yeniden kazanarak tesisten ayrılması amaçlanıyor. Altın Yunus yenilenen yüzü ile hizmette kalite çitasını yükseltmesinin yanı sıra, sosyal aktiviteler ve sağlık programlarıyla da evrenselliği yakalama adına önemli organizasyonlara imza atıp öncü olmaya devam ediyor.

Women are very important for Turkey

Yaşa is a magazine at the heart of life. Yaşa is a magazine that embraces everything.

Turkey is on a new political threshold. Yet number of women in Turkish political life is not at a desirable rate but the future is promising. It is very important for women to be included in the decisional processes of society. It should not be forgotten that democracy can only be achieved by achieving this equality. Equal presentation will be beneficial in every field. More women on the top positions of businesses can be one solution. Change of social vision is needed. I believe women will display a brand new vision in this new structuring. Management leaders have a great duty in this subject.

In Turkey women's contribution to workforce and politics is very important. Of course there are a lot of developments in this issue. But these developments still do not embrace all women. Different socio economic conditions, traditions-usages, life styles in different regions differentiate the status of women. Education is the crucial point of the solutions. Education in every field, education of women, education of families.

Unfortunately the contribution of women to work life and politics is behind men not only in Turkey but in the whole world. But also there are developed countries in this issue. In Sweden the rate of woman delegates in the parliament is 47%.

According to the researches of United Nations, 66% of global production is performed by women. On the other hand the interest of women from global income is limited to 10%. In Turkey the rate of women in workforce is 24-27%. The average rate in EU is 62%. In Turkey every two women in three do not work.

In Turkey the rate of women working in public organizations is 28%. 36% of academicians are women. The rate of women professors are 25%. While women in Turkey gained the right to vote and to be elected in 1934, European women got this right in 1960's. But they are behind their European fellows in terms of parliamentary presentation.

Women are in an unbalanced share with men in terms of the interest gained from economy as well. According to the report of Amnesty International in 2004, women are paid 20-50% less when compared with men.

Well then, what can be done to increase the dominance of women in work life and politics? Our country has a young population and high potential. By increasing compulsory education to eight years and encouraging girls to educate, women can be more enterprising and leading. I repeat, leaders have a great duty to perform. Decision makers in work life and politics should care about this topic.

I wish you a healthy summer.
With my best regards,

Feyhan YAŞAR KALPAKLIOĞLU
Chairman of the Board

Cure by herbs is in the wrong hands

Filiz Meriçli is a professor in İstanbul University Faculty of Pharmaceutics. She has been travelling around Turkey for more than 20 years and collecting herbs. Meriçli has been interested in nature and herbs since her childhood and up to now she has visited 81 provinces and many villages of Turkey with her husband Professor Ali Hikmet Meriçli. Collecting herbs is a hard and tricky work. Meriçli says that before collecting herbs they make some arrangements, they decide on the herb to collect and determine the area that herb grows on. There are more than 10 thousand kinds of herbs in Turkey. Three thousand of them are endemic. Meriçli says that many kinds of herbs are under threat because of factors like awry urbanization, industrial firms without waste facilities and unplanned dams.

Since ancient civilizations people are using herbs. People made their first medicines by herbs. They mixed and boiled the herbs, then drank or applied on their bodies. By trial and error they learned which herb cured a significant illness and they passed their knowledge on to the other people. Thus a treatment culture has been for-

med. Today we use purple coneflower of American Indians and ayurveda of India. By time herbal medicines became modern. And nowadays herbal medicines are becoming more important. But in Turkey chemical medicines are consumed more than the herbal ones. Meriçli says that in EU countries herbal medicines are prepared by pharmacists and sold by recipes. She points to the fact that in Turkey herbal medicines are prepared by herbalists and this should be changed.

Meriçli says that cure by herbs is in the wrong hands in

Turkey and this is because of the lack of scientific importance given to this subject by the Ministry of Health. The rules in Turkey are same with the ones in USA. Expressions like "It is herbal and its cure is controversial" effect the rate of interest to the herbal medicines. But in Germany while chemical medicines develop, herbal medicines develop also. Today most of the herbal medicines produced in the world are prepared in Germany. Meriçli says that our flora is much more richer. In EU countries tea bags used for medical purposes are prepared in pharmacies. But in Turkey they are sold by herbalists.

Meriçli made a survey about the herbalists in İstanbul. She buys herbs like a customer from the herbalists and then cleans them out. She says that wastes of the herbs are eerie. Herbalists should be controlled regularly and products should be prepared according to the food regulations. Today herbalists diagnose an illness, decide on the herbal medicine to cure that illness and prepare the appropriate herbal mixture according to them. But only pharmacists should prepare the herbal medicines.

“The source of my energy is dreaming”

Ahmet Zorlu, Chairman of Board of Directors of Zorlu Holding has two excitements recently. Even though he states he is excited about all the sectors they are in, he is mostly occupied with two new sectors: Real estate and energy. He paid General Directorate of Highway's land in cash and got the land registry, but there are law suits. If the IETT bidding is cancelled, would he enter it again? What will they build on to GDH's and Deva's lands? Recent investments are a sign to expectations in tourism? What do they expect from Petkim bidding? If Petkim is acquired what sort of changes are ahead? What are expectations in energy? What does he think regarding nuclear energy? We knocked at his door with countless questions and he answered with all his energy. And at the end of the interview, he burst into laughter when we finally asked him the source of his own energy, and asked back: Do I really look so energetic?

Actually you can decide yourself when you read through all his answers filled with projects... But his actual answer is: Dreaming and excitement.

Zorlu mentions that, it is not real estate that excites them, it is the “business”. “We are excited by any business. When we are travelling, when we are working, when you have a date... If there is no excitement, than you cannot do anything. Thus, real estate excites me. But real estate is not so new for us. We have been preparing for it for years. There is major reconstruction in Turkey and structural building is one of the fastest expanding sectors. There are many urban transforma-

tion projects going on. If Turkey will be a part of the EU, then we must build a country, city, urban complying with the EU standards.

Previously he has stated that no trees will be cut in project related to the GDH's land. Will he be able to keep his promise? He says “Certainly”. “You cannot grow such trees in 50 years, you cannot even buy them. We will expand the green in that area. We will not turn it into cement mass.” When we remind him everyone is curiously watching Zorlu Holding regarding real estate he says: “When I acquired Vestel 10 years ago, we told everyone to keep their eyes on us. I say the same again, keep your eyes on us”.

Zorlu is investing heavily in energy sector. 14. anniversary of Zorlu Energy was celebrated recently. But 2 years ago, no one even knew Zorlu had a company in the energy sector. Zorlu reminds us that 14 years ago when they were entering the sector, electricity shortages were very common. At that time they have started working to supply their own needs. Then Zorlu Energy

started growing and in 2000 went public. Zorlu mentions that they must expand even more, but there are problems with energy politics in Turkey. Zorlu Energy has 2 billion US dollars of investments abroad. And next year, including the investments abroad, energy production will go up to 4-5 thousand megawatts.

The company will distribute gas in Thrace. But also they are building wind plants. We wonder if there are any other projects. Zorlu announces hydro electric plants will open in 2009-2010-2011. They do research for natural gas. They have found gas in a new pit. Zorlu expresses that Turkey is coming close to energy shortages day by day. And adds that nuclear power plants are in many countries. France is producing 25-30% of its energy from nuclear power plants. “Today it takes 3-5 years to build hydro electric plants, it takes 1,5-2 years to build a natural gas plant. Turkey is expanding, you cannot provide enough energy only from hydro electric plants. You need variety of sources. I clearly state that Turkey needs nuclear power plants. If you say yes to nuclear power plants today, it takes 8-10 years to build one”.

Zorlu invests seriously. They employ 30,000 people. Tomorrow, they will need even more people. Zorlu states that if unemployment in Turkey cannot be solved, other problems cannot be solved either. So what is Ahmet Zorlu aiming? Turkey? The region? The world? Zorlu Group is a global group. They believe they must be competing in the world. He does not overrate being the richest or the largest. They believe in competing and standing still. That is what they aim.

“Writing is getting undressed before people”

Buket Uzuner studied biology and ecology in USA and Norway besides Turkey. She was a researcher in Tampere Technical University (Finland) and Middle East Technical University; gave lectures there. But at the end she chose being a writer. We know her as a writer whose books are translated to four languages and who is a bestseller in Turkey since 1992.

At the beginning of 2007, her last book “İstanbulites” has been published. In the book the story of 15 people's facing up to themselves, to life, to an unexpected threat and to İstanbul in the international terminal of Atatürk Airport is told. All of these 15 people have ties with İstanbul.

Uzuner is also a wanderer. She thinks that it is in the genes of a person and it is like a virus impossible to get rid of. “A wanderer does not seem like a tourist” says Uzuner: “Illness of wandering around cannot be cured before death”. At this point Uzuner matches wandering with writing. According to Uzuner the incentive to write does not leave a person throughout life. Sometimes a writer would not like to publish what

he/she wrote. Sometimes a writer gets tired of egoism, dullness and shallowness in his/her country and feels him/herself ensnared in a plot, bored and tired. But although a writer does not like to publish what he/she writes, he/she never gives up writing.

Uzuner sees writing as a risky business but she likes that risk. Uzuner thinks that especially in countries like Turkey writing has political risks. Other than this, writing a novel is risky itself, because it is like jumping from a cliff. Uzuner says that writing is like getting undressed before thousands of people. And this time yo-

ur soul gets undressed. And asks: “Do you know any other activity more fragile and dangerous than this?”

Another attractive discourse of Uzuner is about woman: “Societies which control the sexuality of women cannot go ahead.” Why? “Because slavery systems definitely collapse at the end. Women or negros, if you take control of a group in a society, that society collapses. We see many examples in the history. Sexuality is one of the most secluded parts of life. This is why it is the first reference point in slavery, pressure and threat.”

At the end, word comes to love. According to Uzuner, nothing is strong enough to change the course of the world alone. Even love... But to her love can change the life of a person. “Of course love is very important. But it is much more important to perceive that there many kinds of love. To me it is wrong to degrade love to one affair.” Uzuner thinks that life without love is hard and complex to live. When you do not feel love, it means your life is over and you do not have any motivation to live.

If burnt its ashes, if taken down its photos will be left

Such a building would be constructed in Taksim Square, that it would be the new home for all sorts of social and cultural events as operas, ballets, theaters, movies, exhibitions and congresses. And with its architectural concept it would be famous all over the world. It would be a symbol for the country. And they all came true. It became world's 4th and Europe's 2nd largest art center. But then the Turkish National Assembly agreed to take it down. But it was not built in one day.

Studies started in 1930s. The goal was to build up an opera house. And the foundations were built in 1946. The first project went under many changes. Changes performed by architect Hayati Tabanlıoğlu created the current Atatürk Cultural Center. The buildings unique architectural design was liked by some and disliked by some other. But in time everyone embraced. And afterwards everyone agreed it does have architectural value since it reflects its time, in design concepts and technology. Many architects agreed that it reflects the pre-republic times' design concepts.

AKM was built in 1960s and opened with one of the most famous arias of its time. But art enthusiasts thought the dream was over too soon: In 1970, while Arthur Miller's *Crucible* was performed, the whole building was on fire.

AKM was damaged heavily in the fire. Some changes, tight security measures and fire alarms, it was opened again in 1978. The building has a 1300 seat large hall,

500 seat concert hall, 200 seat theater, 250 seat movie complex and it also has an exhibition center. It also has the management offices and ticket offices.

AKM is not only known by Istanbul residents but all Turkish citizens, due to its use and image. Thus it can still offer use, and that proves its functional and economical value has not ceased yet. Its permanent value is gained by serving to Turkish people for over 40 years. It is not only a monumental structure but it is also a symbol.

Even though AKM is one of the most important structures of world metropol İstanbul that is being prepared to be 2010 Europe Cultural Capital and is registered by the Minister of Culture, İstanbul No: 1 Board of Culture and Natural Assets, it is decided to be taken down. And it looks this sad decision will imprison this building as memories into picture frames.

Dance begins when the words are over

Actually she was a girl who set a gang in the neighborhood where she lived. One day her mother took her to a dance studio. She went in through the door and decided to be a dancer. Many people warned her: "You are too tall to be a classical dancer". But she did not listen to them. She worked so hard. Although her family was anxious that she could be unhappy at the end, they encouraged her to go to USA to study dance. Tanbay, who was thought to fail to be a dancer, won scholarships in USA where she stayed for 17 years, worked as a dancing master in the most important dance schools of the world and danced. She returned back to Turkey in 1997.

Tanbay says that any person can accomplish anything when there is love and hard work. She breaks a new ground in the field of modern dance in Turkey with Zeynep Tanbay Dance Project where she is the director, choreographer and dancer.

Zeynep Tanbay Dance Project is intending to travel all around Turkey. They got their first offer from abroad. They will dance in Germany. A critic who watched

them during the Theater Festival in 2006, wrote a nice critique about them in Germany. Then an organizer from Brazil who watched their preliminary announcement invited them to Brazil. Tanbay says that their target was to be well known in Turkey in the first three years and then go abroad. But everything happened faster than she thought.

We asked Tanbay if she was born to dance. She says: "When I was 12 (at those times I was old enough to begin dance), my mother took me to Kuşu Dance Studio in Ankara. I am dancing since then. For me dance

is life. Dance begins when the words are over. And today I see that words are over in the world."

Is dancing a matter of talent? Tanbay emphasizes that being talented is very important but alone it is not enough. Working is as important as talent. "My biggest support in life was working. Working a lot. Every time people said that it was impossible for me to dance, I worked harder. I am a very hard working person. When my parents sent me to USA at the age of 18, they hoped that I could realize the reality. At the end of my first year in USA, I won a scholarship. Then the other scholarships came."

Be green and win

One of the hot topics throughout the world is environmental pollution. It is pointed out that global warming is increasing, forests are vanishing and spring waters are draining away. And the large companies are accused as the leading actors of this picture. But they are also ones trying to rescue our planet.

The report prepared by Climate Group headquartered in USA, shows that number of environment aware companies are increasing. The report also shows that companies caring about the environment steadily increase their profits. Despite the claim, environmental precautions bring profit instead economical costs. This way companies not only fight against seasonal changes but also become leading companies and make higher profits.

Companies use methods such as use, management and transportation of sustainable energy sources, use of new manufacturing technologies, recycling, etc. These methods not only decrease the release of greenhouse affect gases but also provide them major savings. For example, Dow Chemicals's profit between 1994-2005 is 4 billion US dollars. DuPont declared a 3 billion US dollars between 1990-2005. Catalyst saved 4.4 million US dollars by reducing gas costs by 2% in 2005. Thus the total profit companies in the reports exceeded 9.3 billion US dollars.

These companies not only increased their sales due to the positive image they had in the consumer's eyes, but also their shares topped in the markets.

More than half of world population live in the cities. 75% of energy consumption is realized in the cities. If global warming continues like that some cities will be flooded and some will not have drinking water. Basically not only companies but also local authorities need to work on the issue as well.

For example City of Austin in Texas-USA, saved 200 million US dollars in the past 10 years due to energy savings. City of Odense-Denmark saved 48 million US dollars in 10 years by investing 16 million EUR. Municipality of Singapore decreased release of greenhouse gas by 16% and saved 190 million US dollars. Melbourne and Newcastle cities of Australia decreased greenhouse gas by 43% in 2004-2005 and saved 11 million US dollars. Total savings of 53 local authorities reached 64 billion US dollars.

Increase in release of carbondioxide created interesting new sectors. One of the most interesting is emission exchanges which is the result of the Kyoto Protocol. Basically if companies release less carbondioxide than their allowed quotas, they can sell their excess quotas to other companies. And companies exceeding their allowed quotas must purchase these quotas. Thus environment friendly companies are rewarded while others are punished. Environmental organizations purchase quotas in those exchanges and increase the prices, thus the cost of polluting the environment is becoming higher.

Turkey is one of the countries that have not signed the Kyoto Protocol. The claim is as a developing country

Turkey cannot afford the costs. Indeed the accordance costs add up to 20 billion US dollars. Such costs prevent new and effective laws. And indemnities for pollution cause more pollution. But sooner or later we need to invest in environment friendly solutions. Scientists claim the cost of global warming will be higher than preventing it. And companies that do not comply with the requirements will not be able to export to EU countries.

“Discovery is coded into my genes”

Saffet Emre Tonguç has travelled to over 100 countries, many times and has taken photographs and written. Tonguç as a professional tour guide and traveller who loves discoveries, and his classmate from university, Fatih Türkmenoğlu, collected their experience in Turkey, in the book named “Must See 101 Places In Turkey”. “Must See 101 Places In Turkey” is a guide book in which antique cities, beaches, myths, cultural structure, accommodation, shopping, regional cuisines, natural beauties, blue voyage routes, trekking courses about Turkey are detailed. Tonguç speaks of the will to leave as “I believe it is related to a person's character. The will to leave is coded in the person's genes. A person must be curious about the world, so that he has the will to leave and then he starts travelling.” Guiding is an envied profession, during which many places are explored and new cuisines are tasted. But Tonguç states that not everything is so simple and nice. “Many people think guides, lives are like vacations. But I work. I visit countries that I have been to many times. I take the responsibility of the people attending the tour. I must be with them all the time. I start spending time with them with the breakfast, until they lea-

ve for their rooms to sleep. And I loose trace of things in my private life. I lost contact with many of my friends. Actually it is a profession negatively affecting your social life. But still it is nice to be able to travel around the world” .

“Will to leave never ends”

Fatih Türkmenoğlu, who carries the human factor to foreground in any news he prepares for the TV, radio or the newspaper answers to those asking his profession: “I have been after many stories until now. But I carried the human factor to foreground even in political and social news.

I understand that I like telling about people's stories and that is what I do best.” Türkmenoğlu travelled 45 countries, after he became a journalist in 1994. He published his experiences in those travels in his book: “Let It Be Three Kuruş, But Red”. After the publication of his book, that consisted of 27 stories, he won the Knight Wallace Journalism Fellowship, given by University of Michigan and he moved to Ann Arbor with his wife. After 1,5 years of scholarship, he returned with his daughter and his second book “Interpretation of American Dream”. Türkmenoğlu prepares “Voices and Colors” and “Traveller” programs for NTV, and is the CNN International representative in Turkey. Since 2005 he prepares the travelling section of Milliyet newspaper's Sunday supplement. Türkmenoğlu states that travelling as a journalist is more advantageous than as a tourist and adds “I definitely prefer to travel as a journalist. I have met people travelling seriously as a tourist, but for the most time, being a tourist is not exactly travelling. There are many advantages as a journalist. If you have the camcorder, many doors are wide open before you. You can have the chance to meet the Prime Minister or the President of the country you visit”.

80 english summaries

“I design wearable clothes”

Rifat Özbek is a pioneer designer. He made Turkish name known abroad. In 1970 he went to London to study architecture but he changed his mind to study fashion in St. Martin School of Art which is one of the most prestigious fashion schools in the world and he made a hit there. Then his adventure of fashion began. After a few years he began to work for Monsoon, an Italian ready wear company. In a short while his name became known in all over the world.

We ask Özbek, from where he gets the power of making conspicuous designs every time. He says: “I am inspired by different themes, I try to find different colours. I do not like to repeat myself. I change silhouettes by being faithful to the essence. I make ready wear. So the most important criteria for me is to make wearable designs. I care about little details. I am fussy and difficult. Every time I criticise myself and work harder. I remove my defects and refresh myself. This makes my next collection better.”

Özbek has a design team of six people. He works in every stage of design. When they decide on the theme, they design a silhouette. They search old designs and books, they stroll around all the exhibitions about their theme. Then they decide on the fabrics and colours. All accessories are chosen according to Özbek's likes. But they set the collections as a team. Then the arrangements for the fashion show begin.

Özbek has been designing for Pollini for years. He says that Pollini is like his family and working abroad is much more comfortable. He identifies himself as world

citizen: “Everywhere is home to me. I am neither a Turkish person nor an Englishman. I am travelling all around the world. Up to now I did not get adapted to anywhere in the world. This makes me happier and affects my power of design. But I never neglect Turkey, I visit Turkey so often.”

Özbek supports and believes in Turkish effort to create a trademark: “But governmental support is needed. To be known abroad, being in the centers of fashion is a must. Turkish designers should be in the centers of fashion. They should live there as well. Being a world wide trademark cannot be managed from Turkey.”

An Englishman in Turkey

In his book “Sons of the Conquerors”, English journalist Hugh Pope says these about Turkish people: “In due course I formed an unscientific list of Turkish characteristics. Among these loyalty to family, fearlessness, will to take risk can be counted. Respect to elder ones, hate for planning, strength to pain, not apologizing, denying own faults, feeling love and hate to leaders and will to take control can be added. Many Turkish people prefer talking to writing...”

Pope has been living in Turkey for 20 years. He has written Sons of the Conquerors which tells about Turkic Republics and Turkey in 18 years. He visited all parts of the Turkic world of 140 millions in more than 20 countries. He knows the people, visited them in their homes and made friends. Perhaps he knows us better than we do.

We ask Pope the reason of being here. He says: “In university I learned Persian and Arabic. At the time I knew very little about Turkey and Turkish language. Then I realized that I had to understand Turkey to understand Middle East. Because in Middle East where Iran and Arabic World comprises two sides of a triang-

le, Turkey comprises the third side. In other words I came to Turkey to understand Middle East”.

Pope came to Turkey in 1987 on behalf of Reuters News Agency for three years. But he quitted his job when they wanted to send him to London. After a while he began to work for Independent newspaper. Then he quitted his job again and began to work as the representative of Wall Street Journal in Turkey. But after Iraq War he resigned. “I have worked for 25 years in Middle East and after Iraq War I could not look at the face of the people there. What could I say to people? ‘Hello, I am an Englishman, I write for America, I write for a magazine that supports war.’ So I quitted job.”

Pope was self-employed for two years. But a short while ago he began to work as the representative of International Crisis Group (ICG) in Turkey and Cyprus. We ask Pope if he will go on living in Turkey ever. He says: “Everytime the same happens to me. I decide to return back to UK but a new job opportunity comes to me. This time being a representative of ICG. I give great importance to this job.”